

ÖLÜMÜ FƏTH EDƏNLƏR

"Rəşadətli yaşayanlar–Ölümü fəth edənler"
hekayə toplusu

Azərbaycan Respublikası
Mədəniyyət Nazirliyi

F. Köçərli adına Respublika
Uşaq Kitabxanası

ÖLÜMÜ FƏTH EDƏNLƏR

“Rəşadətə yaşayanlar–Ölümü fəth edənlər”
hekayə toplusu

*(8 Noyabr – Zəfər Günü münasibətilə uşaq və yeniyetmələr
arasında keçirilən ümumrespublika hekayə müsabiqəsi
qaliblərinin hekayələri)*

QAF

Fond

F. Köçərli adına
Respublika Uşaq
KITABXANASI

INV. № 116330

Bakı – 2021

İdeya müəllifi:

Zahirə Dadaşova
Əməkdar mədəniyyət işçisi

Ön sözün müəllifi:

Zahirə Dadaşova
Əməkdar mədəniyyət işçisi

Redaktor:

Sevinc Nuruqızı
"Qızıl Kəlmə" mükafatı laureatı,
uşaq yazarı

F.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanası yeniyetmələrdə vətənpərvərlik tərbiyəsi və təbliğinin inkişafı istiqamətində vətən torpağına, millətə sədaqət hissələrini aşılamaq məqsədilə 8 Noyabr Zəfər Gününə həsr olunmuş "Rəşadətə yaşayanlar – ölümü fəth edənlər" adlı ümumrespublika hekayə müsabiqəsi keçirib. Müsabiqənin keçirilməsində əsas məqsəd yeniyetmələr arasında hərbi vətənpərvərlik ruhunun yüksəldilməsi, onlara milli həmrəylik və qəhrəmanlıq kimi ülvə hissələrin aşılınması, Vətənimizin suverenliyi uğrunda Azərbaycan əsgərinin döyüş rəşadəti və şəhidlərimizin xatirəsinin əbədiləşdirilməsi məqsədilə gələcək nəsillər üçün yeni bədii mətnlərin yaradılması, yaradıcı potensialı olan hər bir kəsi müsabiqəyə cəlb etməklə mövzu baxımından müasir ədəbi əsərlərin yazılmasına stimül verməkdir. Kitaba münsiflər heyətinin qərarı ilə 25 hekayə daxil edilmişdir. Oxuculara təqdim olunan kitabda toplanmış hər bir hekayə şəhidlərin unudulmaması və gənc nəslin vətənpərvərlik ruhunda tərbiyə edilməsində çox faydalı olacaqdır.

Hekayələrə rəsmlər hekayə müəllifləri və digər məktəblilər tərəfindən çəkilmişdir.

ISBN: 978-9952-518-34-4

ÖN SÖZ

Əziz oxucu!

Dünyada ən müqəddəs duyğu Vətəni özününkü olduğu üçün sevmək, qoynunda boya-başa çatdığı torpağın müqəddəsliyini hiss edib yolunda canından keçməyə hazır olmaqdır. Hələ kiçik yaşlarımızdan valideynlərimizin dilindən "Vətən anadır" kəlməsi eşidə-eşidə böyüyürük. Hər bir insan yurduna sadıq və layiqli vətəndaş olmaq üçün əlindən gələni etməlidir. Biz hamımız Azərbaycanımızı işıqlı sabahlara, aydın gələcəyə qovuşdurmağa çalışmalıyıq. Yurdumuzda gözü olan düşmənləri qəlbimizdəki Vətən sevgisinin gücü, Vətən məhəbbətinin atəşi ilə yandıraraq məhv etməliyik. Vətən yalnız ona görə böyük deyil ki, onun qəhrəmanlıq keçmiş, sənət və mədəniyyətlə zəngin, insanların necib əməlləri ilə dolu keçmiş vardır. Vətən həm də ona görə böyük və qiymətli ki, onda ulu babalarımızın ölməz izi var. Və bu izlər hər birimizə ana südü qədər şirin, təmizdir, ana qucağı tək isti və doğmadır.

F.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanası yeniyetmələrdə vətənpərvərlik tərbiyəsi və təbliği istiqamətində fəaliyyətini davam etdirərək 8 Noyabr – Zəfər Gününə həsr olunmuş "Rəşadətə yaşayanlar – ölümü fəth edənlər" adlı ümumrespublika hekayə müsabiqəsi keçirmiş, qaliblərin yazdıqları hekayələr bu kitabda toplanmışdır. Müsabiqənin keçirilməsində əsas məqsəd yeniyetmələrdə hərbi vətənpərvərlik ruhunun yüksəldilməsi, milli həmrəylik və qəhrəmanlıq kimi ülvə hissələrin aşılınması, Vətənimizin suverenliyi uğrunda Azərbaycan əsgərinin döyüş rəşadəti və şəhidlərimizin xatirəsinin əbədiləşdirilməsi məqsədilə gələcək nəsillər üçün yeni bədii mətnlərin yaradılması, yaradıcı potensialı olan hər bir kəsi müsabiqəyə cəlb etməklə mövzu baxımından müasir ədəbi əsərlərin yazılmasına stimül verməklə istedadlı gəncləri üzə çıxarmaqdır.

Yazılmış hekayələrdə fikirlər aydın və səlis ifadə edilmiş, həmçinin bir çoxunda tarixi faktlar dəqiq qeyd olunmuşdur. Hekayələrə çəkilməmiş rəsmlər xüsusilə hekayənin mövzusunun tam açıqlayır. Belə ki, rəsmlərdə daha çox əzmkarlıq, Vətən sevgisi, azadlıq hisslərinin təsviri kimi səhnələrin şahidi oluruq. Bu da gənc rəssamların oxuduqları hekayəyə necə yaradıcı yanaşmalarından irəli gəlir.

Rəsmlər sanki danışır, rənglər dilə gəlir. Rəsmlərə baxmaqla yeniyetmələrin hekayə haqqında fikir və düşüncələrini öyrənmək olur.

Hekayələrin hər birini oxuduqda, bir insan ömrünün taleyinə yazılmış qəhrəmanlıq salnaməsinə diqqət yetirdikdə, dəyişməyən bir həqiqətin şahidi olursan. İnsanlarda anadangəlmə hiss, duyğu olan, nəyinsə, kiminsə naminə canından belə keçmək cəsarəti məqamı yetişəndə başqalarından fərqli xüsusiyyət mütləq özünü büruzə verir. İnsanı məhkum etmək olar, lakin şücaəti, mərdliyi, vətənpərvərliyi şərəfi və fədakarlığı boğmaq olmaz. Milli mənsubluğuna görə fərqlənən bu keyfiyyət insanın daxili gücünün, qətiyyətinin, bəzən də barışmazlığın, ədalətsizliyə qarşı mübarizliyin nümunəsi, məkanı isə müqəddəs sayılan şəhidlik zirvəsi olur.

Vətən sevgisi ilə qaynayıb coşan yeniyetmə gənclərimiz er oğullarımızın şücaəti, hər qarış yurd yeri üçün canlarından keçərək ölümün gözüne dik baxmaq bacarıqlarını müasir qəhrəmanlıq tariximizin səhifələrinə öz ürək sözləri ilə yazdılar. Şəhid, qazi olan hər bir qəhrəmanın taleyini qələmə almaqla bütün gəncliyin ürəyində əbədi məskən saldılar.

Yalnız Vətəni müqəddəs sayaraq canından keçməyi bacaran qəhrəmanlar yetirən xalqın şəhidi olur. "Ünvensiz məktub", "Şəhid qardaşım" hekayəsində şəhidlik zirvəsinə ucalan övladlarının şücaəti, oğul itkisinə mətanətlə dözən müqəddəs anaların dəyanəti göstərilir. "Ölməzliyə qovuşan Cəbrayıl" və "Biri vardı, bir yox..." hekayələrində uşaqlar Azərbaycanın xoşbəxt

gələcəyini, şəhid şəhərlərin abad, firavan olduğunu, şəhidlərin heç vaxt unudulmadıqlarını ürəklərinin səsi ilə qələmə almışlar.

Demək olar ki, yazılan bütün hekayələrdə qəhrəman oğullarımız düşmənlə üz-üzə gələndə qorxmur, həyatla vidalaşanda da əzəmətini qoruyub saxlayır. Yusif Əliyev adlı bir yeniyetmənin yazdığı bu misralar daha çox diqqətimi cəlb etdi:

"Ölüm əslində yoxluq və heçlik deyil. Əbədi diyara səfərdir. Əbədi diyara səfərdən sonra çoxları çox az müddətlik də olsa dünyaya yenidən qayıtmaq və xeyirxah, saleh əməllər görmək istəyəcəklər. Ancaq mənə elə gəlir ki, şəhidlər yenidən dünyaya qayıtsalar, yenə də şəhid olmağı arzulayarlar".

Zahirə Dadaşova
F.Köçərli adına Respublika Uşaq
Kitabxanasının elmi işlər üzrə direktor müavini

Biri vardı, biri yox

Adətən nağıllar belə başlayır. Mənim danışdığım bu kiçik hekayə isə iki dost, iki qardaşdan bəhs edir – Namiq və Sərvandan. Hər ikisi əslən Xocalıdan idilər. Xocalını görməsələr də, həmişə onu görmək həsrətilə yaşayırdılar. Nənə – babalarının Xocalı soyqırımını ilə danışdıqları dəhşətləri dinlədikcə bir gün düşməndən qisas almaq hissi ilə yaşayırdılar. 2020-ci ilin sentyabrında müharibə başladı. İkinci kurs tələbələri olan iki dost könüllü olaraq cəbhəyə getmək üçün yazıldılar. Füzulidə gedən qızğın döyüslərdən birində Namiq ağır yaralandı. Amma qəlpə ayağında heç kəsə bildirmədi, tək Sərvanın bundan xəbəri vardı. Namiq də dostu ilə birlikdə son nəfəsinədək vuruşmağı qarşısına məqsəd qoymuşdu. Bir kənd, bir qəsəbə uğrunda əsgərlərimiz inamla döyüşür, qələbə əzmi ilə irəliyə atılırdılar. Neçə gün davam edən döyüslərdən sonra bir kəndə girdilər. Namiq və Sərvan qarşısındakı evlərdən ağlayan uşaq səsi eşitdilər. Bu ermənilərin evdə qoyub getdiyi uşağın ağlamaq səsi idi. Namiq çox yorulmuşdu, qəlpə ilə parçalanmış ayağının dəhşətli ağrısı başlamışdı. Sərvan bu səsə dözə bilmədi, uşağa kömək etmək məqsədilə yavaş-yavaş sürünərək evə yaxınlaşdı. Darvazaya çatanda erməni qəsbkarlarının snayper gülləsinə tuş gəldi. Sən demə, bu, bir tələ idi. Sərvan erməni uşağını xilas etmək istədi, özü şəhid oldu. Döyüşçülərimiz düşməni necə lazımdırsa susdurdu, ağlayan erməni uşağını da xilas etdilər, şəhid qardaşı da son mənzilə yola saldılar. Sərvan illərdir ki, Xocalıda qətlə yetirilən uşaqların qanını almaq arzusu ilə yaşayırdı, amma öz uşaqlarını belə təcavüzə sürükləyən düşmənin amansız, qaniçən olduğunu unutmuşdu. Namiqi xəərəyə qoyub Bakıya göndərdilər, hərbi xəstəxanada onun ayağını amputasiya etdilər. O, qazi kimi evinə döndü.

İllər keçdi. İndi Xocalıda şəhər salınıb. Namiq həmin şəhərdə dostunun adını daşıyan küçədə yaşayır. Hər il Zəfər bayramı gələndə Namiq dostunun məzarını ziyarət edir.

Xocalıda Namiq dostunun adını əbədləşdirmək üçün bulaq da salıb. Sərvan bulağı... Oğlunun adı da Sərvandır. Sərvan atasının ona qoyduğu bu adla fəxr edir.

Namiq qocalsa da, 44 günlük müharibə tarixindən, dostunun igidliyindən, qorxmazlığından, Xocalının qisasını almaq üçün ölümdən qorxmadan irəliyə doğru vuruşmalarından övladlarına, nəvələrinə fəxr, qürurla danışır... Hekayəsi isə belə bitir: "İki dost, iki qardaş vardı... Vətən üçün canından keçən, ləyaqətli, cəsur, igidlər... İndi onların biri var, biri isə yox. Təki Vətən sağ olsun!"

Zəhra Mütəllimova
Bakı şəhəri, Nəsimi rayonu, 5 nömrəli məktəb,
8-ci sinif şagirdi, 14 yaş

Atam mənim qəhrəmanımdır

17 oktyabr 2020-ci il, saat 22:47

Payızın leysan yağışlı, şaxtalı günlərindən biri idi. Soyuq adamın qanını dondururdu. Belə havada, yəqin ki, bir çox insan evində, isti yorğanın altında olur. Bəli, 9 yaşlı Zərifə də anasını qucaqlayıb televizora baxırdı. Azərbaycan kanalında hazırda gedən İkinci Qarabağ müharibəsindən kadrlar göstərilirdi. Atəş səsləri, bombalar, havada uçan mərmilər... Çox qorxunc səhnələr...

Zərifə anasına baxıb dedi:

– Ana, atam da oradadır? Nə zaman qayıdacaq? Axı mən onun üçün çox darıxmışam...

Ananın gözləri doldu. Qızının başına sığal çəkdi:

– Qızım, atan cəbhədədir. O, bizim torpaqlarımızı – əsrarəngiz Şuşanı, Laçını, Kəlbəcərimizi düşmənlərdən geri ala bilmək üçün döyüşür. Atan müharibəyə könüllü getdi. Onun qəlbindəki Vətən sevgisi çox böyükdür. Ailəsini, hər şeyini geridə qoyub, canından keçməyi gözə alaraq savaşa yollandı. İnanıram ki, atan bir gün zəfərlə geri qayıdacaq!

Bu sözlərdən sonra Zərifə gülümsədi:

– Atam mənim qəhrəmanımdır!

Qızıcığaz yorğun olduğundan yatmağa getdi. Bir neçə gündən sonra anasının telefonuna zəng gəldi. Anası "alo", – dedi və qarşılığında eşitdiyi sözlərə dayana bilməyib hönkürdü. Zərifə heç nəyi anlaya bilmirdi. Bildiyi bir tək şey var idi. Atası qəhrəmanlıqla şəhid olmuşdu.

Aradan həftələr keçdi. Bir gün evlərinin qapısı döyüldü. İçəri keçən Zərifənin əmisi idi. Əmisi də atasıyla birlikdə cəbhədə vuruşmuşdu. Zərifə əmisinə bir stəkan su verib yanında oturdu. Qazi əmisi sözbə başladı:

– Qızım, Zərifə, atan çox cəsur idi. Sadəcə, atan yox, səngərdəki bütün əsgər yoldaşlarımız igidlik göstərdilər. Biz bir idik,

birlikdə idik. Onlar əsl vətənpərvər insanlardır, – deyib cibindən bir məktub çıxartdı və Zərifəyə uzatdı:

– Bunu atan cəbhədə olarkən sənə yazmışdı. Əgər şəhid olsa, sənə çatdırmağımı xahiş etmişdi, – dedi.

Zərifə kiçik əlləri ilə məktubu açdı. Məktubda yazılmışdı: "Canım qızım, Zərifə! Əgər bu məktubu oxuyursansa, deməli, mən artıq həyatda yoxam. Qızım, bağışla, son dəfə səni qucaqlaya, öpüb gül ətrini içimə çəkə bilmədim. Son dəfəsəni "qızım" deyərək səsləyə bilmədim. Amma Vətənimin müstəqilliyi hər şeydən öndədir. Vətən bizim varlığımızdır, fəxrimizdir, qürurumuzdur. Torpaq – uğrunda ölən varsa Vətəndir! Vətən mənəm, Vətən sən-sən, Vətən bizik! Vətən uğrunda, onun azadlığı və istiqlaliyyəti yolunda canından keçən oğullar heç vaxt unudulmur, ölümsüzlüyə qovuşurlar. Atan da ölümsüzlüyə qovuşdu. Mənim üçün darıxsan, göyüzünə bax, səmada ən çox parlayan ulduz görsən, bil ki, o mənəm, mən hər zaman sənənlə olacam. Əlvida, qızım! Səni canından çox sevən atan".

Zərifə göz yaşlarını silib sözbə başladı:

– O acı xəbəri almamışdan bir gün öncə anama "atam mənim qəhrəmanımdır" demişdim, amma indi başa düşdüm ki, o yalnız mənim yox, hamının, bu Vətənin igid qəhrəmanıdır. Mən atamla qürur duyuram! Artıq Qarabağımız hər gün mərmə yağışı altında inləməyəcək. İndi bu torpaqdan şən uşaq səsləri, ana laylası, azan səsi eşidiləcək. Atam və onun kimi məğrur, cəsəətli igidlərimiz "Şanlı Zəfər tarixi" yazıb ən ali, uca zirvəyə – şəhidlik zirvəsinə uçdılar.

Şəhidlərimizin hər biri rəşadətli yaşayıb ölümü fəth edənlərdəndir. Mən inanıram ki, Vətən tarixinə QƏLƏBƏ sözünü qızıl hərflərlə həkk etdirən qəhrəmanlarımız daim Azərbaycan xalqının qəlbində yaşayacaqlar!

Aydan İbrahimli
Abşeron rayonu, Saray qəsəbəsi,
2 nömrəli məktəb, 10-cu sinif

Ünvensiz məktub

Mənim 13 yaşım vardı. 2020-ci ilin avqust ayında bədnam erməni işğalçıları Tovuz rayonuna qəfildən hücum etdilər, mülki vətəndaşlarımız, əsgərlərimiz şəhid oldu. Şəhid olanlardan biri də generalımız Polad Həşimov idi. Bax, mən onda özümə söz verdim ki, hərbiçi olacaq, Vətənimizi qoruyacağam. Müharibə başlayanda mən də atamla əsgərlərimizə yardım aparmaq üçün getmək istəyirdim. Amma müharibənin öz qanunları var, mənim yaşım buna çatmırdı. Atam öz dostu ilə bu işin öhdəsindən gələ bilirdi, düzdür, çox çətin idi, amma çətin olmayan yerdə asan da olmur. Bir dəfə atam onlara yardım verib qayıdanda ona bir əsgər məktub vermişdi ki, anasına çatdırsın. Ünvanı yazmağı unutmuşdu. Həmin əsgərin adı Tural idi. Atam ünvensiz məktubu ona verən oğlanı yenidən tapmaq üçün həmin hissələrə üz tutdu. Amma artıq əsgərlər orada yox idi. Onlar rayonları işğaldan azad edərək irəliləmişdilər, Hadrut uğrunda döyüşürdülər.

Atam çox çətinlikdən sonra həmin əsgərin Masallıdan olduğunu öyrəndi. Şəhərə qayıdıb Masallıya getdi. Atam kino sahəsində işlədiyindən, demək olar ki, hər bir rayonda dostları var. Masallıda da dostlarının köməyi ilə Tural Əbilov adlı əsgərin evini tapdı. Atam danışdı ki, məktubu anasına verəndə ana məktubu o qədər öpdü ki... "İki həftədir ki, balamdan bir xəbər ala bilmirdim. Zəng də eləməirdi. Şükür Allaha ki, xəbər çıxdı".

Tural anasına yazırdı ki, hər şey yaxşıdır. Tezliklə düşməni məğlub edib, onları diz çökdürəcəyik. Qarabağın qələbə xəbərini alacayıq. Ermənilər bizim bölümün – 52 adını eşidən kimi dovşan kimi qaçırlar.

Atam ünvensiz məktubu ünvanına çatdırdı. Amma sonra atam öyrəndi ki, ana məktubu oxuyanda Tural artıq həyatda yox imiş, şəhid olmuşdu. Onun dəfninə getdi. Kənd camaatı şəhidlərini son mənzilə yola salırdı. Ana atamı görəndə əllərini açıb dedi:

"Balamın məktubunu mənə çatdırdın, özünü isə bax bu gün getirdilər. Bundan sonra balamın ətirini o məktubdan alacağam – ünvensiz məktubdan".

Ölüm əslində yoxluq və heçlik deyil. Əbədi diyara səfərdir. Əbədi diyara səfərdən sonra çoxları çox az müddətlik də olsa, dünyaya yenidən qayıtmaq və xeyirxah, saleh əməllər işləmək istəyəcəklər. Ancaq mənə elə gəlir ki, şəhidlər yenidən dünyaya qayıtsalar, yenə də şəhid olmağı arzulayarlar.

Şəhidlər haqqında yazılan bu misralar necə də yerində deyilib:

"Şəhidlər şərəf, qeyrət, ucalıq zirvəsidir,
Şəhidlər azadlığın od-şimşək zərrəsidir.
Şəhidlər tarixləşən – istiqlal türbəsidir,
Şəhidlər şimşək kimi buludlar saxlamazlar.
Şəhidlər ölməzdirlər, ölməzi ağılamazlar!"

Allah Vətən uğrunda canından keçən bütün şəhidlərimizə rəhmət eləsin!

Yusif Əliyev, 15 yaş
Bakı şəhəri, Sənaye və Texnologiya Kolleci, 1-ci kurs

Ölümsüzlüyün üfüqlərində əbədiləşən qəhrəman

İkinci Qarabağ müharibəsi. Biz illərdir bu an uğrunda canımızı fəda demişik və bu gün o anları yaşayırıq. Bu dava Azərbaycanın haqq işi, haqq davası idi. Azərbaycan bu haqq işində, haqq davasında qələbə çaldı. Bəli, biz qanımızla, canımızla zəfər çaldıq. Hər qarış torpaq uğrunda qan tökdük, qan aldığımız, amma düşməndən fərqli olaraq qanla bərabər torpağımızı aldıq, Xarıbülbülü sahiblərinə qaytardıq, Natəvan, Vaqif, Xan əmi və daha yüzlərlə, minlərlə şəxs Qarabağ səsinə səda oldu bu gün. Bu anda məşhur sənətkar və Azərbaycan filmi yadıma düşdü. Filmdə deyir: "Haradasan, haradasan, ay Məşədi Kazım, gəl, gör sən Cənnətinin nə cəlalı var?" Qələbəmizdən sonra mən deyirəm: "Haradasan, haradasan ay Laçının Məhəbbəti, gəl gör Laçının nə cəlalı var?" Bax budur, 44 günün şanlı zəfəri, budur 44 gündə əldə etdiyimiz nəticə...

Hər uğurun bir qəhrəmanı var deyirlər. Bu qələbəmizin isə qəhrəmanı yox, qəhrəmanları var. Onlar bir deyil, iki deyil, yüzlərlədir, minlərlədir. Məşhur deyimdə olduğu kimi: "Bir ölür, min dirilir biz". Bəli, bu deyim həqiqətdir. Bu torpaq, bu Vətən Mübarizlər yurdudur, Poladlar yurdudur. Bu torpaqda bir Mübariz ölür, min Mübariz doğulur.

Bir vaxtlar tarix fənnindən 2 qiymət alan igidlərimiz Qarabağda öz qanları ilə öz tarixlərini, Vətənin tarixini yazdılar. Bir filmdə diqqətimi cəlb edən bir dialoq var. Filmdə terrorist əsgərə sual verir: "Sizin bizdən fərqiniz nədir?" Əsgər isə cavab verir: "Biz ölmərik, şəhid olarıq, siz isə leş olarsınız. Biz döyüşə deyə-deyə, gülə-gülə gedərik, siz tir-tir əsərək. Bizim arxamızdan dualar oxunur, sizin arxanızdan lənətlər yağdırılır". Bəli, bizim əsgərlərimiz mənfur düşməndən fərqli olaraq niyə və nə üçün canlarından keçməyə hazır olduqlarını, məqsəd və məqamlarını dərk edərək döyüşürlər. Məhz buna görə də bu gün bizim ordu

müzəffər ordudur, qalib ordudur. Belə qəhrəmanlarımızdan birinə nəzər salaq:

Vəli Quliyev. 20 iyul 1997-ci il Culfa rayonunun Qazançı kəndində doğulmuş, əvvəl kənd məktəbində, sonra isə Naxçıvan şəhər 17 nömrəli tam orta məktəbində təhsil almışdır. Uşaq yaşlarından hərbiyə marağı olan Vəli Heydər Əliyev adına Hərbi Liseyin məzunudur. O, Cəbrayılın, Zəngilanın, Qubadlının, neçə-neçə kəndlərin işğaldan azad olunması uğrunda qəhrəmancasına vuruşub, "Aslanlar bölüyü" adlanan 14-cü bölüyün komandiri vəzifəsini yerinə yetirib. İgidliyi, mərdliyi, gözəl xarakteri ilə bütün əsgərlərin sevgisini qazanan komandir vəzifəsinin öhdəsindən uğurla gəlir.

Savaşa həmin bölüyün əsgərlərindən biri qızgın döyüşlərdə yaralanır, Vəli Quliyev onu kilometrərlə çiyinlərində daşıyır. Ağrılı, yorğun bir səs yavaş-yavaş pıçıldayır: "Burax mənə, komandir, onsuz da ölürəm..." Komandir əsgərini buraxarmı heç? Axı o, ölümə yox, həyata inanırdı... Çiyinlərində yaralı əsgər, dodaqlarında dua, gözlərində dərin bir kədərindən parıldayan ümid işığı... Təngnəfəs olmuşdu, yorulmuşdu, dumanda, çiskində boğula-boğula qalmışdı, dizləri tez-tez bükülürdü, amma hər şeyə rəğmən, sona qədər getməyi bacardı. Budur, komandir yaralı əsgərinə öz əlləri ilə su verir, onu bağına basır, sonra xəstəxanaya yola salır. Həmin əsgər indi sağdır. Komandir isə...

Şəhid olmağından bir neçə gün əvvəl Vəli boynundan yaralanır, onu xəstəxanaya aparmaq istəyirlər, lakin buna imkan vermir, yarasını sarıyıb döyüşlərə davam edir. "Bilirdim ki, mənim oğlum durmaz, mənim oğlum dayanmaz". Bəli, dayanmadı, son ana, son nəfəsə qədər qəhrəmanlıqla vuruşdu. Görünür, Vəlinin ürəyindəki Vətən sevgisi canındakı ağrıdan da çox imiş. O sevgi var e, o sevgi... Dünyada ondan böyük heç nə yoxdur! Vəlinin qan axan yarasını da o sevgi sarıdı, o sevgi əllərindən tutub ayağa qaldırdı onu... Bu əzəmət səndə haradandır, Cənab Leytenant? Yan-yörəsində böyüdüyün Əlincədənmə aldın gücünü? Yoxsa hər

şeyi damarındakı Qorqud qanına borcluyuq?! Danış, danış, bilək, bu torpağın havasını hər dəfə ciyərlərinə çəkəndə sevgisini də ürəyinə çəkən Adam. O öz işini sevgi ilə, məsuliyyətlə görüb, heç vaxt uğurlarını, qəhrəmanlığını böyütməyib. O ancaq uğur qazana bilərdi, qəhrəmanlıq edə bilərdi, başqa cür mümkün deyildi, ona görə də etdikləri özünə qəribə gəlməyib. Anası Həqiqət xanım deyir ki, bir gün Vəliyə sual verdim: "Bəs sənə niyə heç diplomların, fəxri fərmanların yoxdur?" Dedi ki, "Ana, onlardan məndə bir aləm var, gələndə gətirərəm, baxarsan..."

Vəli aldığı maaşı əsgərlərin dərmanlarına, ehtiyaclarına sərf edirdi, axı onlar da orada bir ailə idi... Amalı, məqsədi bir olan, yumruq kimi birləşən bir ailə. Hamısının bir evi var idi – Vətən! Döşəyi torpaq, yorğanı göy üzü olan adamlar... Birlikdə islandılar, birlikdə üşüdülər, birlikdə isindilər. Birinin canı ağrısa, bütün ürəklərdə hiss edilirdi, ya hamısı yaxşı olurdu, ya da heç biri...

Mənfur düşmənlər işğaldan azad olunan bir kəndimizi özlərinə qaytarmaq üçün dörd dəfə əks-hücum ediblər, üçündə Vəli əsgərləri ilə birlikdə düşməni geri çəkilməyə məcbur edib, özünü də sağ qalıb.

Amma dördüncü... Qubadlı istiqamətində gedən dördüncü döyüşdə Vəli sağ qala bilmədi... Qanından, canından keçdi, amma bir qarış da olsa, Vətən torpağından keçmədi, bir addım belə geriye çəkilmədi. Onlar düşməne o qədər qan uddurublar ki, düşmən hətta onların nəşini belə ələ keçirmək istəyib, bütün mənasız, uğursuz addımları kimi bu addımları da puç olub. Şəhidimizin anası Həqiqət xanımın dediyinə görə, korpus komandiri Mais Bərxudarov da bu işlə xüsusi məşğul olub və şəhidlərimizin nəşinin gətirilməsinə nail olub.

Şəhid Vəli Quliyevin Naxçıvana gətirildiyi o gün... Anası bir vaxt bətnində daşdığı oğlunu indi çiynlərində daşıyır, dünyanın ən ağır yükünü daşıyarkən belə başı necə də dikdir, İlahi! Baxanda bilirsən ki, bu qəhrəman ana dünyaya ancaq qəhrəman oğul gətirə bilərdi! "O tək mənim oğlum deyil ki, həm də elin

oğludur, Azərbaycanın oğludur!" El öz oğlunu bəğrinə basdı o gün. Hamı Vəlinin qardaşı, atası, anası, bacısı oldu... Necə ifadə edəsən o ağrını, o qüruru, o qarışıq, adsız hissləri? Anasının dik dayanmış başı, atasının qürurlu duruşu, bir də, bir də ağarmış saçı, dolmuş gözləri... Onlar qurula biləcək bütün cümlələrdən çox şey danışmış əslində.

Anası oğlunu tez-tez yuxuda görürmüş: "Görürdüm ki, kənddəyik, Vəli gedir, amma qayıtmır, qayıtmır..." O, heç nəyi sonraya saxlamayıb, etmək istədiyi şeyləri gecikdirməyib, keçən hər saniyənin səsini iliklərinə qədər hiss edib. Bəlkə də, özü də tez gedəcəyini, o müqəddəs uzaqlıqların onu da gözlədiyini bilirmiş... İzlədiyim bir videoda döyüş yoldaşı öz arzularını danışır: "Biz Şuşanı alacağıq, Vəlinin də toyu olacaq, o, ailə quracaq, ata olacaq..." Vəli də elə ürəkdən "amin" deyir ki... Təəssüf, Vəlinin toyu olmayacaq, o toyda mahnılar səslənməyəcək, amma ən böyük arzusu gerçəkləşib – Şuşada, Qarabağın hər qarışında Azərbaycanın himni səslənəcək. Vəlinin və Vətən uğrunda savaşıyan hər əsgərin nəfəsi himnimizin notlarına qarışacaq.

Vəlinin anası Həqiqət xanım danışır: "O, o qədər yaxşı insan idi ki, bir dəfə də görmədik, qardaşı ilə dalaşsın, "ah" desin, "uf" desin... Görmədik. İşinə sevgisi, məsuliyyəti, insanlarla münasibəti, etdiyi yaxşılıqlar... Hər şey o qədər yerli-yerində, o qədər gözəl idi ki, bunun bir sonu olacağını bilirdim..."

Həqiqətən, eləmi olur, görəsən? Çox yaxşı insanlar dünyaya möcüzə kimi gəlib, qısa bir zamanda gedirlərmi? Bəlkə də, dünyanın bu qədər yaxşılığa dözümlü yoxdur – bilmirəm...

Sadəcə, onu bilərəm ki, Vəli üçün savaşa həyat ölümə, göy üzü yer üzünə qalib gəldi. O tək mənfur düşmənləri deyil, həm də ölümü öldürdü. Ölümsüzlüyün üfqlərində əbədləşdi.

Anası deyir: "O, əzginliyi, sızıltını sevmirdi. Bir dəfə zəng edəndə ağladım, ağlamamağımı tapşırıb beş dəqiqə sonra yenə zəng etdi. Dedi ki, Ana, ağlama, mən ermənidən qorxmuram, sənənin göz yaşlarından qorxuram... İndi hər dəfə məzarına gedəndə

ağlamamağa çalışıram, bilirəm ki, o məni görür... O getməyib ki, o, hər yerdədir. Demişdi ki, Ana, sənin başını uca edəcəyəm, etdi də. Həmişə belə oğul böyütdüyüm üçün Allaha şükür edirəm. Mən ona haqqımı hələ sağlığında halal etmişdim. Mənim oğlum ölməyib ki, nə vaxt unudulsa, onda ölər". Şəhidlər unudularmı, ölərmə heç? Hər dəfə o torpaqlara ayaq basanda əvvəlcə səbəbkarlara minnətdar olacağıq. Şəhidlərin ölümündən həyat doğulur. Onlar qanlarıyla nə qədər torpağa, gülə, çiçəyə can verdilər. Həsərin nəfəsini əbədilik kəsib vüsala, ölümü öldürüb ölümsüzlüyə can verdilər. Vəli Quliyev kimi nə qədər qəhrəmanlarımız şəhid oldu. Cibindəki sevgi şeirləri qırmızıya boyanan kim, şəhid dostunun son nəfəsində başı üstündən iki ağ göyərçinin uçduğunu gören kim, mərmilərdə çiçəklər açdıran kim, son nəfəsini "qızım" deyə-deyə can verən kim... Hər əsgərin taleyi bir hekayədir – yarasına duz səpilənlər, əsir düşənlər, işgəncə görənlər, şəhid qardaşlarını çiyinlərində daşıyanlar, ağrıların ən dözülmezini çəkənlər... Hər dəfə düşünürəm ki, biz müharibə haqqında çox az şey bilirik. Əsgərlərimizin yaşadıklarını, qəhrəmanlıqlarını eşidəndə dilimdə, sadəcə, üç kəlmə olur: "Haqqınızı halal edin". Nə qədər ürəklər yandı, nə qədər canlar ağrıdı, kimisi gözünü itirdi, kimisi danışmaq qabiliyyətini... Amma heç Vətən torpağından bir qarış belə itirmədi. Əvvəllər elə bilirdim ki, dünyada ən böyük sevgi qadınla kişinin bir-birinə sevgisidir. Hər şeyi gözə alıb həyat yoldaşını qürurla, sevgiylə yola salan, yeri gəlsə, özlərinə getməyə, ölməyə, öldürməyə ən əsası, doğmalarını itirməyə hazır olan Azərbaycan qadınlarını görəndə anladım ki, bu dünyada Vətən sevgisindən böyük, ondan müqəddəs heç nə yoxdur!

Bəzi yaraların heç vaxt sağalmayacağını, ömür boyu sızıldayacağını bilirəm. Bəzi boşluqların da yeri heç vaxt dolmayacaq.

Amma mənim xalqım ağrısından, acısından belə qürur duyur. Gözlərindən yaş axanda da başını dik tutur. Biz anamızın,

atamızın övladıyıq, amma onlarla birlikdə hər şeydən öncə Azərbaycanın övladıyıq. Bir az əşyalardan, bir az şəkillərdən, bir az da tanış adamlardan toplayacağıq şəhidlərin parçalarını... Kimisi bayrağa sarılacaq, kimisi torpağa. Amma hamımızın bir ümidi, bir inamı var: ruhu şad olan, ay ömürlü, ulduz ömürlü adamlar göy üzündən həmişə bizə baxırlar, üçrəngli bayrağımızın bu torpağın hər qarışında dalğalandığını görüb gülümsəyirlər.

Əlvida, 28 il çəkilmək bilməyən duman! İndi buralarda göyərçinlər fəslidir.

Zeynəb Rzaquliyeva, 14 yaş
Zəngilan rayon, 4 nömrəli tam orta məktəb,
8-ci sinif şagirdi

Xarıbülbül, sən azadsan!

Qarabağ çox füsunkar bir yer, Azərbaycanın əzəli və ayrılmaz parçası idi. Gözəl təbiəti onu görənlər hər kəsi heyran edirdi. Buranın sakinləri Cıdır düzündə at çapar, yamyaşıl meşələrdə ov edər, sərin bulaqlarından su içərdi. Qarabağ yer üzünün cənnəti idi. Bu gözəllik hər zaman yağı düşmənin də diqqətini cəlb edirdi. Ermənilər Qarabağa aciz, köməyə möhtac vəziyyətdə gəldilər. Xoşniyyətli, ürəyiaçıq xalqımız onlara qucaq açdı. Azərbaycan xalqının güvənini qazanıb Vətənimizə yerləşəndən sonra özlərinə havadarlar taparaq Qarabağı Azərbaycanın bağından qoparmaq istədilər. Çörəyimizi böldüyümüz mənfur düşmən xalqımıza qarşı soyqırımılar, qətlər törətdi. Xalqımız Qarabağın harayında, həsrətində idi. Ən çox da bu həsrəti yurdu yandırılmış, el-obasından qovulmuş qaçqınlarımız çəkirdi. Vaxtilə çalçağırdan qulaq tutulan, musiqi festivalları keçirilən, indi isə gülüçüyü qan ağlayan Cıdır düzündə də gözü yaşlı, sinəsi dağlı idi. Ordumuzun, xalqımızın düşmən üzərinə zəfər yürüşünə çıxacağı, üçrəngli bayrağımızı Qarabağ torpağına sancacağı günə az qalmışdı. O gün mütləq gələcəkdi! O gün İkinci Qarabağ müharibəsi baş verdi. Dövlətçilik tariximizin ən şərəfli səhifəsi açıldı. Vətənin ən qəhrəman oğul və qızları Qarabağın müdafiəsinə qaldılar. Minlərlə insan döyüşlərdə həlak oldu. Nə qədər ailə başsız, nə qədər körpə atasız qaldı.

Mən sizə Xarıbülbülün əfsanəsini danışacağam. Mənfur düşmən öz xasiyyəti kimi alçaqca hücum keçir. Solmazın ailəsindən hər kəs bu hücum nəticəsində həlak olur. Qardaşları sonadək qəhrəmancasına vuruşub şəhid olurlar. Solmaz meşəyə üz tutur. Nə olur olsun, erməni cəlladlarının əlinə keçməməli idi. Uçurumun kənarına gələn Solmaz qurtuluşu özünü dağdan aşağı atmaqda görür. Yuxarıdan süzə-süzə yerə düşən Solmaz bülbülə çevrilir. Bülbül bir gülün üstünə qonub, Xarıbülbül olur. Əsir olmaqdan əvvəl ölümü seçən Xarıbülbül yenə azad deyildi.

Erməni cəlladları Xarıbülbülü qəfəsə salıb, Şuşanın ən uca yerində əsir saxlayırlar. İllər keçir. Artıq füsunkar təbiətli Qarabağın gözəlliyi, tərəvəti erməni quldurlarının pis nəfəsinə görə saralıb-solmağa başlayır.

Bu illər ərzində mərd oğullarımızın qanı qaynayır, düşmənlə döyüşə can atırdılar. Və o gün gəlib çatdı. El bir oldu, analar övladlarının çiyninə üçrəngli bayraq salıb, döyüş meydanına yollandı.

Şirurəkli igidlər yetişdirən analar övladlarının alınından öpüb, qürurla dedilər: "Bu bayraq çiyninizdən götürülüb, illərdir həsrətlə azadlığı gözləyən torpaqların ən uca zirvəsindən asılacaqdır". Ölümün gözüne dik baxan qəhrəman igidlər söz verdilər: "And içirik bir qarış torpağımız da düşmən tapdığı altında qalmayacaq! Bu yolda ya qazi, ya şəhid olacağıq!"

Xarıbülbül qəfəsdə saralıb-solarkən onu və torpaqlarımızı azad etməyə gələn igidlərin sorağını aldı. Gözlərinə çökən ümidsizlik ümidlə əvəz olundu. Ölümün gözüne dik baxan qəhrəmanlarımızın misilsiz şücaəti ilə Cəbrayıl, Füzuli, Zəngilan, Qubadlı azad olundu. Şuşa son qala idi. Şuşa azad olmasa, Vətən azad sayılmaz, şəhidlərin ruhu rahat olmazdı. Şuşa və ətrafındakı dağlıq ərazi Dağlıq Qarabağ bölgəsindəki ən strateji əhəmiyyətli yerlərdən biri idi, ümumiyyətlə, bölgənin "döyünən ürəyi" adlandırılırdı. Həmçinin şəhər Dağlıq Qarabağda müdafiə onurçası rolunu oynayırdı. Azərbaycan qüvvələri şimala doğru irəliləyərək meşələri və dağ keçidlərini aşdı, şəhərin qayalıqlarını dırmaşaraq üngül silah-sursat ilə Şuşaya daxil olur.

Hava dumanlı idi. Bu, Azərbaycan tərəfinin havadan kəşfiyyat aparmaq imkanlarını, eləcə də hava zərbə vasitələrindən istifadəsini əhəmiyyətli dərəcədə məhdudlaşdırdı. Qəhrəmanlar xəlvətcə dağa dırmandılar. Bu çətin işi ancaq Vətən sevgisi ilə yanib-alışan, ölümdən qorxmayan igidlər edə bilirdi. Torpaqlarımızı azad edərkən qoynunda bayraq gəzdirən igidlər şəhadət şərbətini sevinclə içdilər. Azərbaycan ordusu 8 noyabr

tarixində artıq son qalanı – “Şuşa qalasını” da azad edərək düşmənin son əsgərini torpaqlarımızdan qovdu. Şuşa xalqımızın milli kimliyinin simvolu oldu.

Xarıbülbül yaşam anlamını itirərkən, uca zirvədə dalğalanan üçrəngli bayrağı gördü. Komandirlərdən biri şəhidlərimizin müqəddəs qanıyla boyanmış açarla qəfəsi açdı. Xarıbülbül otuz ildən sonra azadlığa qovuşdu. Qalib əsgər bütün vətənə yayılan məğrur səsi ilə dedi: “Xarıbülbül, sən azadsan!” Xarıbülbül qəfədən çıxdı. Vətəni mənfur düşmən tapdağından azad edərək şəhid olan qəhrəmanların sinəsinə qondu. Qoynuna bayraq qoyub döyüşə yola saldığı balasının tabutunu bayrağa bükülür qarşılayan ananın əllərindən öpdü. Xarıbülbül bu azadlığı borclu olduğu şəhid və qazilərin qəhrəmanlıq rəmzinə çevrildi.

Həsən İbrahimli
Türkiyə Dəyanət Vəqfi, 6-cı sinif

Şəhidim

Milli qəhrəman Hikmət Muradovun əziz xatirəsinə ithaf olunur...

Soyuq qış gecəsi idi. Dəli fırtına solğun küçələrə sarılmışdı. Bu qəm-qüssəni alıb aparən fırtına səssizliyə məhkum edilmiş insanlara işgəncə verirdi. Kimisi dörd divar arasında, kimisi isə bomboş küçələrdə gəzişən yağış damllarına tamaşa edirdi. Bu dəli, bir az da acınacaqlı durumda insanlar qaçıb gizlənirdi. Sanki qorxur, çəkinirdilər. Zamanın alıb apardığı illəri ata-anaların qubar bağlamış ürəkləri geri çəkirdi. Sanki o an hər şey bitmiş, hər şey dayanmışdı. Dəqiqələr, saniyələr sanki illəri izləmir, saat əqrəbinin qırılmış parçalarına sarılıb yola düşürdülər. Göy üzündən qopan ulduzlar yaralı baxışları ilə insanların qəlbinə toxunub, onları kül edirdi. Bu acı fəryadı yaşayan, ömrünün hər dəqiqəsində, saatında, illərində qəlbinə sürgün edən Hikmət və Rəya idi. Onların sevdası bu acımasız düşmənin nə əsirinə, nə də yanğında kül edib, kənara atacaq məzlumuna çevrilə bilməzdi.

1991-ci ilə təsadüf edirdi. İnsanların yarısı bu kor olmuş şəhərdən qaçır, yarısı isə Vətənin qoynundan getməyib, iki əllə onun torpağına sarılırdılar. Bu torpağın suyu, havası xoşbəxtliklə deyil, neçə-neçə insanların cəsədlərinə çevrilmişdi. O gün Rəya da o cəsədlərin üstündən atlayıb keçmişdi. Dəli-dolu, tükənmə-yəcək sevdasına qovuşmaq üçün hər şeyi edə bilərdi o an. Yere sərilməyən soyuq cəsədlər yaralı, parçalanmış halda idi. Qaçan insanlar onlara baxarkən dərd bağlamış qəlblərində atəşi sönməyən ocaq qalayırtdılar. Bəziləri yorğun ayaqlarıyla qaça bilməyib, oradaca əcəllərini gözləyirdilər. Son olmayacaqdımı? Bəs Hikmət, Rəya? Onlar? Bu iki gəncin İlahi sevgisi? Onları da məhv edəcəkdilər?

Oktyabr ayı. 1991-ci il. Bu silinməz tarix damarlarda axan qanı durdururdu. Damarlarımızdan axan qan sanki o dəqiqə fısqıracaq, üsyan edəcəkdi. Rəya kimi...

Müharibə başlayandan bəri cəsədlər ortalıqda, kimiləri sürgün, kimiləri əsirlikdə idi. Bu müharibə bitəcəkdimi? Rəya da

bu cür söyləyirdi. Dodaqaltı söylənərdi hər gün. Yenəcə başlayan müharibə elə bil illər öncə başlamış və bitməmişdi. Sonsuz idimi, yoxsa illər əllərimizdən qopub gedirdilərmə? Yox, yox! Hikmət gələcək! Hikmət gələcək, mən bilirəm! O küçədə, şənbe günü... Axı o mənim onu gözlədiyimi bilir. O, sağ-salamat geri dönəcək. O, sağ-salamat geri dönəcək...

Yuxusu da ərşə çəkilmişdi. Yatağına qorxu ilə uzanırdı, sanki o qapı açılacaq və partlayış səsləri ətrafı bürüyəcəkdi. Demək olar ki, hər gün bu cür kabuslarla qan-tər içində yuxudan oyanırdı. Zənn edirdi ki, yatağı göz yaşlarına deyil, qan ləkələrinə bulaşmışdı. Bu nə imtahandı, Tanrım! Elə bir gün bu yuxu gerçək olacaqmış kimi yaşadı o dəqiqələri...

– Hikmət!

– Röya! Röyam!

– Hikmət, gəl, Hikmət!

– Gələcəm, amma məndən nigaran qalma, gül qoxulum!

Mən gələcəyəm! Bu körpünü atlamağım çox çətindir, ancaq biz qovuşacağıq, torpaqlarımızın doğma Vətəninə qovuşduğu kimi!

– Hikmət, getmə! Getmə, Hikmət!

– Söz verirəm, söz! Mən geri dönəcəyəm!

– Hikmət, getməəəə...

Dizlərini qatlayıb, göy üzünə baxdı. Axan göz yaşları paltarını, saçlarını isladırı. Elə bildi yağış damlları fəryad edir. Gördü ki, göy üzü bomboş. Bəs vertolyot? Axı Hikmət? Son oldu hər şey?

– Bəli, son! Son! Son!

Bunu kim söyləyirdi axı? Qulaqlarını əlləriylə tutsa belə, duyulan səs tükənmirdi, davam edirdi. Hikmətin ölüm xəbərini eşidən Röya elə həmin anda qışqırır, qəflətən yuxudan oyandı...

Bu ola bilməz, Hikmət ölə bilməz,— deyə pıçıldadı. Pəncərədən insanların bağırta səslərini eşitdi.

Qapını açıb küçəyə çıxarkən yerə sərilməmiş cəsədlər və ata, ana, bacı, qardaş, sevgililərin o cəsədləri qucaqlarına alıb daşdığıni gördü: "Bu yaşanmış faciə Hikmətə aid ola bilməz" – deyib görüşdükləri küçəyə getdi.

Bərk yağış yağır, şimşək çaxırdı. Evdən tələsik çıxan Röya nə paltosunu, nə də ayaqqabısını geyinmişdi. Axşama qədər o küçədə gözlədi. Hikmət gəlmədi...

Artıq soyuqdan buz bağlamış bədəni tir-tir əsirdi, taqəti qalmamışdı. Huşunu itirib yerə yıxıldı və tək-cə bir söz söylədi:

– Hikmət... Şahinim – şəhidim!

1991-ci ilin oktyabr ayının şənbe günü bu faciə ilə sonlandı. Onlar qovuşmadı, ancaq döyünən ürəkləri bir-birinin hər zərrəsinə həkk olundu...

Səma Muğanna (Ağazadə)

Bakı şəhəri, 189-190 nömrəli tam orta məktəb, 10-cu sinif,
"Yazarlar" jurnalı redaksiya heyətinin üzvü,
"Ziyadar" mükafatçısı

Ölməzliyə qovuşan Cəbrayıl

2045-ci il, 9 noyabr, soyuq bir payız günü.

Obraz 1:

– Salam ata, sabah bizim vacib işimiz var, bir yerə getməliyik, olar Cəbrayılı sənin yanında qoyaq?

– Əlbəttə, oğlum, əlbəttə, olar. Cəbrayılı canım qurban.

– Çox sağ ol, onda sabah saat 10-da Cəbrayılı gətirəcəm, hələlik.

– Yaxşı yol!

Baba, nəvəsini neçə vaxt idi ki, görmürdü və Cəbrayılın onun yanına gələcəyinə çox sevindi. Tez həyat yoldaşına bu xəbəri çatdırdı:

– Ay arvad, gör nə deyirəm sənə, Cəbrayıl sabah bizdə qalacaq.

– Bəh- bəh, nə gözəl oldu, neçə vaxtdır görmürdüm balamı.

– Sabaha nəvəmin ən sevdiyi yeməkləri hazırla, saat 10-da burda olacaqlar, inşallah.

Sonra isə baba yataq otağına keçdi və güzgünün qabağında duran kiçik, çərçivələnmiş şəkə baxaraq gülümsədi: “Sən özünü fəda etməsəydin, bəlkə də, mən indi bu gözəl günləri yaşamayacaqdım, qardaş. Sənin qəhrəmanlığın, Vətən eşqin, rəşadətin səni ən yüksək zirvəyə – şəhadətə yüksəltdi. Hüzur içində yat, qardaş!” Baba şəkə bir də baxıb, əli ilə Cəbrayılın üzünə tumar çəkdi, kövrəldi, qəhər onu boğdu, ağlamağa başladı.

Nəhayət, səhəri gün gəlib çatdı, valideynləri kiçik Cəbrayılı babası ilə qoyub, özləri işlərinin dalınca getdilər.

Nənə:

– Ay Allah, görün bir kim gəlib, nəvəm gəlib, xoş gəlib səfa gətirib.

Balaca Cəbrayıl nənə və babasını bərk-bərk qucaqladı, sonra isə üçü bir yerdə qonaq otağına keçdilər. Baba və Cəbrayıl

masa arxasında oturdu, nənə isə süfrəyə nəvəsi üçün bişirdiyi yeməkləri düzməyə başladı.

Baba:

– Hə, balaca, böyümüsən ha, yavaş-yavaş kişiləşirsən.

– Hə, a kişi, bəs nə bilirdin, mənim balam böyüyüb yekə kişi olacaq. İgid olacaq mənim Cəbrayılım.

Cəbrayıl gülümsədi:

– Hə, mən böyüyəndə babam kimi əsgər olacam, bütün düşmənləri qıracam.

Cəbrayıl ən xoşladığı yeməkləri süfrədə görəndə sevinci ikiqat artdı, bacardığı qədər hər yeməkdən dadmağa çalışdı, ancaq təbii ki, kiçik mədəsinə o bütün yeməkləri sığışdırma bilmədi.

– Ay Cəbrayıl, yavaş ye, bala, boğazında qalar. Tələsmə, canım mənim.

– Dəymə, ay arvad, qoy nə qədər istəyir yesin.

Yemək yeyib qurtardıqdan sonra, nənə süfrəni yığışdırmağa başladı, Cəbrayıl da ona kömək etdi. Sonra baba yataq otağına keçdi və Cəbrayıl Dövlətzadə ilə olan şəklini götürüb qonaq otağına gəldi. Baba divanda oturdu və Cəbrayılı baxaraq əli ilə sağ ayağına iki dəfə yavaşca vurdu. Cəbrayıl babasının yanına gəlib, dizlərinin üstündə oturdu. Baba sözə başladı:

– Bu şəkli görürsən? Solda duran mənəm, 24 il əvvəlki halımdı. Sağdakı isə Cəbrayıldı.

– Cəbrayıl?

– Hə, Cəbrayıl Dövlətzadə. Sənin adını onun arxasınca qoymuşuq.

– Doğrudan? O kim olub ki?

Baba gülümsədi:

– Sabah nə bayramıdır?

– Zəfər bayramı, Qarabağın erməni işğalından azad olunduğu gün.

– Doğrudur, mən də Cəbrayıl ilə o müharibədə iştirak etmişdim, ancaq bir dəfə, düşmən ilə qarşı-qarşıya gələndə, Cəbrayıl

bizə bunun çox riskli olduğunu, yaralı yoldaşımızı geri qaytarmalı olduğumuzu dedi, özü isə düşmənlə üzləşib, bizə vaxt qazandıracıq. Bizim bununla razılaşmaqdan başqa çarəmiz yox idi, yaralı yoldaşımızı daşımağa iki nəfər lazım idi. Biz 3 nəfər idik. İkimiz ailəli idik, o isə subay idi. Bunu bilərək özü döyüşə tək getdi. Biz yaralı yoldaşımızı geri qaytarandan sonra Cəbrayılın yanına qayıtdıq, ancaq ora çatanda Cəbrayıl ağır yaralı vəziyyətdə yerdə uzanmışdı. Ona kömək etmək istədik, lakin çox gec idi. Cəbrayıl bizə əli ilə "əla" işarəti göstərdi. Həmin gün Cəbrayıl bizim qollarımızda şəhid oldu. Sonradan öyrəndik ki, canını tapşırırmazdan əvvəl 11 nəfər rütbəli erməni hərbiçisinin canını alıb, bir erməni generalını əlləri ilə boğub. O gün mən özümə söz verdim ki, oğlan nəvəm olsa, adını Cəbrayıl qoyacam. Sonra sən oldun və indi də burda, mənim yanımdasan. Allah səsimi eşitdi. Baba kövrəldi, gözləri doldu.

Cəbrayıl:

– Sən rahat ol, baba, mən də Cəbrayıl Dövlətzadə kimi igid olacam, lazım gəlsə, öz yoldaşlarım üçün canımı fəda edəcəm.

Baba Cəbrayılın gözlərinə baxdı, o gözlərdə bir alov gördü, bu alov Azərbaycan igidinin alovu idi. Baba bunu görəndə anladı ki, bu sözlər Cəbrayılın sadəcə dilindən deyil, ürəyindən gəlir. Baba Cəbrayılı bərk-bərk qucaqladı və üzündən öpdü.

Bədirxan Qocayev
Bakı şəhəri, Nəsimi rayonu,
T. Həsənov adına 23 nömrəli tam orta məktəbin
10 a sinif şagirdi

“Qumbara” Tərən

Vətəni ən gözəl şəkildə sevən vəzifəsini ən yaxşı yerinə yetirəndir. Məhz 44 günlük Vətən müharibəsində canlarını torpağın hər qarışına qurban verməyə hazır olan qəhrəmanlarımız da bu fikrin bariz nümunəsidir.

Tərən müharibəyə gedəndə 19 yaşı vardı. Valideynləri əslən qan yaddaşımızın unudulmaz şəhərinə çevrilmiş Xocalıdan qaçqın düşmüşdülər. O zaman nə bilərdilər ki, böyük yanğı və həsrətlə tərk etdikləri doğma yurdlarının azad olunmasında 29 il sonra oğulları qəhrəmancasına iştirak edəcək. Tərən 2020-ci ildə hərbi xidmətə çağırılır. Hərbi xidmətdə rabitəçi kursunu keçir. Müharibə başlayanda əsl rabitəçi kimi döyüşə atılır.

Füzuli uğrunda gedən döyüşlərdə minomyot atəşi nəticəsində qarın nahiyəsindən ağır yaralanan yaxın dostunu döyüş bölgəsindən xilas edir. Tərən məxfi məlumatları digər taborlara çatdırır, ölümdən qorxmur.

Suqovuşan istiqamətində gedən ağır döyüşlərin birində Tərən lap yaxınlığındakı çuxura qumbara düşür. Tərən yaxınlığında 5-6 əsgər və komandiri vardı. O, cəld, bir an içində qumbaranın üstünə atılır. Qumbara açılanda üstündə qoruyucu paltar və rabitə avadanlığı olmasına baxmayaraq, qəlpələr bir neçə yerdən onu dəlib keçir. Lakin döyüşləri tərk etmir, yaralı halda öz vəzifəsini yerinə yetirir. Döyüş yoldaşları bu hadisədən sonra onu “Qumbara Tərən” çağırırlar. Onun xidmət etdiyi taborun hər bir əsgəri Tərən müharibədə göstərdiyi şücaətinə heyran qalmışdı. Xidmət etdiyi taborun adı “canlı rabitəçilər” idi.

Müharibənin gedişatı rabitəçilərin vaxtında çatdırdığı məxfi məlumatlardan çox asılıdır. Elə bu səbəbdən düşmən onu izləyib canlı ələ keçirmək, məxfi məlumatları öyrənmək istəyirdi. Lakin tapşırığa əsasən, məlumatlar vaxtında deyilən məntəqəyə çatdırılmalı idi. Düşməne əsir düşmək əvəzinə özünü məhv etmək tapşırılmışdı ona.

Bir dəfə döyüşlərin birində ayağından yaralanır. Komandiri güllə yağışı altında onu sürüyüb səngərə qədər gətirir. Amma atılan minomyotun qəlpəsi onun başından deyir. Bir neçə gün bundan əvvəl komandiri "Sağ qaldığıma görə Qumbara Tərlana borcluyam", – deyirdi. İndi isə o can borcunu vermiş, şəhadətə yüksəlmişdi.

Müharibə bitdi. Əsgərlərimiz zəfər xəbəri ilə geri döndülər. Tərlan qazidir. Anası deyir ki, "mən də bir ana kimi hər an nə isə olacağına hazır idim, bu bir müharibədir və müharibədə şəhid olmaq da var, qazi olmaq da. Bu gün oğlum qazi olduğuna görə qürur duyuram".

Abbas İbrahimli

"Hədəf" liseyi, 5-ci sinif şagirdi, 12 yaş

Şəhid atası

Hər gün ata öz oğlu ilə telefonda danışır, hal-əhval tuturdu. Oğlu həm universitetdə oxuyur, həm də axşamlar işləyirdi. İstəyirdi ki, kirayə qaldığı evin pulunu özü versin, ata-anasına yük düşməsin. Ailənin böyük oğlu idi. Özündən başqa bir bacı və iki qardaşı vardı. 2020-ci ilin sentyabrında müharibə başlayanda o, könüllü olaraq cəbhəyə getmək üçün yazılır, amma bu haqda ailəsinə bildirmir ki, nigaran qalmasınlar.

Artıq neçə gün idi ki, atanın ürəyi çox narahat idi. Telefon zənglərinə isə bir cavab gəlirdi: "Telefon ya söndürülüb, ya da əhatə dairəsi xaricindədir". Oğlundan bir xəbər tuta bilmirdi. Nəəlac qalıb bacısı oğlunu götürüb Bakıya gəldi. Öyrəndi ki, oğlu cəbhədədir. Həmin an vaxtilə izlədiyi "Əsgər atası" gürcü filmi yadına düşdü. O, hərbi komissarlığa gəlib oğlunun getdiyi hissəyə könüllü getmək istədiyini bildirdi. Amma onun bu istəyi baş tutmadı. Gözləri çox zəif gördüyündən döyüşə yararsız idi. Bir neçə dostunun köməyi ilə döyüşlərin Füzulidə getdiyini öyrəndi. Ora getdi. Amma orada da qarşısına sədd çəkdilər. Nəhayət, yaralılara yardım etmək istəyi ilə çadırdan yerləşən hərbi hospitala gəldi. Hospitalda döyüş bölgəsindən gələn yaralılara, tibb bacılarına kömək edirdi. Oğluna hər gün zəng edir, amma ondan cavab almırdı. Artıq əlini hər yerdən üzmüşdü. Hospitalın yanındakı çadırdan şəhidləri yerləşdirir, kimlikləri təyin olunandan sonra ünvanlarına yola salırdılar. Hər dəfə istəyirdi ki, ora getsin, şəhidlərin içində, bəlkə, oğlunu axtarsın, amma...

Bir gün yan çadırdan şəhidlərin siyahısını oxuyan həkimdən oğlunun adını eşitdi:

– Əli!

Qulaqlarına inanmadı. Bir an müvazinətini itirdi. Gözlərinə duman çökdü, sonra fikirləşdi ki, bəlkə, o deyil, başqasıdır... Yavaş-yavaş çadıra girdi. Şəhidlərin bir-bir üzünə örtülmüş mələfəni qaldırdı. Oğlunu gördü. Aman Allah...

Şəhid oğulu atasına əmanət edib, yola saldılar. Bütün kənd cəsur, qəhrəman şəhid oğulu – Əlini son mənzilə yola salırdı. Beli bükülən ata onun məzarı önündə bu sözləri dedi: "Vətən sevgisi onun üçün əziz oldu. Dedilər ki, Əli döyüşlər zamanı göstərdiyi şücaətə görə seçilib. O, komandirini qoruyub və qəhrəmancasına şəhid olub. Biz bütün şəhid övladlarımızla fəxr edirik. Çünki onların sayəsində Vətənimiz yağı düşmənin tapdağından xilas edildi, şəhidlərimiz özlərindən əvvəlki şəhidlərin də qisasını aldılar".

Şəhid atası: Mən uşaq olanda "Əsgər atası" filmi tez-tez göstərirdilər. Bu filmi çox sevirdim, nə qədər göstərsələr də, yenə də həvəslə baxırdım. Bu filmə nə qədər baxmışdımsa da, bir dəfə də olsun ağlamamışdım. Ancaq bu gün bu filmi təkrar izlədiyimdə göz yaşlarıma hakim ola bilmədim. Ata ilə oğulun cəbhədə görüşdüyü səhnədə göz yaşlarına boğuldum. Mən də oğul yolu gözləyən, oğlunun dalınca ölümü gözə alaraq, uzaq yol qət eləyib cəbhəyə yollanan əsgər atası kimi əliboş geri döndüm.

Amma torpaqlarımızı geri aldığımız. Düz deyiblər ki, torpaq – uğrunda ölənlərsə, Vətəndir. İndi kənd camaatı tez-tez mənə baş çəkir. Onlar deyir ki, indi sən yox, biz də şəhid Əlinin atasıyıq.

Şəhid atası hamı evinə dağılından sonra divardan asılan sazını götürüb döşünə sıxır, "Ruhani"ni çalır, şəhid balası ilə dərdləşir.

Əli Asim oğlu Məmmədov
11-ci sinif şagirdi, Nəsimi rayonu, 14 nömrəli məktəb

Vətən sənə oğul deyib güvənsin

İkinci Qarabağ müharibəsində şəhid olmuş Əliyev Təbriz Tofiq oğlunun xatirəsinə həsr olunur

Gənc ailənin əsl fərəhli günləri Təbriz dünyaya gəldikdən sonra başlayır. İlk övlad, ilk nübar necə şirin olarmış. İlk övladın olacağı xəbəri eşidilən gündən ailə sevinc içərisində idi. Çünki ailə dörd il idi ki, övlad həsrəti ilə yaşayırdı. Şahpəri nənənin isə sevincinin həddi-hüdudu yox idi. Nəhayət ki, nənə olacaqdı.

2001-ci il, 20 avqust tarixi. Ailənin həsrətlə gözlədiyi gün. O gün ki, təkə ailəyə, qohum-əqrəbaya sevinc yox, Qaxımıza, məmləkətimizə başucalığı gətirən oğul gəldi dünyaya. Qohum-əqrəba ata-anaya, Şahpəri nənəyə gözaydınlığına yığışdılar.

– Gözün aydın, ay Şahpəri! Ailənizə başucalığı gətirən bala olsun!

– Çox sağ olun.

– Gözün aydın, Tofiq dayı. Adını ucaldan oğul olsun!

– Çox sağ olun.

Bəlkə qohum əqrəbanın, qonum-qonşunun alqışları oldu Təbrizi belə ucaldan... Şahpəri nənə: "Nəvəmin adını Təbriz qoymuşam", – dedi.

"Göydə ulduz naşıdır,

Kim balamın yaşadı.

Qız gözümün işığı,

Oğlan ürək başıdır".

– deyə nəvəsinin beşiyi başında bu bayatını oxuyardı Şahpəri nənə.

Təbriz belə bir ailədə sevilərək, oxşanaraq böyüyürdü...

Təbriz böyüyür, nənə əlindən tutub onu uşaq bağçasına aparır.

– Ay nənə, mən yorulmuşam, – deyəndə onu kürəyində aparardı.

Təbriz bağçanı sevməzdi. Çünki Təbriz oynamağı, qaçmağı seven biri idi. O, yatmağı heç sevməzdi. Bəlkə, o üzdən bağça ona xoş gəlməzdi. İllər keçir... Təbriz artıq məktəbə gedir. Qax rayon Vaqif Eyvazov adına 3 nömrəli orta məktəbin şagirdi olur. Oxuduğu illərdə tərbiyəsi ilə müəllimlərin hörmətini qazanır. Nümunəvi bir şagird olur. Təbriz həmin məktəbin 9-cu sinfini bitirib, təhsilini Qax rayonunun Peşə məktəb-liseyində davam etdirir. Müəllimləri Təbrizdən həmişə ağızdolusu danışardılar. Tərbiyəsi, əxlaqı, böyük-küçiyə hörməti ilə hamıdan seçilirdi. Təbriz liseyde oxuya-oxuya çilingər sənətinin incəliklərini usta yanında öyrənərdi... Ustası da ondan çox razı idi. Onun bacarıq və səyinə baxıb deyərdi: "Mən bu yaşa çatmışam, çox şagirdlərim olub, amma belə şagirdim olmayıb". Usta onun əzmkarlığına, işgüzarlığına heyran olmuşdu. Qohum-əqrəba içində də Təbriz çox hörmətə-layiq idi. Balaca olsa da, hamının köməyinə çatardı... Təbriz bütün nəslin sevimlisi idi. Amma sən saydığını say, gör fələk nə sayır. Qarışqa yuvasını belə dağıtmağa əli gəlməyən mərhəmətli bir uşaq Vətənin düşməninə qarşı nifrətlə böyüyürdü. Axı neçə illərdi ki, mənfur düşmən torpaqlarımızda at oynadırdı. Neçə-neçə igidləri-mizi qanına qəltan etmişdi. Onların qisasını almaq, torpaqları yağlı əlindən qurtarmaq kimi şərəfli iş bir oğul kimi onun da üzərinə düşürdü. Təbriz Vətənə xidmət vaxtını səbirsizliklə gözləyirdi.

Nəhayət, 2019-cu il 20 avqust tarixində 18 yaşı tamam oldu. Bütün dost-tanışlar yığışib Təbrizin ad gününü təbrik etdilər. Təbrizin bacısı Rəqsanə buna xüsusilə sevinirdi. Axı bircə qardaşının ad günü idi. Bacının əli-ayağı yer tutmurdu. Necə etsin ki, Təbrizi heyrətləndirə, təəccübləndirə bilsin... Ona olan sevgisini necə bildirsən ki, o sevginin böyüklüyünü göstərə bilsin. Bacı hər doğum gününə eyni həvəslə hazırlaşardı.

Təbriz yay ayında doğulduğu üçün onun doğum günü şənlikləri həyətdə qeyd olunardı. Həyətdə tut ağacı altında böyük bir hazırlıq görülərdi. Ətraf şarlarla, gül-çiçəklə bəzənərdi. Sanki Təbriz yenicə doğulmuş kimi...

Bir gün Təbriz sevinə-sevinə evə gəldi. "Ata, mənə hərbi xidmətə çağırış üçün bildiriş verdilər. Mən hərbi xidmətə gedirəm". Atası Tofiq dayı bir az duruxdu. "Sən nə vaxt böyüdü, ay oğul? - deyə ürəyindən keçirdi. Və qətiyyətlə dedi: "Sənə uğurlar oğlum, Vətənə layiq bir əsgər olub, hərbi xidmətini sağ-salamat başa vurub qayıdarsan".

Tofiq dayı həyətdə böyük bir məclis qurdu, musiqi sədaları ilə Təbrizi hərbi xidmətə yola saldı. Qohum-əqrəba, dost-tanış Təbrizə xeyir-dua verdilər.

Bir neçə gündən sonra evə zəng gəldi. Zəng edən Təbriz idi. O xəbər etdi ki, "Ata biz artıq Tərtərdəyik. Hər şey yaxşıdır. Narahat olmayın".

Bir il bitdi. Ata, ana səbirsizliklə oğlunun hərbi xidməti bitirib gəlməyini gözləyirdi.

2020-ci il 27 sentyabr. Erməni qəsbkarlarının növbəti təxribatı bütün sərhəd boyu ağır artilleriyadan istifadə etməklə həyata keçirilirdi. Azərbaycan Ordusu Vətən uğrunda ölüm-dirim savaşına qalxdı.

"Şanlı əsgər, düz nişan al hədəfi
Vətən sənə oğul deyib, güvənsin".

Təbriz də döyüş bölgəsində Vətənə borcunu ləyaqətlə yerinə yetirirdi. Çoxdankı arzusuna çatmışdı. Düşməndən qisas almaq vaxtı gəlib çatmışdı. Azərbaycanın ərazi bütövlüyü, torpaqlarımızın azadlığı uğrunda mübarizə aparan ordumuz böyük uğurla irəliləyirdi... İşğaldan azad olunmuş torpaqlarımızda üçrəngli bayrağımız dalğalanırdı. Təbrizin də bu qələbələrin qazanılmasında əməyi vardı. O da döyüş bölgəsində öz əsgəri borcunu, Vətənə borcunu şərəflə ödəyirdi....

Mən qorxmuram uzaq yola çıxmaqdan
Bu yolun şaxtasından, soyuğundan mən qorxmuram.
Bu yolun ağrısından, acısından, ölüm adlı yuxusundan
mən qorxmuram.

19 yaşı tamam olmayan Təbriz heç nədən qorxmada ön cəbhədə vuruşurdu. Amma ailəsi bundan xəbərsiz idi... Hər həftənin birinci günü Təbrizin ailəsinə zəng etdiyi gün idi. Zəng edər, hər şeyin yaxşı olduğunu, olduğu yerin çox sakit olduğunu deyirdi.

Müharibə zamanı sağ qalmış yoldaşlarından birinin sözlərini qeyd edirəm. "Qızğın döyüşlər zamanı komandir əsgərlərə belə bir təlimat verir ki, qabaqda bizi ağır döyüş gözləyir. Döyüşə qatılmaq istəməyən varsa, geri çəkilə bilər".

Təbriz son nəfəsinə qədər vuruşacağına söz verir. Və sözünün üstündə durur.

Təəssüflər olsun ki, 15 oktyabr tarixində Tərtər- Ağdərə istiqamətində gedən döyüşlərdə Təbriz düşmən gülləsinə tuş gəlir. Vətən uğrunda coşub-çağlayan gəncliyini qurban verir Təbriz. Onun arzuları, istəkləri ürəyində qalır. Amma özünə əbədi bir məhəbbət qazanır...

Şəhidlərimizin məzarına nəzər salmaq. Onlar necə də xoşbəxt, dünyadan xəbərsizdilər. Sizə tuşlanan o güllədən də xəbəriniz yox idi. O güllə də qaranlıq bir dünyada sakit-sakit mürgüləyir.

Siz isə düşmən ilə üz-üzə vuruşdunuz. Qorxmaz, mərd, mübariz igidlərimiz... Sizə tuşlanacaq avtomatın yaşı çoxdur, lap çox...Siz hələ gənc idiniz. Bu avtomatlar isə çox üzlər görüb. Lüləsi yüzlərlə sizin kimi qeyrətli igidlərimizin sinəsinə tuşlanıb. O güllənin biri də Təbrizə tuşlandı. Təbrizin ürəyini dəldi...

2020-ci il oktyabrın 19-da səhər saatlarında Tofiq dayı işə getmək üçün küçəyə çıxır. Görür ki, küçə adamlarla doludur. "Nə xəbərdir?" – deyər soruşur. Heç kim dinmir. Bir-birinin üzünə baxıb başlarını aşağı salırlar. Bir nəfər cürət edib Tofiq dayıya yaxınlaşır.

"Tofiq, möhkəm ol!" – deyir. Dili topuq vura-vura Tofiq dayı dillənir: "Yoxsa Təbriz?" Qarşıda durandan səs çıxmır. O, haray saldı....

Bağlı darvazanı yumruqla vurub açdı. Hamı həyəətə top-laşdı. Saat 12-yə yaxın Təbrizin bayrağa bükülmüş cənazəsini gətirdilər. Bu-nu gören ana özünü cənazənin üstünə atdı. Saçını yoldu, huşunu itirdi. Özünə gələndə balasına beşik başında dediyi layları yana-yana söylədi:

Lay-lay, balam, a lay-lay, lay-lay...

Ananın bu laylası acı göz yaşları ilə əvəz olundu. Ananın gözü yollarda qaldı. Təbriz isə gözlərini əbədi yumaraq əbədi-yətə, o uca zirvəyə – şəhidlik zirvəsinə ucaldı. Allah rəhmət eləsin.

Oksana Babayeva

Qax şəhəri, 3 nömrəli tam orta məktəb,

8-ci sinif

Şuşa arzusu

Axşam saatları idi. Hamımız bir yerdə oturmuşduq. Birdən içəri bir əsgər daxil oldu:

– Xüsusi Təyinatlı Qoşun, hazırlaşın sabah yola çıxırıq. İstiqamət cəbhə xəttidir.

Bizi də müharibəyə apardıqlarını biləndə necə də sevinirdik. İllərdir həsrətini çəkdiyimiz gün artıq gəlmişdi. Heç bir zaman ayaq basmadığın, ətrini belə duymadığın yerlər üçün darıxmağa Vətən sevgisi deyilir. Bizim Vətən sevgimiz də bu idi. Qarabağı görməmiş, orada yaşamamışdıq, amma canımızdan çox sevirdik. Aramızda danışmağa başladıq:

– Uzun müddətdir XTQ-də çalışırıq, ancaq bu qədər sevin-dirici xəbər aldığım yadıma gəlmir.

– Mənim də aldığım ən gözəl xəbərlərdən biridir.

Gecəni necə yatdıq heç özüm də bilmirəm. Səhər cəbhə xəttinə yollandıq. XTQ Şuşaya daxil oldu. Təxminən hava yolu hesabı ilə 13 km yol getməli idik. Bu yol uzun və çətin idi. Dərələrdən, keçilməz yarğanlardan, sıx meşələrdən keçdik. Şuşaya qalxarkən cığırla gedirdik. Cığırlar necə də ensiz və dar idi. Bir-birimizin ardıyla addım-addım iləriləyirdik. Beləcə, Çanaxçı kəndində mövqe aldığımız Şuşaya daxil olmaq üçün artıq giriş planı hazırlanmışdı. 300 nəfər Laçın-Şuşa yolu ilə, 600 nəfərlik heyət isə Daşaltı istiqamətdən hücum keçəcəkdik.

Öz döyüş yoldaşım, bir zamanlar çiyin-çiyinə döyüşdüyüm komandirim yanıma gəldi. Biz səngərə uzandıq ki, top qəlpələri bizi tutmasın. Danışmağa başladıq:

– Ramiz müəllim, nə üçün siz hələ də işdən azad olmamısınız?

– Oğul, mən bu günü gözləyirdim. Qarabağı azad etmək zabit olduğumdan bəri mənim böyük arzum olub.

Elə bu an düşmənlər topla atdılar. Bir də gördüm ki, qəlpə Ramiz müəllimin düz ürəyinə dəyib. O an bir həkim olaraq heç nə

edə bilmədim. Özümü günahkar hiss edirdim. Döyüşlərdə yüzlərlə insanın həyatını xilas etmişdim, ancaq yaxınlarımdan biri üçün heç bir şey edə bilmirdim. Belə ağır bir vəziyyətdə, bu şəraitdə heç nə edə bilməzdim. O, şəhid oldu. Mən ona Şuşanı alacağımıza söz verdim.

Axşam Şuşaya giriş başladı. Sözüün əsl mənasında, əfsanəvi döyüş oldu. Deyəsən, döyüşün nəbzini tutmaq buna deyirlər. Texnikanın çalışmadığı bir yüksəklikdə, düşmənlə nəfəs-nəfəsə əlbəyaxa döyüş gedirdi. Qarşıdan gələn bütün qüvvələri məhv etdik. Yeni düşmən qüvvələri gəlirmi deyə baxmaq üçün bir anlığına dayandıq. O bir dəqiqəlik sükutu necə təsvir edim, bilmirəm. Səssizliyi, sadəcə ürək döyüntü səslərimiz və bir də nəfəsimiz pozurdu. Birdən bir neçə kamazın qərbə doğru hərəkət etdiyini gördük. Başa düşdük ki, ermənilər bizim Şuşaya girdiyimizi görüb ərazini tərk edirlər. Komandirimiz "Şuşa artıq azaddır!", – deyəndə sevincimiz yerə-göyə sığmırdı. Bu cümlə Şuşanın başıdumanlı dağlarında əks-səda verdi. Biz şeirlərdə, nağıllarda, nəğmələrdə adı çəkilən, Qarabağın döyünən ürəyi olan Şuşada idik. Ramiz müəllimi isə unuda bilmirdim.

O, ölümü fəth etmişdi. Onun xatirəsi hər zaman mənim qəlbimdə yaşayacaq. Onun son arzusu yerinə yetmişdi. Şuşa azad idi. Axşam vaxtı bütün şəhidlər üçün bir dəqiqəlik sükutla ayağa durduq.

Hamımız bir yerdə:

– Vətən sağ olsun! – deyib düşərgəyə qayıtdıq.

Nərgiz Eyvazova

Bakı şəhəri, E. Cəlilov adına 272 nömrəli məktəb,

7-ci sinif

Səninlə fəxr edirəm, Ata!

Gözəl payız səhəri idi. İllər sonra ailəmin həsrət qaldığı Qarabağ torpağına ayaq basmışdıq. Sevincimizin həddi-hüdudu yox idi. Əsasən də babamın. Bu gün o dəhşətli hadisədən 10 il ötürdü.

İldönümü ilə əlaqədar şəhid ailələrindən müsahibə alınır-
dı. Bizdən də müsahibə almağa gəldilər. Jurnalist, müsahibə
almaq üçün bir şəhid qızı olaraq mənə yaxınlaşdı. Jurnalist:

– Atanın qəhrəmanlıq yolundan danışa bilərsənmi? Mü-
haribə günlərini necə xatırlayırsan?

Mən:

– Mühəribə təlatüm, dağınıq və faciədir. Mühəribə insanlara
səadət, firavanlıq gətirməyib. Əksinə, işgəncələr bəxş edib. Onun
vurduğu yaralar heç vaxt sağalmır.

Haqqında söhbət açmaq istədiyim atam, Vətənin fəxr və
fəxarətlə oğul adlandırdığı mübariz, əzmkar, qəhrəman
oğullardan biridir. Mühəribə başlayan zaman silaha sarılıaraq
Vətən üçün səngərə atılan, çətin durumda onun müdafiəsinə
qalxan igiddir - mənim atam! Atam hələ 7 yaşında mənfurların
torpaqlara hücumu zamanı anasını itirmiş, atası ilə yalın ayaqları
soyuqdan kəsilmiş halda, çox çətinliklə Kəlbəcəri tərk etmişdi.
Atamın elə o vaxtdan ürəyi qisas hissi ilə yanırdı. Axı necə
yanmayardı?! O, bir gecədə həm anasını itirmiş, həm də evsiz,
eşiksiz, Vətənsiz qalmışdı.

İndi isə atam uşaqları o yerlərdən çıxan, anasının,
əzizlərinin, qanı tökülən o torpağa 30 il sonra tank üstündə haq-
qını almağa, qisasını almağa getmişdi. Qürur duyuram atamla.

Atam, demək olar ki, bütün qaynar nöqtələrdə xidmət apa-
rıb. Atam 3 dəfə ağır yaralansa da, hərbiçi peşəsinə, o cümlədən
Vətəninə sadıq qalaraq geriye – odun-alovun içinə qayıdıb. Bu
fakt, qorxmazlığın davamlı mübarizliyin gerçəkliyidir ki, bu gün də
hər kəsə örnək göstərilə bilər.

O gün... Həmin gün bir narahatlıq hiss edirdim. Həyatə
düşdüm, təbiətdə bir durğunluq vardı sanki. Yola çıxdığımda bir-iki
nəfər harasa tələsirdi. Sonra gözlərim mənə qəmgin-qəmgin
baxan qonşumuza sataşdı. Nə olduğunu anlamırdım. Amma dillər
susqun, təbiət durğun, elə bil, bir faciəni gözləyirdi. Bu sükutu
uzaqdan gələn maşın siqnalları pozdu.

Əvvəllər toy siqnalları bilib sevinən uşaqlığımı indi ruhu
qorxu içində donub qalmışdı. qaçib mətbəxdə çay dəmləyən
anama baxdım. Sual dolu nəzərlərlə baxışdıq. O da siqnal
səslərini eşitmişdi. Sonra həyatimizin qapısı açıldı. Təbiətin o
sükutunu anamın fəryadı pozdu. Bədəni bayrağa sarılmış tabutda
gətirildi mənim atam. Tabuta "Ata!" deyərək çıxıraraq getdim. Halbuki
hadisədən 1 ay əvvəl atam işdən gələndə sevinə-sevinə, – "Ata", –
deyərək gedib qucaqladığım bədənin əvəzinə, indi tabuta sarılmış-
dım. Nalə çəkməkdən, qışqırmaqdan səsım tutulmuşdu. Atamı
döyüş yoldaşları çiyində daşıyıb soyuq məzarlığa apardı. Artıq
mənim qucaqladığım bədəni kəfən qucaqlayırdı. Tutduğum əllə-
rinə mən yox, torpaq deyirdi. Vətən elə layla çalmışdı ki, atama, o
gün sonsuz bir yuxuya getmişdi. Onu daha nə mənim, nə də
anamın fəryadı oyada bilərdi...

Jurnalist titrək səslə müsahibə üçün təşəkkür etdi.
Müsahibəni bitirdikdən sonra 10 il ərzində abadlaşdırılan
babamın, atamın yurdunu gəzməyə çıxdım. Ətrafda, demək olar,
hər yer yenilənib: yeni evlər, məktəblər, binalar tikilib. Vaxtilə
vətəninə didərgin düşən qaçqınlar öz yurd-yuvalarına geri
dönmüşdü. Ancaq torpaqları qayıtaran, özləri isə qayıda bilməyən
şəhidlərin ruhları dolaşırdı hər qarışında. Cənnət ətri verən bu
torpaqdayam indi. Ömür boyu yanımda ola bilməsə də, hər
aldığım nəfəsdə yanımda hiss edirəm atamı...

Səninlə fəxr edirəm, Ata!

Ülviyyə Cumazadə, 17 yaş,
Qax rayonu, Ağçay kəndi

Mənim tarix yazan qəhrəmanım

44 günlük azadlıq mübarizəmizdə şəhid adını qazanan çoxsaylı igidlərimiz oldu. Vətənimizin ərazi bütövlüyü uğrunda canından keçən igidlər arasında mənim də anadan olduğum rayonun oğulları var. Bu bizim üçün nə qədər ağırlı oldusa, o qədər də qürurverici idi. Mən hər zaman xalqımızın azadlığı uğrunda canından keçən igidlərimizin sırasında mənim də doğulduğum rayonun qəhrəmanlarının olması ilə fəxr etmişəm.

Yazdığım bu hekayə qəsbəməizin şəhidlərindən biri, hər birimizin fəxri, tarix yazan qəhrəmanım Azər Əlioğlu haqqındadır.

Azərin atası Əli İsmayılov Birinci Qarabağ döyüşlərində şəhid olub. Qarabağ döyüşləri başlayanda Əlinin həyat yoldaşı Əsmər onu müharibəyə göz yaşları içində yola salmışdı. Sanki yoldaşının şəhid olacağını duymuş, hiss etmişdi. Həmin vaxt Azər Əsmərin qucağında bərk ağlamağa başlamışdı. Körpələr mələklər qədər məsum olduqları üçün, bəlkə də, bu görüşün son görüş olduğunu Azər duymuşdu. Əli Füzuli ətrafında gedən döyüşlərdə kəşfiyyatçı kimi çoxsaylı erməni əsgərini məhv edir. Bir gün Əli kəşfiyyat məqsədi ilə dostları ilə birgə düşmən ərazisinə yola düşür. Bu kəşfiyyat onun son kəşfiyyatı olur. Əli mənfur düşmənin ərazidə yerləşdirdiyi minaya düşərək qəhrəmancasına Vətən uğrunda şəhid olur.

İllər keçir. Əsmər bu illər ərzində gecəsini gündüzünə qatır. Heç kəsə möhtac olmamaq, balaca Azəri böyüdüb boya-başa çatdırmaq, oxutmaq üçün tikiş fabrikində işə girir. Azər məktəbi qızıl medalla bitirib, Tibb Universitetinə daxil olur. Azərin arzusu atası kimi hərbiçi olmaq idi. Azərin qəlbində Vətənə sevgisi o qədər böyük idi ki, hər gün müharibənin başlanmasını, torpaqlarımızın azad olunmasını arzu edirdi. Onun ən böyük arzularından biri də Qarabağ torpaqlarına ayaq basmaq idi.

27 sentyabr 2020-ci il tarixi isə Azərbaycan xalqının yad-daşından əsla silinməyəcək bir hadisə baş verir. Bu tarix illərdən

bəri Qarabağ həsrətilə yaşayan xalqımızın Vətən müharibəsinin başladığı tarix olur. Azər müharibənin başladığı ilk gündən cəbhəyə getmək istəse də, bunu anasına demir. Amma vətən sevgisi onun rahatlığını əlindən almışdı. Azərin o mərhəmətli ürəyi hər an cəbhəyə getmək, oradakı yaralılara yardım etmək və bayrağımızı Qarabağda sancmaq istəyi ilə alışıb-yanırdı. Bu sevgi ilə Azər anasına heç bir söz demədən könüllü olaraq cəbhəyə getmək üçün yazılır. Əsmər Azərin müharibəyə gedəcəyi xəbərini duyunca çox kövrəlir. Şəhid yoldaşının yeganə əmanəti Azəri Allaha əmanət edərək cəbhəyə yola salır.

Azər qızğın döyüşlərdə yaralıları çiyində daşıyıb onlara yardım edir. Ön sırada Xüsusi təyinatlı dəstələr irəliləyirdi. Bu dəstənin içində Azər də vardı. O yaralılara tibbi yardım göstərir, onların sağ qalması üçün əlindən gələni edirdi. Azər çox vaxt cəld hərəkətinə mane olmasın deyər qoruyucu jiletini geyinmirdi. Dostları bunun üçün onu danlayır, bunun çox təhlükəli olduğunu bildirirdilər. Azər fikirləşirdi ki, Allahın köməyi ilə nə qədər çox can xilas etsə, atasının ruhu sevinib, şad olacaq. Azər və dostları Cəbrayıl, Füzuli, Zəngilan uğrunda gedən döyüşlərdə böyük şücaətlər göstərdilər. Hər bir qarış torpağın alınmasında yaxından iştirak edirlər. Azər vaxt tapdıqca evə zəng edər, bir kəlmə "Mən yaxşıyam, hər şey yaxşıdır", – deyib sağollaşardı. Başqa heç nə haqqında məlumat verməzdi. Anası Əsmər, nişanlısı Lalə Azərdən çox nigaran idilər. Azər 22 oktyabr tarixində Hadrutda 25 yaralı gətirdikdən sonra yenidən döyüş meydanına dönüb və düşmən ilə üz-üzə gələrək, yaxın məsafədən vurulan güllədən qolundan yaralanır. Azər tələsik qolunu çəkib bağlayır. Qarşidurmalar qısa müddətdə sürətlə alovlanır. Cəbhədə ağır döyüşlər başlanır. Döyüş yoldaşları Azərin bitib-tükənməyən əzmindən danışırlar: "Azər yaralananda hospitala aparıldı. Xəstəxanada o qədər ağır yaralılar görüb, deyib ki, mən ancaq qolumdan qəlpə yarası almışam, mənə bir şey olmaz, buraxın mənə gedim". Beləcə yenidən cəbhəyə yollanıb. Dostları ona təkidlə müalicə almaq

üçün getməyini deyib. Amma o “Mən heç kimdən artıq deyiləm. Siz necə, mən də elə”, – deyib. Bu iradə, bu ruh yüksəkliyi ilə davam edən qızğın döyüşlərin birində, səngərdə olduğu vaxt dostu Samirin yaralanması xəbərini alır. Tibbi yardım çantasını götürüb döyüşün ən qızğın getdiyi bölgəyə yaxınlaşır. Yanında olan yoldaşları danışır ki, Azər həmin an səngərdən çıxdı və yardım üçün yoldaşına tərəf irəlilədi. Nə qədər dardı ki, Azər geri dön, getmə, göydən od yağır. Azər dinləmədi. Azər özünü dostuna çatdırıb, ona ilk yardımını göstərdi. Sonra isə küreyinə alıb, döyüş bölgəsindən kənara çəkdi. Bu an səngərə doğru düşmən tərəfdən minomyot atıldı. Azər bu minomyotun partlaması ilə səngərdəki bütün əsgərlərin şəhid olacağını bilib, özünü onları xilas etmək üçün minomyotun üstünə atdı və şəhid oldu...

Əsmər ana deyir ki, “Qismətimdə həm şəhid yoldaşı, həm şəhid anası olmaq da varmış. Mən balamı çox çətinliklə böyütmüşəm. Azər deyirdi ki, Ana, mən hərbiçi həkim olacam. Bundan sonra hər şey yaxşı olacaq. Sənin başını hər yerdə ucaldacam. Demək, Azər balam mənim başımı bu cür ucaldacaqmış... Amma kaş torpaqlarımızın azad olunduğunu, qələbəni o da görəydi. Yənə də sağ olsun ordumuz, əsgərlərimiz, Prezidentimiz ki, onların qanı yerdə qalmadı, onların qanını aldılar. Ən azından onun cənazəsi gələ bildi mənim üstümə. Elə şəhid valideynləri oldu oğlunun cənazəsinin önündə qurban kəsd. Cənazəsi tapılmayan, param-parça olan şəhid balalarımız da var. Allah onların da valideynlərinə səbir versin. Vətən sağ olsun!” Başlanğıcda bir sıra kəndlər və strateji körpülər işğaldan azad edildi. Qarabağın tacı, döyünən ürəyi Şuşa təbii istehkam olduğundan şəhərə tanklarla, yaxud digər ağır silahlarla girmək mümkün deyildi. Qəhrəman əsgər və zabitlərimiz yüngül silahlarla qalın meşələrdən, dərin dərələrdən keçərək, qayalar, dağlar aşaraq düşməni üzbəüz döyüşdə məhv etdi.

Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev noyabrın 8-də xalqımıza Şuşanın azad edilməsi müjdəsini verdi. Şuşa zəfəri,

əslində, müharibənin taleyini həll etdi. Ertəsi gün daha 70-dən çox kəndin azad olunması xəbəri gəldi. 44 gün sürən hərbi əməliyyatlar nəticəsində müzəffər Azərbaycan Ordusu Cəbrayıl, Füzuli, Zəngilan, Qubadlı şəhərlərini, Azərbaycan xalqının tarixində, mədəniyyətində və qəlbində xüsusi yeri olan, Qarabağın tacı sayılan Şuşa şəhərini, Zəngilan rayonunun Mincivan, Ağbend, Bartaz qəsəbələrini, Xocavənd rayonunun Hadrut qəsəbəsini və bir çox kəndlərini, Tərtər rayonunun Suqovuşan kəndi, Xocalı və Laçın rayonlarının bir neçə kəndləri daxil olmaqla, ümumilikdə, 300-dən çox yaşayış məntəqəsini, həmçinin Ağdərə, Murovdağ və Zəngilan istiqamətlərində mühüm strateji yüksəklikləri işğaldan azad etdi. Rəşadətli Azərbaycan əsgər və zabitləri addım-addım irəliləyərək, Ermənistanın uzun illər ərzində qurduğu mühəndis-istehkam sistemlərini yarıb keçdilər, torpaqlarımız qəhrəman əsgər və zabitlərimizin, şəhidlərimizin qanı və canı bahasına azad edildi.

İki şəhid ata ilə oğul indi yanaşı, əbədi yuxuya dalıblar. Əsmər ana hər dəfə qəbr üstünə gedəndə qonşu qızı Laləni də Azərin qəbri başında görürdü. Artıq ana Lalənin Azərin istəkliyi olduğunu anlamışdı. Ananın ürəyi bu mənzərəyə dağlandı. İçindən, “Ay oğul, kaş ki, evli olardın, bir nişanən qalardı”, – söylədi. Yaxınlaşıb Laləni bağına basdı. İndi o Azərinin ətrini Lalədən alırdı. Ana günlər sonra yuxusunda Azər ilə həyat yoldaşı Əlini gördü. Onlar Əsmər anaya gülümseyərək torpaqlarımızın düşmən tapdağından azad olunduğu xəbərini verirdilər. Əsmər ana yuxudan ayılıb ağlamağa başladı. Doğrudan da, şəhidlər ölmürlər. Onlar qələbə xəbərini artıq duyublar. İndi Əsmər ananın yaşadığı qəsəbə Azər Əli oğlu İsmayılovun adını daşıyır. Əsmər ana hər dəfə qəsəbədən keçəndə Azərin meğrur dayanan şəklini görəndə həm kədərlənir, həm də qürur hissi keçirir. Bu cür döyüşkən, igid, qəhrəman bir xalqı məğlub etmək olardımı?

Lalə məktəbdə tarix fənnindən dərs deyir. O öz şagirdlərini qəlblərində Vətənə, torpağa sonsuz sevgi, düşməne nifrət hissi ilə

maarifləndirir. Əsmər ana ürəyində özünə təskinlik verərək, "Bütün şəhidlərimiz, qazilərimiz, mənim yoldaşım və oğlum Azərbaycan xalqının baş ucalığı, Azərbaycan xalqının dünyaya örnək etdiyi əsgərləridir,"– deyir. Onlar hər biri ayrılıqda bir Vətəndirlər, onlar sevgidir, onlar Azadlıqdırlar. Azadlıq toxumunu Vətən torpağına səpib, gecə-gündüz qayğısını çəkən, qışın soyuq saxtasından, yayın qızmar günəşindən qoruyub, Azadlığı torpağımızda cücərdən şaxslərdir. Bəli, ölkənin, xalqın tarixini şəxsiyyətlər yaradır. Hər bir şəxs mərdliyin, cəsərin zirvəsinə yüksəldikdə qəhrəmana çevrilir. Azərbaycan qəhrəmanlar yurdu, igidlər məskənidir. Bu torpaq Babəklərin, Cavanşirlərin, Kor-oğluların vətənidir. Bütün dünya Azərbaycan əsgərinin gücünü, qüvvətini gördü. Onlar Azərbaycan tarixinin ən şərəfli səhifələrini yazdılar, Hər dəfə o torpaqlara ayaq basanda əvvəlcə səbəbkarlara minnətdar olacağıq. Vətən uğrunda, onun azadlıq və istiqlalıyyəti yolunda canını qurban verən, xalqın rifahı və xoşbəxtliyi naminə şəhid olan qəhrəmanlar heç vaxt unudulmur, öz ölümləri ilə ölümsüzlüyə qovuşurlar. Unutmayın: Torpaq, uğrunda ölən varsa, Vətəndir!

Xədicə İsmayılzadə
Ankara məktəb liseyi, 8-ci sinif

Zabitin arzusu

6 may 1992-ci il, Şuşa...

Məmmədovlar ailəsinin yaşadığı kənd, Şuşanın hələ işğal olunmamış bir neçə kəndindən biri idi. Artıq şəhər tamamilə boşaldılmış vəziyyətdə idi. Düşmənin amansız vəhşiliklərini görəndən, eşidəndən əhali öz ailələrini, uşaqlarını qorumaq üçün doğma yurd-yuvalarından köçüb gedirdi. Erməni təcavüzkarları, uşaq, qadın, yaşlı demədən dinc əhaliyə qarşı terror aktı törədirdi.

Məmmədovlar ailəsinin başçısı Adil Məmmədov da öz ailəsini, ata-anasını, övladlarını qorumaq üçün doğulub boya-başa çatdığı doğma Şuşanı tərk etmək məcburiyyətində idi.

Onların qarşısında bir yük maşını dayanmışdı. Məmmədovlar ailəsi əşyalarını yük maşınına daşıyırdı. Bu, çox çətin və arzuolunmaz bir hal idi. Axı insan doğma yurdunu, evini necə tərk edə bilərdi?!

Ailənin sonbeşiyi 4 yaşlı Kamran isə bağcadakı yelləncəyində oturub onları izləyirdi. Anası ağlayırdı, atasının da gözləri dolmuşdu. Kamran hələ çox balaca olsa da, olanlar barədə məlumatı vardı. Çünki o, sabah buradan köçəcəklərini dünən axşam eşitmiş və nənəsindən soruşmuşdu:

– Nənə, sabah biz hara gedirik? Nənəsi isə demişdi:

– Amansız, qəddar düşmənlərimiz var, oğul. Atan bizi qorumaq üçün buradan aparmaq məcburiyyətindədir. Ermənilər yenə bizim torpaqlarımıza göz dikiblər.

Kamran özü də bilmədiyi bir kədəre qərq olmuşdu. O, olanları tam başa düşmürdü, axı hələ uşaq idi. Qonşu kənddən gələn atəş səsləri hərdən Kamranı diksindirirdi. Amma o bilirdi ki, bu səslər xain düşməne qarşı sinəsini sipər edən Vətən oğullarının mübarizəsidir. Düşmən artıq yavaş-yavaş Kamrangilin kəndinə doğru irəliləyirdi. Məmmədovlar ailəsi əşyalarını yığıqdan sonra son dəfə doğma yurdlarına baxıb maşına mindi.

Dördyaşlı Kamran da məhlələrinə, evlərinə son dəfə baxaraq maşında oturdu. Bir azdan onlar kəndi tərk etdilər. İllər keçdi...

Kamran böyüdü. Oxuduğu orta məktəbdə hər dəfə Şuşa və Qarabağla bağlı tədbirlərdə onu yalnız bir sual düşündürürdü:

“Görəsən, nə vaxtsa hələ 4 yaşında köçdüydü doğma yurduna geri dönə biləcəkm?”

Kamran məktəbdə öz vətənpərvərliyi ilə seçilirdi. Böyüdükcə, düşməne nifrəti daha da artır və əli silah tutacaq yaşa gəlmək istəyirdi ki, onu və ailəsini doğma yurdundan didərgin salan qəddar düşməndən qisas ala bilsin. Kamran hərbiçi olmaq arzusunda idi. O, yüksək balla Ali hərbi məktəbə qəbul oldu. Ordu sıralarında xidmət edəcəyinə, təhsilini başa vurduqdan sonra şərəfli bir zabit olub düşməne qarşı vuruşacağına çox sevinirdi.

Kamran məktəbi fərqlənmə ilə bitirərək zabit peşəsinə yiyələndi. Artıq illər sonra Kamran Məmmədov Xüsusi təyinatlı qüvvələrin təcrübəli zabitlərindən biri idi.

2020-ci il Noyabr ayının 4-ü...

Şuşa uğrunda şiddətli döyüşlər başlamışdı. İllər öncə Şuşadan didərgin düşən uşaqlar indi bu şəhərə döyüşə-döyüşə daxil olurdular. Xüsusi təyinatlı qüvvələrin kapitanı Kamran Məmmədov bu döyüşlərdə öndə idi.

Kapitan Məmmədov doğulduğu bu şəhərə 28 il sonra çətinliklə, keçilməz yollarla, döyüşərək girmişdi. Onun arzusu Vətən torpağına üçrəngli, ay-ulduzlu Azərbaycan bayrağını sancmaq və Vətən uğrunda şəhid olmaq idi.

Xüsusi təyinatlılar bəzən silahla, bəzən bıçaqla, bəzən isə yalın əllə düşməni üzərinə gedirdilər. Artıq o anda hər kəsin bir istəyi vardı: “30 ildir zəfər müjdəsi gözləyən xalqa bu sevinci yaşatmaq, Şuşanı fəth edərək Şuşa Fatehi olmaq”. Şəhərə ən yaxın kəndlərdən biri də Kamran Məmmədovun doğma kəndi idi. Kamran və dəstəsi düşməni məğlub edib kəndə girdi. Kəndi nankor ermənilər xarabalığa çevirmişdilər. Məhlələrdən, evlərdən, bağ-bağçalardan əsər-ələmət qalmamışdı. Kəndin

məscidini isə mənfur düşməni donuzlar üçün tövləyə çevirmişdi. Kapitan Məmmədov bayrağı götürüb məscidə daxil oldu, minarəyə çıxıb bayrağı oradan asdı. Bu, ordumuzun qələbəsi, xalqımızın zəfəri idi. Artıq Şuşa bizimdir!

Kapitan Məmmədov və dəstəsi bir az istirahət etmək üçün fasilə vermişdilər. Anidən ortaya çıxan 2-3 maşın düşməni dəstəsi onları döyüşə girməyə məcbur etdi. Tərəflər arasında atışma başlayanda kapitan Məmmədov həm şəxsi heyətini qorumağa çalışır, həm də düşməni necə məhv edəcəyini planlayırdı. Onun döyüş yoldaşlarından biri ayağından yaralandı. Kapitan Məmmədov yoldaşının yanına getmək üçün səngərdən çıxarkən düşməni snayperi onu vurdu. Dizləri üstə çökən zabitin üzündə bir təbəssüm var idi. Sanki illərdir gözlədiyi bir hadisə baş vermiş, arzusu çin olmuşdu. Komandirlərinin vurulduğunu gören yoldaşları onu çəkib arxa tərəfə apardılar. İndi kapitan Məmmədov son dəfə yoldaşlarına, səmaya və bir də bir az öncə doğma kəndini işğaldan azad edib, məscidinin minarəsindən asdığı üçrəngli bayrağı baxırdı.

Seid Nəsirli
Cəmşid Naxçıvanski adına Hərbi Liseyin
11-ci sinif kursantı

Qəhrəmanım qəhrəmandır

Azərbaycan... Oktyabr ayı... Ard-arda baş verən dəhşətli terror aktları. Hər kəs təşviş və həyəcan içində baş verən hadisələrin sonunu gözləyir... Vəziyyət gərgin olaraq qalır. İnsanlar sevinc və kədər hisslərini eyni anda yaşadıklarının fərqi varırlar. Hər gün yeni-yeni ərazilərin işğaldan azad edilməsi ürəklərin ən kövrək simini tərpədir, qəlblərdə olan vətənpərvərlik eşqini oyadır, alınan şəhid xəbərləri isə sinələrə çalın-çarpaz dağlar çəkir. Vətən üçün canından keçən bu igid oğulların bu odluluqlu müharibədən geri dönüş edə bilməmələri tək-cə bir ailəni deyil, bütün eli-obanı dərin kədər hissəsinə bürüyür. Ümitsizlikdən beli bükülən atalar, gözüyaşlı ana və bacılar günlərdir əlaqə saxlaya bilmədikləri əzizləri üçün nələri qurban verməzdilər... "İnsan övladı güclüdür". "O hər bir çətinliyin öhdəsindən gəlməyə qadirdir", – deyirik. Amma hərdən bədənimizi səssizcə dəlik-deşik edən, canımızı susaraq parçalayan o yaralara dözmək o qədər çətin olur ki... Hələ bir mövzu insanın ən zəif nöqtəsi – canından, qanından yoğrulmuş övladı olarsa...

Axtarışlar davam edir, yaralılar təcili olaraq xəstəxanalara yerləşdirilir, şəhid olanların müqəddəs nəşi ailələrinə təhvil verilir.

Sentyabr ayının 27-si könüllü olaraq döyüşə yollanmış Adəmdən günlərdir səs-soraq yox idi. Ailə üzvləri hər bir aidiyyəti orqana müraciət edir, övladlarından xəbər almağa tələsirdilər. Günlərdir dilinə yemək dəyməyən Zeynəb ana "Adəmsiz mənim boğazımdan bir loxma da keçməz", – deyərək fəryad edirdi. Acılıqdan, intizardan, acı xəbər alacağı qorxusundan əldən düşmüş vücudu onu görənlərin də üzündə kədərə, göz yaşlarına səbəb olurdu.

Nə Adəmin şəhid olma xəbəri gəlir, nə də onunla əlaqə saxlamaq mümkün olurdu. Çoxları onun itkin düşdüyünü fikirlə-

şirdi. Sən demə, Ağdərə istiqamətində gedən ağır döyüşlər zamanı Adəm yaralanmış, düşmən əraziyə yüksəklikdən nəzarət etdiyi üçün onun cəsədini həmin ərazidən çıxartmaq mümkün olmurmuş.

Oktyabr ayının sonları idi. Kəndin ağbirçəkləri tez-tez Zeynəb ananı görməyə gəlir, ona təsəlli verməyə çalışırdılar. Nurcahan adlı yaşlı bir nənə dedi:

– Ay qızım, birinci Qarabağ savaşında həyat yoldaşım məni və yeddi övladımı Allaha tapşırıb müharibəyə getmişdi. Mən də çox gərgin günlər keçirdim, amma gərək yox imiş. O, sağ-salamat geri döndü.

Başqa bir ağbirçək qadın yerindən dilləndi:

– Mənim oğlumun da Birinci Qarabağ savaşında itkin düşdüyü deyilirdi, lakin o, sağ-salamat ailəməzə dönməyi bacardı. İnşallah, Adəm də salamat qayıdacaq. Sən əsl qəhrəman oğul anası olacaqsan. Bununla fəxr etməlisən, ağlamaq sənə yaraşmaz!

Yan otaqdan telefon zənginin səsi eşidildi.

– Alo... Alo, – deyərək ata həyəcanlı səsle telefona cavab verdi. Aydın heç nə eşitmək mümkün deyildi. Səs, demək olar ki, gəlmirdi. Telefonun o biri başında vəziyyətin nə qədər gərgin olduğunu təxmin etmək o qədər də çətin deyildi.

O gün yenə bütün kənd qürurla, – "Vətən sağ olsun!" , – dedi. Bir igid, bir əsgər, bir qeyrətli oğulla görüşmək üçün bütün Azərbaycan tələsdi. Böyükü-kiçikli hər kəsin gözündə o, əsl qəhrəmana çevrildi. Əsgər formasının cibindən tapılan kiçik qeyd dəftərçəsi Zeynəb ananın ürəyinə sanki bir sərənlik gətirdi. Ana göz yaşları içərisində övladının qanı ilə islanmış dəftərçəni oxumağa başladı:

"Yayın qızmar günləri geridə qalır, payızın ilıq nəfəsi həzin-həzin qəlblərə dolurdu. Günlər payız yarpaqları ağacdən ayrılan kimi, təqvimə tərək edir, heç nə dəyişmirdi. Mən qərribə, heç vaxt yaşamadığım hisslərin ağışında hiss edirdim özümü. Bəzən bu

qəribə düşüncələrə dalmağımın səbəbini çözməyə çalışır, bezen önəmsəmədən, əslində, qeyri-adi heç bir şey yoxdur, – deyərək fikirlərimi yayındırmaq istəyirdim bu qəribə duyğulardan. Gözlərimi yummaq, şirin yuxuların kölgəsində məni həyəcanlanmağa vadar edən bu düşüncələrdən uzaqlaşmaq istəyirdim.

Yuxuda qəribə bir məkandaydım. Bu məkən o qədər təmiz, pak, müqəddəs idi ki, orada gördüklərimi bir-bir yadda saxlamaq, ailəmə danışmaq haqqında düşündüm, lakin mənə elə gəldi ki, bu sehrlı, ecazkar məkani təsvir etməyə sözün qüdrəti yetməz. Gül-çiçəyin ətrinin, quşların həzin nəğmələrinin seyrinə dalarkən birdən uzaqdan bir hündürboy, enlikürək, zəhmli generalın gəldiyini gördüm. O, yaxınlaşdıqca mən onu aydın tanımağa başladım. Sevincimdən:

– Xoş gördük, cənab Həşimov! – deyə dilləndim.

Ölümü ilə bütün ölkəni ayağa qaldıran bu insanla salamlaşmaq mənim üçün çox böyük fəxr idi. Biz xeyli söhbətləşdik. Təbii ki, mövzumuz əvvəldən axıra kimi “Vətən” oldu. O mənə və mənim kimi gənclərə Vətənin ən çətin günündə onu qorumağı, özünün yarımçıq qalan arzularını gerçəkləşdirməyi vəsiyyət etdi. Polad Həşimov kimi generalın vəsiyyətini yerinə yetirmək, onun bizlərə olan inamını doğrultmaq, intiqamını almaq üçün, “Gözəl Şuşa, sən azadsan”, “Qarabağ bizimdir, Qarabağ Azərbaycandır” ifadələrini hər yerdə qürurla səsləndirmək üçün nələr etməzdim. Ağıma, gücümə, iradəmə güvəndim o an. O an özümü olduğundan da daha güclü hiss etdim. Əlimə Vətəni düşmən əsarətindən xilas etmək kimi bir fürsət düşdüyü üçün özümü çox şanslı sayırdım. Heç vaxt havasını ciyərlərimə çəkmədiyim o torpaqlar üçün o qədər darıxmışdım ki... Səhər tezdən ailəmlə tələm-tələsik sağollaşmaq, bir an öncə Vətənin harayına çatmaq istəyirdim. Axı Vətəni qorumaq mənə tapşırılmışdı. Bu gündən sonra nə qədər yaşasam da, Vətənə olan borcumu qaytarmadığım hər an mənim üçün zindanda keçən günə, aya, ilə bərabər olardı. Əziz ailəm,

şəhid olsam, ağlamayın, çünki mən cənnətimi xoşbəxt və azad yaşamaq istəyirəm”.

Ana övladının cənnətdə çox xoşbəxt olduğunu düşünərək sakitləşdi, dəftərçəni sinəsinə sıxıb, – “Səninlə fəxr edirəm, oğlum, cənnətin mübarək olsun!”, – dedi.

Qızımxanım Abdullayeva
Abşeron rayonu, Qobu qəsəbəsi,
Qəzənfər Xalıqov adına 1 nömrəli tam orta məktəb,
6-cı sinif

Şəhidlər ölmür

Qansız torpaq, itkisiz qələbə olmur. Bu 44 günlük Vətən müharibəsində də xeyli şəhidimiz oldu. Bu şəhidlərin hər biri öz qəlbində Qələbə tariximizi yazaraq əbədiyyətə qovuşdular. Qələbə tariximizi yazanlardan biri də şəhid kapitan Rəşad Arif oğlu Abdullayev olmuşdur. O, 1988-ci il sentyabrın 14-də Cəlilabadın Göytəpə kəndində anadan olub. Abdullayev 1995-ci ildə Göytəpə kənd tam orta məktəbinə daxil olmuşdur. 9-cu sinifdə Cəmsid Naxçıvanski adına Hərbi Liseyə daxil olub. 2006-cı ildə məktəbi bitirdikdən sonra Heydər Əliyev adına Hərbi Liseyə daxil olmuşdur. O, 2010-cu ildə Ali Hərbi Məktəbi "motoatıcı" ixtisası üzrə bitirdikdən sonra Müdafiə Nazirliyinin 23 iyul 2010-cu il sərəncamına əsasən "leytenant" rütbəsi ilə vəzifəyə başlayıb.

2016-cı il aprelin 1-dən 2-nə keçən gecədən başlayaraq Tərtər və Cəbrayıl-Füzuli istiqamətlərində döyüşlər başlayıb. Bu Aprel döyüşlərində Abdullayev, mühasirədə olsa belə, mühasirədən çıxmağı bacarmış, Ermənistan Ordusunun xeyli zabit-əsgər heyətini məhv etmişdir. Həmin döyüşlərdə Ermənistanın "yenilməz Ohyan xətti" olaraq tanınan strateji müdafiə xətti 40 dəqiqə içində darmadağın edilmişdir. Hərbi vəzifəsini fərqlənmə ilə bitirdiyinə görə Rəşad Abdullayev "Hərbi xidmətlərə görə" medalı ilə təltif olundu.

Və sonra... Rəşadın taleyini həll edəcək 44 günlük Vətən Müharibəsi başladı. O, əsl cəsur Azərbaycanlı kimi hərəkət etdi, qəhrəmancasına vuruşaraq şəhid oldu. Elə həmin gün İlham Əliyevin sərəncamına əsasən, ölümündən sonra "Kəlbəcərin azad olunmasına görə" medalı ilə təltif edildi.

Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpa edilməsində xüsusi xidmətlərinə və düşmənin məhv edilməsi üzrə qarşıya qoyulmuş döyüş tapşırığını yerinə yetirən zaman göstərdiyi qəhrəmanlıq nümunəsinə görə, həmçinin hərbi qulluq vəzifəsini

yerinə yetirən zaman mərdliyinə görə "Vətən müharibəsi Qəhrəmanı" adı verildi.

Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün təmin edilməsi uğrunda döyüş əməliyyatlarına qatılan və hərbi hissə qarşısında qoyulmuş tapşırıqların icrası zamanı vəzifə borcunu şərəflə yerinə yetirdiyi üçün Azərbaycanın Ali Baş Komandanı İlham Əliyevin 15.12.2020-ci il tarixli sərəncamına əsasən, Rəşad Abdullayev ölümündən sonra "Vətən uğrunda" medalı ilə təltif olundu.

Rəşad şücaət dastanını öz qanıyla yazdı...

Ülvi Balabəyli

Bakı şəhəri, Nəsimi rayonu, A.Novruzbəyli adına
46 nömrəli tam orta məktəb, 7-ci sinif

Qorxmaz gizir

Bu gün şəhid Nağıyev Elfaq Azad oğlunun dəfn mərasimi keçirilib. Atası Azad Nağıyev onun son arzusunu yerinə yetirib. Bir neçə il bundan əvvəl Elfaq demişdi: "Kaş mənim də cənazəmin üstündə atam deyərdi ki, Vətən sağ olsun..." Atası oğlunun Hadruta sancdığı üçrəngli bayrağı öpərək qürurla deyib: "Vətən sağ olsun!"

Uşaqlıqdan bəri ən böyük arzusu Vətən torpağını düşmən tapdağından azad etmək olan Elfaq məktəb illərində ən çox tarix fənninə maraq göstərirdi. Ermənilərin törətdiyi dəhşətli əməlləri öyrəndikcə düşməne olan nifrəti günbəgün artırırdı. Qarabağ 30 il idi ki, həsrətdən alovlanıb yanırırdı. 30 il idi ki, bir dəfə də "günəş" çıxmamışdı. Elə hey göyü qara buludlar əsir alır, sonra da yağış yağırdı. Yağan yağış, bircə dəfə olsun, gül bitirə bilməmişdi. Nə zaman parlayacaqdı o "günəş", açacaqdı o gül? O zaman ki Qarabağ dönüb yenidən Vətən olacaq. O zaman ki torpağına dəyən doğma əsgər ayaqlarının hərərətindən ulu babaların ruhu şadlanacaq. Elfaq bu arzu ilə yaşayırdı. Nə olursa olsun, böyüyəndə hərbiçilərin, Vətənin qulluğunda duracaqdı.

O böyüdü. Özü ilə birgə arzuları da böyüdü. Vətənə olan sevgisi ona bu yoldan geri dönməyə yol vermədi. Tezliklə hərbi hissədə gizir kimi işə başladı. Torpaqların qisası alınmalı idi. Bir gün mütləq o bunu edəcəkdə.

2020-ci il gəldi. Gəldi, gəlişi ilə bir az qəm, bir az qüssə gətirdi. Amma hər nə oldusa, təsadüfdən yox, zərurətdən oldu. Ermənilər tez-tez atəşkəsi pozurdular. Cəbhədə vəziyyət gərgin idi. Elfaq daha dözə bilməzdi. Artıq müharibənin başladığı ilk gün – 27 sentyabrda müharibə zonasında idi. İlk günlərdən əsgər yoldaşlarının və komandirin sevgisini qazana bilmişdi. Həmişə ön sırada gedən Elfaq qəhrəmanlığı ilə "Qorxmaz gizir" ləqəbini qazanmışdı.

Elfaq 3 ay əvvəl nişanlanmışdı. Sevgilisinin gözü yollarda qalmışdı. Hər gün Elfaq üçün dualar edirdi. Bir gün ona zəng edib dedi:

– Elfaq, qayıdıb gələrsən, toyumuzu edərik.

Elfaq isə cavabında:

– Yox, əzizim, söz verə bilmərəm. Səni sevirəm. Amma Vətəni daha çox sevirəm.

Nişanlısı göz yaşlarını tuta bilmədi. Hönkürərək:

– Təki sən sağ-salamat qayıt, gəl. Mən də səni sevirəm.

Elfaq nəse yadına düşmüş kimi əlavə etdi:

– Bizim o tikintisi yarımçıq qalan evdən bir böyük bayraq asarsınız. Qoy gəlib-gedən onu görüb daha da qürurlansın. Biz zəfər çalacağıq. Təki siz qələbəyə olan inamınızı itirməyin. Anamı mənim əvəzimdən öpərsən. Evdəkilərə salam de.

Qorxmaz gizir cəsarətlə zəfərə doğru addımlayırdı. Oktyabrın dördündə Cəbrayılın azad olunmasında xüsusi xidmətləri olan Elfaq həm də Hadruta bayraq sancaraq dillərə dastan olmuş qəhrəman oldu.

Əvvəl heç ayaq basmadığı torpaqlar olsa da, hər addımında ulu babalarının nəfəsi duyulurdu. Bir parça torpaq insana bu qədərmi doğma olar? Basdığı hər addımda qəlbi daha bərk döyünür, Vətən eşqi coşub-daşırdı.

Ayın 17-də Füzulinin azad olunması münasibətilə hər kəs bir-birini təbrik edirdi. Elfaq isə hələ işini qurtarmamışdı. O dedi:

– Dostlar, hələ sevinə bilmərik. Çünki əsirlikdə inləyərək yolumuzu gözləyən Şuşamız, Laçınımız, Kəlbəcərimiz var. Onları bir-birindən ayırmaq olmaz. Hazırlaşın, gedirik Xocavəndin intizarına son qoymağa.

Hər kəs böyük ruh yüksəkliyi ilə yola düşdü. Bir neçə gün yüksəkliyi azad etmək üçün gərgin döyüş getdi.

Oktyabrın 21-i idi. Bu gecə Elfaq qərribə yuxu görmüşdü. Görürdü ki, hər yer qaranlıqdır. Sevgilisi, anası, atası, əsgər yoldaşları, bir sözlə onu tanıyan hər kəs, – "Elfaq", – deyər çağırır.

Elfaq isə heç kəsə cavab vermədən irəli doğru addımlayır. Birdən ağ işıq görünür və o, addımlamağa davam edir. Bir qədər sonra Elfaq işıqla birlikdə yox olur. Yuxusu onu çox narahat edirdi. Ölümündən qorxmurdu. Amma əvvəlcə Qarabağı tam azad etmək lazım idi. Bu düşüncə ilə irəli atılaraq düşmənin çoxlu sayda qüvvəsini məhv etdi. Arzularının çiçəkləməsinə çox az qalmışdı. Təki düşmənin əlinə düşməyəydi. Düşmən isə çoxdan onu gözaltı etmişdi. Elfaqın qəhrəmanlığı, Vətənə bağlılığı onları heyrətə gətirmişdi. Odur ki, düşmənin əsas planı tezliklə bu maneəni aradan qaldırmaq idi.

Həmin gün gecə gördüyü yuxu Elfaqa ağır yük olmuşdu. Buna rəğmən ayaqda durmağa çalışır, döyüşü davam etdirirdi. Birdən arxadan kiminsə gəldiyini hiss etdi. Geri dönmək istəyirdi ki, kürəyindən snayperlə vuruldu. Hiss edirdi ki, nəfəsi kəsilir. Gözünü çətinliklə qaldırıb göy üzünə baxdı.

Günəşin parladığını gördü. Ömrünün son anlarında Allah ona uşaqlıq arzusunun gerçəkləşməsinə nəsb etmişdi. Günəşin işığı onu özünə çəkdi. Elfaq gözünü yumaraq zirvələrə qalxdı.

Düşmənlər onun öldüyünü düşündü. Amma Elfaq ölmədi. O, şəhid oldu. Rəşadətla yaşadığı ömürdən sonra şəhadət zirvəsinə ucaldı. Elfaq xalqının qəlbində əbədi məskən salaraq ölüm-süzlüyə qovuşdu.

Gülay Əsgəri

Bakı şəhəri, 28 nömrəli tam orta məktəb,
9-cu sinif, 14 yaş

HƏLLEDİCİ DÖYÜŞ

*Hekayə iki dostun 44 günlük müharibə həyatından
kiçik bir döyüş fraqmentinə həsr edilib.*

Təlimdəyik. Müharibənin başlayacağını deyirlər. Biz düşməne olan acı nifrətimizin susması üçün onların öhdəsindən gəlib işğal altında olan rayonları alacağımızı düşünürdük. Amma gözlənilən kimi olmadı...

27 sentyabr 2020-ci il.

Artıq müharibə başlamışdı. Biz cəbhə xəttindəydik. Günlər keçdi, artıq biz xeyli rayonu geri almış, düşmən işğalından azad etmişdik. Füzuli, Cəbrayıl, Kəlbəcər, Zəngilan...

Bu gün o gün idi. Azərbaycanın döyünən ürəyi, qədim mədəniyyət mərkəzini – Şuşa şəhərini mənfur düşmən istilasından xilas edəcəkdik.

Dayanmadan atəş açırdılar. Dostum Yusif yorulmadan döyüşür, erməni yağlarına toy tuturdu. Bir saatdan artıq davam edən döyüşdən sonra Yusif qarşı tərəfin sakitləşdiyini, düşmənin canlı qüvvəsinin azaldığını düşündü. Qarşı tərəfə hücum edib hərbi qənimətlər əldə etmək üçün kiçik bir plan qurdu.

Hər şey plan üzrə gedir. İstəyimizə nail olmuşduq, düşmən tərəfdən xeyli silah-sursat götürüb geri qayıdırdıq. Elə bu an gözlənilmədən atəş səsləri eşidildi. Araya çökən səssizliyi bir saniyənin içində top səsləri əvəz etdi. Sən demə, düşmən bizim gelişimizi gözləyərək pusqu qurubmuş. Halbuki, həmin istiqamətdə elə təkcə Yusif düşmənin 50-yə yaxın canlı qüvvəsini məhv etmişdi. Görünür, o istiqamətdə bizim güclü olduğumuzdan xəbər tutub qorxularından iki-üç qat artıq əsgəri həmin əraziyə cəlb etmişdilər.

Artıq gec idi... Yusif qayıdarkən namərd düşmən gülləsinə tuş gəlmişdi. Yaralı idi. Ona yaxınlaşmaq istədim. Amma ermənilər artıq bizə doğru gəlməyə başlayırdılar.

Beynim çox sürətlə işləməyə başladı. Gözlənilməz həmlə etməliydik. Və bunu bacardıq! Amma həm də lap yaxınlığımda dəhşətli partlayış səsi eşitdim. Gerisini heç cür xatırlaya bilmirəm... Biz o gün erməniləri qırıb, darmadağın etmişdik.

Yusif ilə uzun illər dost olmuşduq, uşaqlığımız birlikdə keçmişdi. Birlikdə acılı-şirinli xatirələrimiz o qədər olub ki! Amma artıq o, yaşasa da, onu görə bilməyəcəyəm... Gözlərim dola-dola "Şəhidlər ölməz, Vətən bölünməz!" – deyərək qışqırdım.

Artıq müharibə Azərbaycanın şanlı ordusunun qələbəsi ilə bitib. Bunları xatirələrə dalıb, o günlərə qayıdıb, müharibənin özü ilə bərabər gətirdiyi, yaşatdığı ağrı-acıları canımda hiss edib yazıram. Və artıq çox əminəm, biz çox güclüyük, Vətənimizə uzanmaq istəyən yad əlləri qırırıq!

Allahdan şəhidlərimizə rəhmət, qazilərimizə şəfa diləyirəm.

Füzuli Fərziyev
Abşeron rayonu, Qobu qəsəbəsi,
Q.Xalıqov adına 1 saylı tam orta məktəb,
7-ci sinif

ƏFSANƏYƏ DÖNƏN BİR ÖMÜR

*İkinci Qarabağ Müharibəsi şəhidi
Abbasov Nihad Mövlüd oğluna həsr olunur.*

Məktəbimizin pəncərəsindən boylandığım zaman qarşı tərəfdəki məzarlıqdan bir məzar diqqəti cəlb edir. Bu, bir igidin məzarıdır. Əbədiyyətə qovuşduğu zirvədir. Lakin bu, adi bir məzar deyil, öz al qanını torpaq uğrunda tökərək üçrəngli bayrağımızın al rənginə ölməzlik gətirən bir igidin məzarıdır. Bu məzar bizə nələr söyləmir ki... Ardından tökülən neçə-neçə göz yaşını deyim, nakam qalmış sevgisini... Yoxsa, "Vətən torpağından pay olmaz!" ifadəsinin hər şeydən önəmli olduğunu... Hər üç mənada, həm də qəhrəman əsgərimizin bütün yaşanmamış arzuları, gerçəkləşməmiş xəyalları üçün qarşısında baş əyməyə layiq məzardır bu məzar. Bəli, bu məzar Qax rayon İlisu kəndinin məğrur, cəsur oğlu Nihad Abbasovun məzarıdır. Bu, o Nihaddır ki, ömrünü Vətənin bir qarış torpağı üçün fəda etmişdir. Məhz onun kimi igid oğullarımızın sayəsində bu gün üçrəngli bayrağımız Azərbaycan səmalarında üfüqlərlə yarışır. Bu gün həmin şəhidlərin sayəsində qartala bənzər Azərbaycan adlı məmləkət özünün yeni zəfər tarixini yaşayır və bu məmləkətin hər bir vətəndaşı ölümü ilə əbədi həyat qazanmış igid qartallarımızın ruhu qarşısında baş əyir.

Nihad bizdən beş sinif yuxarı oxuyurdu. Məktəbdə öz kiçik qəlbindəki böyük Vətən sevgisi ilə tanınırdı. Sinif yoldaşları ilə söhbətlərində də "Qarabağı biz azad edəcəyik!" – deyərək qətiyyətlə danışardı. Doğrudan da, belə oldu. Bu təsadüfən söylənmiş söz deyildi. Bilmədiyimiz, lakin yaşayacağımız bəzi duyğuların öncədəki pıçıltısıydı.

Biz onu çox sevirdik. Mehriban, güləruz bir oğlan idi. Tədbirlərdə fəal iştirakı ilə seçilirdi. Vətən sevgisi onu üçün hər şeydən üstün idi. Azərbaycanın tarixinə qara ləkə kimi düşmüş 20 Yanvar, Xocalı faciələrini qəbul edə bilmirdi.

Məktəbdə keçirdiyimiz tədbirlərdə bu faciələrin acı nəticələrinə eşidərkən göz yaşları yanağından süzülər, lakin məğrur duruşundan pay verməzdi. Mübariz İbrahimov kimi yağı düşməne qan uddurmaq, erməni işğalçılarını öz qanlarında boğmaq istəyirdi. Məhz buna görə də həqiqi hərbi xidmətini başa vurduqdan sonra Qax Rayon Komissarlığına müraciət edərək öz istəyi ilə Mingəçevir şəhərində yerləşən "N" sayılı hərbi hissədə "Baş əsgər" hərbi rütbəsində müddətdən artıq həqiqi hərbi xidmət qulluqçusu kimi fəaliyyətini davam etdirdi.

Sanki Vətən uğrunda öləcəyini bilmiş kimi, bu barədə danışanda susardı. Əsgərlik vəzifəsini layiqincə başa vurduqdan sonra qəti olaraq qərar vemişdi. Ya yenidən hərbi xidmət qulluqçusu kimi vəzifəsini icra edəcək, ya da ... ya da... axı bunun başqa tərəfi yox idi. Anası Jalə xanıma nə qədər yalvarmışdı razılıq versin deyə, nə qədər dil tökmüşdü arzusunun qarşısında sədd çəkməsin deyə... Ana ürəyi kövrək olur axı...

Sonda Jalə ana da oğul balasının arzusuna sədd ola bilməmiş, – "Vətənə qurbandı oğul", – deyə razılaşmışdı. Bəli, qəhrəmanlar sonradan yaranmır, onların taleyi elə əvvəlcədən qəhrəmanlıq üçün yazılır. Hələ məktəbə yenice qədəm qoyduğu ilk gün, ilk zəngində söylədiyi şeiri sonradan eşidəndə, "şəhidlik seçilmişlər üçündür" fikrinin nə qədər doğru olduğuna artıq şübhəm qalmadı.

Vətən yolunda qurbandır oğul,
Oğul Vətənə qurban doğulur.
Gör necə qəribə doğulmuşuq biz,
Bir Vətənimiz var, bir də ürəyimiz.

Bəli, şəhidlik elə bir mərtəbədir ki, burada yalnız seçilmişlər uyuya bilər. Nihad Abbasov kimi... Qısa, lakin mənalı və ən əsası da özü istədiyi kimi Vətənə qurban Azərbaycan oğlu kimi yaşadı Nihad.

Yoxluğu ilə ruhumuzu inlədən, "kaş ki..." kəlməsinin ünvanı olan həmyerlimiz, qürurumuz Nihad. Sən bizim ən dəyərlimizsən. Biz sən kimi qəhrəman əsgərimizlə fəxr edirik. Ən

sevdiyini şərqidi "Əsgər marşı". Tədbirlərdə onu elə fəxrlə zümzümə edirdin ki, heyran qalmamaq mümkün deyildi. Şərqi deyil-diyi kimi:

Nə gözəldir, ölmək bizə sevgili Vətən üçün,
Yanar ürək yurd eşqiylə daima için-için...

Məktəb tədbirlərində Dövlət bayrağını elə qürurla daşıyırdın ki, bu bayrağın bir gün vahid Azərbaycan üzərində dalğalanacağına inamın qəti idi.

Sən öz arzuna çatdın. Şəhadətinlə ürəyinin Vətən ağırlı həsrətinə möhür vurdun. Vətənin dar günündə bir şahin kimi düşmənin qarşısında dayanaraq bir qarış torpaq üçün ömrünün payızını, baharını, qışını fəda etdin. Sən üçrəngli bayrağın, doğma Vətən torpağının bir parçasısən. Qısa sürən, lakin qəlblərdə ölməzlik qazanan bir igidlik dastanısan.

Həyatda elə anlar olur ki, nitqimiz yox, ruhumuz danışır, fikirlərimiz deyil, hisslərimiz dilə gəlir.

23.10.2020-ci il.

Başqa vaxt olsaydı, İlisu kəndində payız bir başqa cür olardı. Lakin bu il payız özü belə sakit, lal-dinməz qədəm basmışdı kəndimizə. Hər şey sükut içərisində idi, yalnız xezəllərin pıçıltısı eşidilirdi. Sanki təbiət özü bu acı gündən xəbər tutmuşdu. Payız günəşi belə buludların arasında gizlənərək parlamağa utanırdı. Xəzan isə daha da güclənmişdi. Maşın karvanı ilə gələn şəhidimizi qərənfillərlə, bayraqlarla qarşıladıq. O gün kəndimizin ən hüznü günü idi. Hamı igid əsgərini gözləyirdi. Sən şəhidliyinlə əbədi olaraq qəhrəmanlığınla qürur yerimiz olacaq bir duyğu yaşatdın bizlərə. Yaylım atəşi ilə səni əbədiyyətə yola saldığımız an gözlərim önündə canlanır. Uşaqlığımızdan bu yana keçirdiyimiz xoş xatirələr artıq bir nağıla dönüb yaddaşımızın ən dərin hissəsinə gömülmüşdü. Lakin onu da deyim ki, sən və sən kimilər azadlıq adlı nəğməmizin sətirlərisiniz.

44 günlük Vətən Savaşında verdiyiniz mübarizə ilə qəlblərimizə əbədi həkk olunan igidlərimiz. Artıq rahat uyuyun... Çünki bu gün qürurla "Bütöv Azərbaycanıma bütöv bağlıyam" ifadəsini sizin sayənizdə söyləyirik. Uğrunda canlarınızı fəda etdiyiniz Vətən torpağı artıq azaddır. Siz yeni zəfər çağının bütün zamanlarını işıqlandıra biləcək nur damlalarısınız.

Igid əsgər Nihad! Bu gün səni bizdən ayıran yalnız qarşıdan görünən, üçrəngli bayrağa sarılmış məzarındır. Lakin ruhən hər zaman qəlbimizdəsən. Gələcək bütün nəsillər sizdən danışacaq. Sizləri hər kəs xatırlayacaq. Sizin məzarınız hər zaman çiçəklərlə bəzənəcək. Sizlər əsla unudulmayacaqsınız. Çünki bu bizim sizin qarşınızdakı mənəvi borcumuzdur.

Zülfü Əlimzadə
Qax rayonu, Nizami adına
İlisu kənd tam orta məktəbi,
10-cu sinif, 16 yaş

Arzusuna çatan xoşbəxt şəhid

Təbiətin mesajı

Sakit əsən küləyin bütün gözəl duyğuları tərənnüm etdiyi bir gecədə küçədə oturub Vətənimin vüqarla dalğalanan üçrəngli bayrağına baxaraq Azərbaycanımın bu günə qədər keçdiyi tarixi yollarda nələ yaşadığını düşünürdüm. Düşüncələr məni uzaqlara–xalqımın keçirdiyi ağır, iztirablı günlərə aparırdı. Həmin dövrdə minlərlə soydaşım vəhşi erməni vandalları tərəfindən amansızcasına qətlə yetirilmişdi...

Bu düşüncələr məni boğurdu. Bu gün sakit və firavan yaşayan bizlər keçmişdə xalq olaraq necə zülmərin şahidi olmuşduq. Həyat necə də qəribədir? Yaşadığımız hər şey bir keçmiş olaraq tarixə düşür və biz keçmişə dəyişmək üçün heç nə edə bilmirik. "Ax, bir fürsətim olardı, düşərdim o əclaf ermənilərin canına. Alardım Qarabağımızı!", – deyə qəlb yanğısı ilə düşünürdüm.

Az sonra yanağıma yağış damcısının düşdüyünü hiss etdim. Bir yağış damcısı daha... Bu da üçüncüsü və budur yağış yavaş-yavaş güclənir. Sakit küləyi güclü külək əvəz edirdi. Cəld ayağa qalxıb evə doğru qaçdım. Binaya çatanda özümdən asılı olmayaraq arxaya dönüb bir də bayrağıma baxdım. Bayrağımın başını qara duman almışdı. Bayraq coşqun dəniztek dalğalanırdı. O sanki qartal idi və yan-yörəsində uçaraq onu yerə endirməyə çalışan yırtıcılardan qurtulmağa çalışırdı. Bu mənzərə məndə çox fərqli bir hiss oyatdı... Sanki təbiət nə isə demək istəyirdi... Amma nə?!

Qayıdışa atılan ilk addım

Evdə oturub armudu stəkandakı çayı qurtum-qurtum içərək televizoru izləyirdim. O kanaldan bu kanala keçərkən birdən kanallardan birində diqqətimi bir şey çəkdi. Kanalda gedən verilişin alt yazısında: "Qarabağa qayıdış üçün biz sizi səsli-yirik", – yazılmışdı.

Bir az verilişi izlədikdən sonra məlum oldu ki, Ermənistan ilə sərhədimizdə atəş səsləri eşidilir. Dərhal sosial şəbəkəyə daxil oldum. Bu günün xəbərlərini səhifələdim. Sonda əmin oldum ki, həqiqətən, o gün gəlib çatıb. Dərhal tanışlarıma zəng vurdum. Bu məsələ ilə bağlı onlardan da xəbər aldım. Onlar cəbhəyə yollanmaq üçün müəyyən yaş aralığında əsgərin lazım olduğunu söylədilər. Qeydiyyat üçün hara müraciət etməli olduğumu öyrəndikdən sonra ailə üzvlərimlə danışdım. Həyat yoldaşım çox narahat oldu. Lakin Vətən uğrunda bunu etməli olduğumu bilirdi. Valideynlərimlə danışdım. Onlar da mənim kimi düşündülər. Təbii ki, bu durumda başqa cür düşüncə ola bilməzdi.

Həmin gün qeydiyyatdan keçdim və verilən göstərişə əsasən ertəsi gün cəbhəyə yola düşdüm. Mən də digər əsgərlər kimi Vətən uğrunda mübarizəyə böyük Vətən eşqi ilə yollandım.

İntiqam və Zəfər

Qızğın döyüşlər gedirdi. Çox şəhidimiz var idi. Təəssüf ki, dostum Mübariz də şəhid olmuşdu. (Bu qürurverici haldır, lakin dostun itkisi hər bir halda kədər verir). Artıq bir sıra rayon və kəndlərimizi işğaldan azat etmişdik. Bu heç də asan olmamışdı. Çəkdiyimiz çətinliklər və gördüyümüz qanlı səhnələr bizə bir ömür boyu unuda bilməyəcəyimiz acı xatirələr bəxş etmişdi. Buna baxmayaraq, Vətənə olan sevgimiz yaşadığımız hər çətinliyə məlhəm ola biləcək qədər güclü idi. Dəqiq desəm, bizi yaşadan əslində Vətən sevgisi idi. Heç vaxt unutmaram, bir döyüş yoldaşım (adı İsrafil idi) son nəfəsində belə "Vətən" dedi. Bax belə Vətən kəlməsi ilə neçə-neçə əsgərimiz şəhidlik zirvəsinə ucaldılar.

Artıq meydan getdikcə sakitləşirdi. Bu sakitliklə bərabər biz bir neçə rayon və kəndimizi işğaldan azad etmişdik. Bu çox qürurverici hal idi və bir qədər də kövrəldici. Artıq 30 ilin bizlərə yaşatdığı Vətən həsrəti ağac kimi kök atmış, qəlbimizin dərinliklərinə gedərək intiqam və geri qayıtmaq istəyini ürəyimizə yeritmişdi. Məhz bu səbəbdən döyüşdə heç vaxt geri çəkilmək fikrinə düşmədik. Biz haqq yolunda vuruşurduq, biz bizim olanı almaq üçün vuruşurduq. Bizi erməni əsgərlərindən fərqləndirən

ən böyük xüsusiyyət də məhz bu idi. Çox qan tökdük, çox şəhid verdik, çox həsrət çəkdik. Çox istədik, çox istədik ki, Qarabağımızı geri alaq, çox istədik ki, ayrılığın verdiyi acını sevinc göz yaşları ilə əvəz edək. Buna görə də yaşamaq üçün, ən başlıcası – Qələbə üçün son damla qanımıza qədər mübarizə apardıq.

Döyüş ərafəsində şahidi olduğum bir hadisə məni çox sarsıtmışdı. Bir əsgər yoldaşım var idi, adı Ümid idi. Onunla tanış olandan elə hey "Kəndimə çatan kimi uşaqlığımda yelləncək asıb yelləndiyim ağacı görməyə gedəcəyəm", – deyirdi. Bir gün xəbər gəldi ki, yarıya bölünərək yarımız sağ cəbhə ilə, digər yarımız isə sol cəbhə ilə irəliləyəcəyik. Bu məlumata əsasən hazırlıq görürdük. Birdən gördüm ki, Ümid təlaşla mərkəzi büroya gedir. Gözlədim ki, görüm problem nədir. Bir neçə dəqiqə sonra o kefsiz halda mənə tərəf gəldi. Soruşdum ki, nə olub? Dedi ki, sol cəbhə ilə getmək istəyirdim, amma mənə sağ cəbhə ilə yollanmağı tapşırıblar. Niyə sol cəbhə ilə getmək istədiyini soruşdum? Dedi ki, mənim kəndim sol cəbhəyə gedən yolun üstündədir. Bunu öyrəndikdən sonra ona təsəlli vermək üçün "İnşallah Qarabağımız azad olandan sonra yoldaşlarla birlikdə gedərik", – dedim. Bu sözlərimə qarşılıq olaraq dedi ki, gedərik eləmi? Mən də qarşılığında, – "Gedərik, mütləq gedərik", – dedim. Sonra isə birlikdə yola düşdük. Ayrılıq nöqtəsinə çatanda Ümid sağ cəbhəyə getmək üçün digər maşına mindi. Beləcə, bir-birimizi Allaha əmanət edib, ayrıldıq.

Döyüş nöqtəsinə çatanda hər kəs maşından düşüb özünə yer tutdu. Güllələr, partlayış səsləri hər tərəfi bürümüşdü. Düşməne güc gələrək bir qədər irəliyə getdik. Döyüşün qulaqbatırıcı səsləri birdən-birə kəsildi. Amma bu səssizlik çox çəkmədi. Az sonra qarşı tərəf bizi amansız mərmə yağışına tutdu. Mən də öz nişangahımda düşmənlə mübarizə aparırdım, qəfildən birinin sağ tərəfdən kolların dibi ilə düşmənlə cəbhəsinə doğru üzəuşağı irəlilədiyini gördüm. Ona diqqətlə nəzər saldıqdan sonra, – "Ümid", -

deyə təlaşla ona tərəf yüyürdüm. Bir yandan onu müdafiə üçün qarşı tərəfi güdür, bir yandan da ona çatmaq üçün tələsirdim. Onunla aramızda uzun yol var idi, ona görə də ona çata bilməzdim. Ancaq onu müdafiə edə bilirdim. Birdən qəfil bomba səsi eşitdim. Bomba təxminən Ümidin 15 addımlığına atılmışdı. Bombanın səmindən səntirləyən Ümid irəliyə doğru qaçdı. Bir ağacı qucaqladığını gördüm. Ağacın torpağını ovcuna alıb oğrun-oğrun cibinə doldurdu. Yerə çöməlib torpağı öpdü. Qəfil bir bomba Ümidin lap yaxınlığında partladı. Ümid bundan təlaşlanıb ordan uzaqlaşaraq geri qayıtdı. Onun qayıtdığına çox sevindim. Təhlükəsiz yerə çatmağına az qalmış bir-birinin ardınca atılan yeddi güllə Ümidin kürəyinə tuşlandı. Ümid dizləri üstə çöməlib yerində qaldı. Mən elə bir hayqırtı qopartdım ki, o hayqırıq dost sevgisinin tərənnüm etdiyi hisslərlə birlikdə qəlbimdə matəm qurdu. Mən dostumu çıxartmaq üçün ona doğru qaçdım. Heç bir şey məni dayandıra bilməzdi. Nəhayət, ora çatıb Ümidi çiynimə aldım, təhlükəsiz bir yerə aparmaq istəyəndə qəfil bir bomba partladı. Elə bir bomba ki, o bombanın sarsıntısı ilə çiynimdə Ümidlə bərabər neçə metr uzağa atıldım. Xoşbəxtlikdən zərbənin təsirindən tez ayıldım. Təlaşla ətrafa nəzər salıb Ümidi axtardım. Sonda onu bir qədər aralıda gördüm. Ona doğru qaçıb başı ucunda göz yaşları tökdüm. Ümidin başı üstündə nə qədər çox durmaq istəsəm də, Vətən məni çağırırdı. Döyüşə davam etməli idim. Ümidin cansız bədənini ordaca tərk edib döyüşə davam etdim. Amma bayaqkı sarsıntının təsirindən ayağa duranda dünya-aləm ətrafımda dövrə vurdu. Bir qədər sonra özümə gəlib sürünə-sürünə yerimə keçdim. Döyüş uzun çəkdi. Erməniləri geriye çəkilməyə vadar etdik. Qələbəyə addım-addım yaxınlaşırıdık. Bədbəxt bir hadisə ucbatından sol qolumdan ağır yaralandım. Lakin buna baxmayaraq, ağrını unutmağa, döyüşə davam etməyə çalışırdım. Lakin nə qədər döyüşdən ayrılmaq istəməsəm də, qolumun ağrısından oradaca huşumu itirib qaldım.

Ayılında hərbi hospitalda olduğumu gördüm. Tibb bacılarından cəbhədə vəziyyətin necə olduğunu soruşdum. Onlar da mənə xeyli irəlilədiyimizi söylədi. Mən nə qədər döyüşə davam etmək istədiyimi söyləsəm də, tibb bacıları və baş həkim buna icazə vermədi.

Günlər keçdi. Döyüş meydanında sakitlik bərqərar oldu. Artıq döyüş bitmişdi. Qələbə bizim idi! Mən bu şanlı hadisədən 4 gün əvvəl müayinədən çıxıb evə yollanmışdım. Heç cür ifadə edə bilmərəm ki, evdə necə gərgin hisslər keçirirdim. Sol qolumu itirməyimə baxmayaraq, təkcə düşündüyüm şey – cəbhədəki vəziyyət idi. Hər an, hər dəqiqə, “Cəbhədə vəziyyət necədir”, – deyə düşünürdüm. Zəfər xəbərini eşidəndə keçirdiyim hisslər yəqin ki, hər birimizə tanışdır. Bu hiss mənə yeni bir həyat bəxş etdi. Bu hissın sevinci ilə ailəmdə böyük şadyanalıq oldu. Lakin bu şadyanalıq özündə dərin kədər hissini təcəssüm etdirirdi. Cəbhədə olan əsgər yoldaşlarımla bir çoxunun şəhidlik zirvəsinə ucılması mənə həm qürur, həm də kədər hissi bağışlayırdı. Zəfərdən bir müddət sonra ailəmlə birlikdə Şəhidlər xiyabanına getdik. Orada hörmət və minnətdarlıq hissi ilə addımlayarkən birdən Ümidin məzarına rast gəldim. Ailəmə onun necə cəsur olduğunu danışdım. Danışiq əsnasında körpə oğlum mənə bir sual verdi:

– Ata o indi haradadır?

Mən bu suala cavab olaraq – “Kəndindəki ağacın kölgəsində dincəlir. Yuxusunu alandan sonra isə ağacdən asdığı yelləncəkdə yellənir”, – dedim. O daha bir sual verdi:

– O sevinir? O xoşbəxtdir?

Mən əminliklə dedim:

– Sevinclidir, oğlum, sevinclidir. Həm də ki, xoşbəxtdir. Axı o öz arzusuna çatdı...

Mirzəfər Qurbanov
Sumqayıt şəhər Məhəmməd Füzuli adına
15 nömrəli tam orta məktəb
10-cu sinif, 15 yaş

ŞƏHİDLƏR ÖLMƏZ, VƏTƏN BÖLÜNMƏZ!

Şəki rayonunun Kiçik Dəhnə kəndində iki dost yaşayırdı. Onlar bir məktəbdə və hətta bir sinifdə oxuyurdular. Onlardan biri Tərhan Qurbanov, digəri isə Alı Qədirlidir. Çöldə, evdə onlar tez-tez eşidirdilər ki, ermənilər Azərbaycan torpaqlarını işğal edib, azərbaycanlıları qətlə yetiriblər. Daha sonra məktəbdə, radio və televiziyaadan bu haqda daha dolğun məlumat alırdılar. Onlar soydaşlarımızın qisasını almaq, torpaqları azad etmək və düşmənlərimizi torpaqlarımızdan qovmaq arzusu ilə böyüyürdülər. Bu arzu Vətən sevgisi ilə qovuşaraq daha da artır, düşməne nifrətə çevrilirdi.

Səkkizinci sinifdən sonra Qurbanovlar ailəsi Mingəçevir şəhərinə köçür. Dostlar ayrılırlar, amma Tərhanla Alı doğma kəndinə, baba və nənəsinin yanına gəldiyi zaman görüşürdülər. Hər ikisi məktəbi bitirib müxtəlif ali məktəblərə qəbul oldular. Tərhan mühəndis, Alı isə iqtisadçı olacaqdı. Tərhan və Alı artıq tez-tez görüşürdülər. Onların Vətənə olan sonsuz sevgiləri daha da güclənmiş, işğal olunmuş torpaqları azad etmək həvəsi isə daim artmaqda idi. Hər ikisi universitetlərdə təhsilini başa vurduqdan sonra alitəhsilli gənclər kimi orduya çağırılırlar.

Vətən müharibəsi başladı. Sərhədimizdə ermənilərin növbəti təxribatından sonra, Ali Baş Komandan, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin əmri ilə qoşunlarımız sərhəd boyu əks-hücum keçdilər. Şiddətli döyüşlər gedirdi. Bizim rəşadətli ordumuzun tərkibində minlərlə Azərbaycan gənci ilə yanaşı Şəkiddən olan iki dost da var idi. Torpaq və qələbə həsrətli silahlı gənclərimiz düşməni məhv edərək irəliləyirdi. Sərhəd zonasında xidmət edən bu iki dost şanlı Azərbaycan ordusunun tərkibində döyüş əməliyyatlarında fəal iştirak edirdi. Tərhan Xocavənd, Alı isə Suqovuşan istiqamətində vuruşurdu. Hər ikisi qəhrəmanlıq göstərir, şəhər və kəndləri, erməni işğalçılarından azad olunmasında şücaət göstərirdilər. Oktyabrın 16-da

Suqovuşan uğrunda gedən döyüşlərdə Alı ağır qəlpə yarası aldı və Bakıdakı hərbi hospitala təxliyə olundu. Noyabrın 6-da isə, şanlı Zəfər Gününə, yəni Şuşanın azad edilməsinə 2 gün qalmış Tərhan Xocavənd uğrunda gedən döyüşlərdə şəhid oldu. Tərhan Qurbanov Mingəçevirdə Şəhidlər Xiyabanında dəfn olundu. Tərhan Qurbanov ölümündən sonra "Vətən uğrunda" və "Xocavəndin azad edilməsinə görə" medalları ilə təltif olundu. Dostlardan biri aramızda yoxdur.

O indi ucalarda, əbədiyyətdədir. İndiyə qədər Alı dostunun ölümünü bilmir. "YAŞAT" fondu xətti ilə Alı müalicə üçün Türkiyəyə göndərilib. Müalicəsi davam edir. Beləliklə, iki dost, iki alitəhsilli mütəxəssis Tərhan və Alı arzularına çatdılar, düşməndən qisas alıb torpaqlarımızı azad etdilər. 44 günlük Vətən müharibəsi onları birləşdirmişdi və sonra isə ayırdı. Biz Tərhan Qurbanovun və Qarabağ uğrunda həlak olmuş bütün şəhidlərin xatirəsini yad edirik və Alı Qədirlinin tezliklə sağlamlığını arzulayırıq. İndi onlardan biri şəhid, digəri isə əlil arabasına məhkum olmuş qazi... Hər ikisi qəhrəman, hər ikisi Vətən oğlu. Anadan heç kəs qəhrəman kimi doğulmur, Vətən uğrunda döyüşlərdə QƏHRƏMAN olurlar.

Murad Alxaslı
Bakı Slavyan Universiteti nəzdində
Məktəb-Lisey Kompleksi, 8-ci sinif

Nə gözəldir ölmək bizə sevimli Vətən üçün

Kərimov Qurbanın təsirli və keşməkeşli həyat hekayəsindən bir parça...

27 sentyabr... Ad günüm idi. Müharibənin başladığını eşitdim. Döyüş yoldaşlarımı və dostlarımı orada tək qoymağa vicdanım yol vermədi. Sanki həmin an içimdə qəlbimin dərinliklərindən sızıb gələn döyüş həvəsi məni cəbhəyə – döyüşə çağırırdı. Biz cəbhəyə yollanarkən qarşımıza məqsəd qoymuşduq: Ya olum, ya da ölüm. Yəni ya 30 illik həsrətə son qoyub torpaqlarımızı azad edib illərdir gözüyaşlı qalan, Vətən həsrəti ilə, o torpaqların hər bir daşının intizarı ilə yanıb tutuşan həmvətənlərimizin gözlərindən sonsuza qədər o yaşları siləcəkdik, ya da son qanımız, canımız bahasına vuruşub ən ali zirvə olan şəhidlik zirvəsinə ucalacaqdıq.

Həmin axşam maşına minib döyüşün ən qaynar nöqtəsi olan Füzuli rayonuna yollandıq. Ermənilər o qədər qorxaq və aciz idilər ki, döyüş meydanında silah-sursatlarını, geyimlərini, tanklarını, hətta baş geyimlərini belə qoyub qaçırdılar. Mən müharibədə bunun ikinci dəfə şahidi oldum. Onların ordusu az idi. Hətta bizim əsgərlərimizi qorxutmaq üçün boş sahələrə erməni əsgərlərinin maketlərini düzəldib yerləşdirirdilər. Biz hücum keçmişdik. Meşələrə girib erməni əsgərlərini və onların hərbi hissələrini mühasirəyə alırdıq. Füzulidə bir gün döyüşdükdən sonra mövqelərimizin istiqamətini dəyişib Cəbrayılə gətirdilər. Mən ilk dəfə ermənilərin birinci postundan içəri girərkən 30 illik həsrətin, hicranın necə yanıb-tutuşduğunu hiss etdim. Hər atdığım addımda qəhər məni boğurdu. Buralar necə də dəyişmişdi...

30 il əvvəl analarımızın, bacılarımızın, körpələrimizin yalınayaq, gözüyaşlı çıxdığı bu yerlərin indi düşmən tapdağından təmizləndiyi hissini yaşamaq mənim üçün, bizim üçün necə də qürurverici və fəxarətli idi... Bu hissləri dilə gətirmək, anlatmaq belə çətin idi.

Müharibə çox dəhşətli hadisədir. İnsan müharibəyə gedərkən artıq beynində hər şey olacağı, ola biləcəyi fikirlərini qurur və intiqam hissi onu döyüşdə daha da irəli getməyə həvələndirir. Bu elə bir müharibə idi ki, biz bu müharibədə zəfərimizi, qalibiyyətimizi bütün dünyaya qanımızla həkk etdik. Bu elə bir müharibə idi ki, Xocalıda baş verən dəhşətli hadisələrin, minlərlə insanın ahının, gözüyaşlı anaların, gəlinlərin, körpələrin, evinin azacıq belə olsa hənirtisini, yemək ətrini burnunda tutan nənələrimizin, qapılarının açarlarını hələ də saxlayan, bir gün o yerlərə qayıtmaq arzusu ilə hər gün yaşayan babalarımızın dualarının qəbul olduğu haqq savaşı idi. Biz tarixi qanla yuduq. Şəhidlərimizin qanı ilə, qazilərimizin döyüş eşqi ilə, 10 milyon əhalinin dəmir yumruqda birləşməsindən meydana çıxan o birlik sayəsində tarixi dəyişdik. Mənim üçün indi bu yerlərin hər qarışı belə əziz idi. Biz irəliləyirdik. Irəlilədikcə ermənilər bizi hədəf alır, silah-sursat maşınlarımızı vururdular...

Rabitəyə bizi vurduqlarını xəbər verdik. Orada şəhid və yaralılarımız oldu. Lakin biz onların artilleriyasını susdurub irəliləməyə davam etdik. Gecəyarısı saat 3-də bizi Füzuli rayonunun Lələtəpə yüksəkliyinə gətirdilər. Orada istirahət etdik, yemək yedik. Səhər saat 5-də isə Cəbrayıl rayonuna yola düşdük. Pəncərədən boylanıb ətrafa baxdım. Biz tək deyildik. Bütün xüsusi təyinatlılar, hərbi hissələr, tanklar, toplar Cəbrayıl istiqamətində irəliləyirdilər. Bu orduyla onları Yer üzündən silməyə gedirdik. Həmin gün ermənilər texnikamızın irəliləməsinə imkan vermədi. Çünki onlar yüksəklikdə idi. Bizsə həmin yüksəkliyi ələ keçirmək istəyirdik. Böyük şəkildə irəliləməyə can atırdıq. Maşın canlı hədəf olduğu üçün maşınları aparmağı, özümüzün isə qalmaqımızı qərara aldığımız üçün yolun kənarındakı çökəklikdə özünümdəfiə üçün uzandıq, mövqelərimizi qurduq. Ermənilər bizi vurmaq istəyirdilər. Onlar mərmilərdən birini sağa, birini isə sola atdılar. Bizi tələyə salmaq niyyətində idilər. Nəhayət, 3-cü mərmini bizim topladığımız yerə atdılar. Bu zaman şəhid verməsək də, yüngül və ağır xəsarət alanlar oldu. Mən də yaralandım, əlimə qəlpə

girdi. Lakin mən ağrıya fikir vermədən əlimi sarımağa başladım. Yaralılara kömək edir, yüklərini daşımağa taqəti belə qalmayanların yüklərini daşıyırdıq. Yaralıları çiyimizə alıb, dərəyə enməyə başladığımız. Dərə ilə saatlarla yol getdik. Biz dərəyə enən zaman onlar bizi görmüşdülər. Hədəf dərə idi. Amma onlar dərənin içini vura bilməzdilər. Çünki artilleriya ya dağın başına, ya da ətəyinə düşə bilərdi. Mənim ən çətin anlarım idi. Yorulmuşdum. Ac idim... Susamışdım... Həmin anda buradaca ölməyi belə ağılımdan keçirirdim. Hər kəs çox yorulmuşdu. Müharibə dəhşətləri, artilleriya və topların səsləri qulaqlarımda cingildəyirdi.

Dərədən enərək getməyə başladığımız. Gedəcəyimiz istiqamətə çatmaq üçün onların artilleriyası vurulmalı idi. Cəbrayılın hərbi hissəsini ələ keçirmək istəyirdik. Çünki bilirdik ki, orada silah-sursat, hərbi qənimətlər var. Bir gün dərədə qaldığımız. Lakin düşmən qəflətən əks-hücuma keçdi. Şiddətli döyüşdən sonra ermənilərin yarısından çoxunu öldürdük. Bəzisi isə qaçdı. Mən döyüş meydanında ermənilərin azərbaycanlılarla heç zaman üz-üzə gələbilmə cəsarətinin olmadığı gerçəyinin dəyişmədiyini bir daha başa düşdüm. Onlar bizimlə üz-üzə gələ bilmirdi. Çünki qorxu hissi onları bir daha bizim, hətta bütün dünyanın gözündə ən qorxaq, aciz və vəhşi bir millət, xalq olaraq alçaldırdı.

Biz Cəbrayılın kəndlərini azad edə-edə irəliləyirdik. Artıq yorulduğumuzu, taqətdən düşdüymüzü hiss edirdik. İstirahət etmək üçün bizi başqa bir qrup əvəz etdi. Biz həmin ərazidən 2 km aralıda bir gün istirahət etdik. Artıq irəliləmək vaxtı gəlib çatmışdı. Mənim isə sol əlimin şişdiyindən xəbərim belə yox idi. Silahımı götürmək istəyərkən yaralanmış əlimi gördüm. Bir az da gec olsa idi, əlimi tamamilə itirə bilərdim. Məni xəstəxanaya yerləşdirdilər. Qəlpəni çıxarıb yaranı sarıdılar. İki gün sonra əsgər yoldaşlarımla yanına qayıtdım. Əsgərlərimiz Cəbrayılı azad etmişdilər.

Mən, həqiqətən, sözün əsl mənasında, çox kövrəldim, gözlərimdən yaş süzülməyə başladı. Bu sevinc göz yaşları idi... 30 illik həsrətin artıq bitdiyinə, itirdiyimiz ərazilərin geri alındığına işarə edən xoşbəxtlik göz yaşları idi...

Bizi Qubadlıya apardılar. Qubadlıda döyüşdə artıq erməniləri sərhəddə sıxışdırmışdıq. Bir az getdikdən sonra Qubadlının Həkəri çayına çatdıq. Ermənilər bizim yolumuzu kəsmək, irəliləyişimizi dayandırmaq üçün Həkəri çayının körpüsünü vurdular. Bizə yolumuza dağlardan, təpələrdən, meşələrdən davam edirdik. Hər bir ərazidə qızgın döyüş gedirdi. Hər kəsin öz döyüş mövqeyi var idi. Biz erməniləri öldürərək silahlarını götürür, onlara aman vermədən irəliləyirdik. İrəliləyərək Qubadlının bir sıra kəndlərini azad etdik. Döyüşlərdə kömək edib həyatını qurtardığımız əsgər və zabitlərimiz də var idi. Əsgərləri-mizdən biri kürəyindən güllə yarası almışdı. O ağrıdan yaş gələn gözləri ilə mənə baxıb sanki yardım istəyirdi. Mən onu çiyimə alaraq dağdan endirməyə başladım. İçimdən sadəcə bir arzu keçirirdim: onun həyatını xilas etmək... Qarşıda yaralılara xidmət edən tibbi yardım maşınına görəndə çox sevindim. Güclə qaçaraq yaralıma maşına qoydum. Özümə dağa dırmaşaraq mövqeyimə qayıtdım. Bizdən bir az aralıda əsgər yoldaşım anası ilə danışmışdı. Ermənilərin bizə pusqu qurduğundan xəbərimiz belə yox idi. Bəlkə də, həmin vaxt əsgər yoldaşım anası ilə danışmasa idi, bizim bu pusqudan xəbərimiz belə olmazdı. O sanki Allah tərəfindən şəhidlik zirvəsinə ucalmaq üçün göndərilmiş bir insan idi. O şəhid olmaqla yanaşı, həmçinin bizim, mənim timsalımızda neçə-neçə əsgərin həyatını qurtaran qəhrəmana çevrilmişdi. Anası ilə danışa-danışa şəhid olmuşdu... Yasında anasının çığırışları, qulaqbatırıcı nalələri, tükürpərdən layları hələ də qulaqlarımdan getmir. Gecə saat 11-də hücumla keçəcəyimiz bir vaxtda əmr verildi:

– Heç bir avtomatdan mərmə çıxmasın. Danışıqlar gedir, müharibə dayanacaq.

Ancaq biz müharibənin dayanmasını istəmirdik. İrəli getmək, intiqam almaq, onları sonsuza qədər məhv etmək istəyirdik.

9 noyabr döyüş bitdi, 10 dekabrda isə mən evə tərxis olundum. Müharibə bizim üçün ağır bir sınaq oldu. Evə qalibiyyət və zəfərlə qayıtdığım üçün çox sevindim. Bir yandan da uzun həs-

rətdən sonra anamı, atamı görmək üçün həyəcanlanırdım. Yolda mən pəncərədən boylandım, dərin bir ah çəkdim. Bu ah gecənin qaranlığından süzülüb gələn səssizlik və sükut arasında yox olub itdi. Mən özümü dünyaya ikinci dəfə gəlmiş kimi hiss edirdim...

Səma Quliyeva
Abşeron rayonu, Saray qəsəbəsi,
Azim Müzəffərov adına 2 nömrəli
tam orta məktəb,
10-cu sinif

Şəhid qardaşım

Qardaşımın əziz xatirəsinə ithaf edirəm...

Qəhrəman oğullarımız və qızlarımız Azərbaycanın tarixi boyunca onun müstəqilliyinə göz dikmiş xalqlarla mübarizə apararaq tarix yazmışlar. Biz isə bu hadisələri səhifələrə həkk edərək əbədiləşdirmişik. Nə qədər qürurverici hiss olsa da, evdə onların yolunu gözləyən anaları, ataları, həyat yoldaşları, balaca qollarını atalarının boynuna dolamaq istəyən məsum, günahsız övladlarını gözə alaraq Vətənin azadlığı uğrunda canlarını fəda etmiş qəhrəmanlar xalqın ürəyində dərin iz qoyan yaraya səbəb olmuşlar.

27 sentyabr 2020-ci il. Bakıda payızın yağışlı buludları, soyuq küləkləri yox idi. Amma insanların qəlbini sanki buz tutmuşdu. Yayda müharibə bölgəsində baş verən qarışıqlıq hamını qorxuya salmışdı. İşğal altında olan ərazilərdə və bura yaxın bölgələrdə atəşkəs pozulmuş, düşmən dinc əhalini gülləbaran etmişdi. İnsanların evləri düşmən güllələrinə və saysız-hesabsız atılan partlayıcıların hədəfinə çevrilmişdi. Bu kaosun ortasında Bakıda əhali ayağa qalxmışdı. Müharibə bölgəsinə yardıma getmək istəyən könüllülərin sayı-hesabı yox idi. Nəhayət, Ali Baş Komandanın verdiyi sərəncam ilə işğaldan azad olunmuş bölgələrə əsgər göndərməyə başladılar, evlərə çağırışlar gəldi.

28 sentyabr 2020-ci il. Normal günlərdən biri idi. Heç bir yenilik yox idi, amma Bakıya şəhidlər gətirilməyə başlanmışdı. Bu anaları daha çox narahat edirdi. Övladlarının şəhidolma xəbərini ala bilmək ehtimalı onları qorxudurdu.

Eve zəng gəldi. Kiçik qız qaçıb telefonu götürdü, amma nömrə tanış olmadığından telefonu anasına verdi. Zəngi açar açmaz anasını dinləməyə başladı. Bir az sonra ananın simasını narahatlıq və hüznü dolu bir ifadə bürüdü. İki qardaşından kiçiyinə çağırış gəlmişdi, həm də müharibənin ən qızgın vaxtında. Qardaşı isə heç nədən xəbərsiz işdən gələndə xəbəri elə qapıdaca

qonşudan aldı. İçəri girəndə gözüyaşlı anası onu bağına basıb ağladı. Gənc oğlan onun alınından, gözlərindən öpüb sakitləşdirməyə çalışsa da, nə fayda. Oğlunu müharibəyə göndərmək özü də cəsəret tələb edir.

Ertəsi gün. Saat 5 radələri. Hava təzəcə aydınlanmışdı. Səhərə qədər heç kəsin gözüne yuxu getməmişdi. Gənc evdəkilərlə vidalaşmışdı. Bu gün bacısının 13 yaşı tamam olurdu. Ad günündə qardaşını müharibəyə yola salmaq onun qəlbini param-parça eləmişdi. Qızıcığaz evdə nənəsi ilə qalmışdı, anası, atası və böyük qardaşı Nahidi yola salmağa getmişdilər. Ev səsizliyə bürünmüşdü...

Nahidin gedişindən günlər keçmişdi. Arabir vaxt tapıb evdəkilərlə əlaqə saxlayırdı. Atası bir dəqiqə belə televizorun qabağından çəkilmirdi, işini, gücünü atıb ümidlə müharibənin sona çatması ilə bağlı xəbər gözləyirdi. Amma heç nə dəyişməmiş, hətta vəziyyət daha da ağırlaşmışdı.

12 oktyabr 2020-ci il. Axşam idi. Birdən ananın telefonuna oğlundan zəng gəldi. Ana sevinclə tələm-tələsik zəngi açıb oğlu ilə danışmağa başladı. Sonra telefonu atasına ötürdü. Bir az sonra sağollaşmış zəngi bitirdi. Ananın ürəyinə su səpildi.

Amma oğlanın zənginin üstündən 2 gün keçmişdi. Günorta idi. Ana yemək yeyir, atası isə həyətdə başını bir işlə qarışdırmağa çalışırdı. Evə gələn zəngə balaca qız cavab verdi. Daha sonra telefonu atasına verməyini istədilər. Atası telefonu əlinə alıb danışmağa başlayanda simasına əsəb və hüzn hakim oldu. Bu səhnə qıza tanış idi. Ona görə narahat oldu. Atası tələsik evdən çıxdı, anası da onun ardınca. Qız isə ümidlə yanındakı nənəsini sakitləşdirməyə çalışırdı. Ata ilə ananın getməsinin üstündən 15–20 dəqiqə keçmişdi, amma bu dəqiqələr qıza illər kimi gəlmişdi. Valideynlərinin evə girən kimi verdiyi xəbər isə onun içindəki fırtınanın şiddətlənməsinə səbəb oldu. Sanki qəlbindən bir parça qopmuşdu. Hardan ağına gələrdi ki, 24 yaşlı qardaşı şəhid ola bilər.

O gündən sonra evlərində kədər, qəm-qüسسə, dərin səssizlik hökm sürməyə başladı. Bir vaxtlar gülüş səslərinin hakim olduğu həmin evi indi Nahidin getməsi ilə evdəkilərin səs-küyü də tərk etmişdi. Qəbul etmək nə qədər çətin olsa da, buna məcbur idilər, çünki tale belə yazılmışdı. Onun qismətində bu dünyadan şərəflə köçmək var idi və bunu heç kim dəyişə bilməzdi.

44 günlük müharibədə minlərlə şəhid verdi bu qəhrəman xalq. Nəhayət, hər bir məktəblinin inşasının sonundakı o arzu gerçəkləşdi. Öz doğma yurdlarına qayıtmaq istəyən əhali qanı axıb bu müqəddəs torpağa qarışan qəhrəmanların sayəsində muradına çatdı. Ölke başçısının apardığı siyasət, xalqın əzmi ilə yanaşı qardaş dövlətlərin Azərbaycana yardımı haqqın yerini tapmasına şərait yaratdı. İllər öncə işğal olunmuş torpaqlar uzun səylərin nəticəsində azadlığa qovuşdu. İndi həmin torpaqları hüsur, sakitlik əsir alıb. Əhali də sakit həyat sürür. Artıq onun müstəqilliyinə toxunan heç kəs yoxdur. Bu müstəqilliyin səbəbkarları isə həmişə qəlblərdə qalacaq. Biz fəxr eləməliyik ki, gələcək nəsələ danışib öyünə biləcəyimiz "Şanlı tarix"imiz var.

Bu gün bu qələbəni qeyd etdiyimiz gündür, 8 Noyabr Zəfər Günü.

Çimnaz Məmmədli
46 nömrəli orta məktəb
9-cu sinif

Bir gecədə böyüyən uşaqlar

27 sentyabr 2020-ci il. Yenə həmişəki kimi səhər açıldı. Amma bu səhər digər açılan səhərlərdən fərqli idi. Mən bunun fərqi bir neçə saatdan sonra hiss etdim. Həmişəki kimi yuxudan oyandım. İndi də xatirimdədir. Bazar günü idi. Səhər yeməyimi yedim. Valideynlərimin üzündə qeribə bir kədər, hüzn gördüm. Amma bunun fərqi varmadım. Anamdan bazar günü olduğu üçün (adətən, bazar günləri mənə oyun oynamaya icazə verirlər) yoldaşlarımla internet oyunu oynamaq üçün icazə istədim. Amma məlum oldu ki, ölkəmizdə internet də dayandırılıb. Mən bunun səbəbini anamdan soruşanda, – “MÜHARİBƏ BAŞLAYIB, OĞ-LUM!” – dedi və kədərli halda otaqdan çıxdı.

Müharibə?

Adətən, biz müharibələr haqqında kitablardan, filmlərdən məlumatlı idik. Amma bunun nə dərəcədə dəhşətli olduğunu bilmirdik. Torpaqlarımızın işğal altında olduğunu bilirdim. Amma biz bir sülhsevər dövlət olaraq bu məsələni sülhlə həll etməyə çalışırdıq. Çünki biz müharibə istəmirdik.

O gündən həyatımızın axarı belə dəyişdi. 44 günlük Vətən müharibəsi həyatımızda dərin izlər buraxdı. Artıq biz daima cəbhədən gələn xəbərləri gözləyir, ordumuza Allahdan güc-qüvvət arzulayırdıq. Hər an cənab Ali Baş Komandanın çıxışını səbirsizliklə gözləyirdik. Televizorun qarşısında onu diqqətlə dinləyir və ondan təsəlli alırdıq. Şad xəbərlər gəldikcə sevinir, qohum-əqrəbalarımızla bir-birimizi təbrik edirdik.

Bir gün anam işdən çox kədərli gəldi. Məlum oldu ki, anam əvvəl işlədiyi məktəbin hərbi müəllimi Hüseyinli Ehtiram müəllim şəhid olub. Bu çox dəhşət idi. Artıq Şuşa uğrunda döyüşlər gedirdi. Hamımız cənab Ali Baş Komandanın xalqa müraciətini gözləyirdik.

Nəhayət, o gün gəldi. Artıq strateji əhəmiyyəti olan gözəllər gözəli Şuşamız azaddır! Mən ilk dəfə idi, atamın gözlərində yaş

gördüm. Bu sevinc göz yaşları idi. Nəyahət, biz zəfər çaldıq! Qalib olduq! 30 ilə yaxın işğalda qalan torpaqlarımızı azad etdik. Amma qəlbimizdə bir nisgilimiz oldu. İşğal altında olan torpaqlarımızı bizə geri qaytaran oğullarımız qayıtmadılar. Şəhidlik zirvəsinə yüksəldilər. Bizim liseyimiz də bu müharibədə bir itki verdi. Liseyimizin riyaziyyat müəllimi Gülarə xanımın oğlu Quliyev Namiq Natiq oğlu Xocavənd uğrunda döyüşlərdə şəhid oldu.

Biz liseyde Gülarə xanımla rastlaşanda, onun ağ saçlarına, kədərli gözlərinə baxanda düşməne nifrətimiz daha da artır. Gülarə xanımın bizdən istəyi oğlunu xatirələrimizdə, inşalarımızda yaşatmaqdır. Biz buna sadıq qalacağıq. Borcunuz ödənməzdir şəhid anaları, şəhid övladları! Söz veririk ki, sizin övladlarınızın şəhid olduğu torpaqları göz bəbəyimiz kimi qoruyub saxlayacağıq.

Mən 6-cı sinif şagirdi olaraq bütün dünyaya səslənirəm. Qoy bizim yaşadığımız 44 günlük Vətən müharibəsi dünyada müharibələrə bir son olsun! Qoy dünyada uşaqlığını yaşamadan müharibə görə ən son uşaqlar biz olaq!

Çünki biz bir gecədə böyüyən, uşaqlığını yaşamayan uşaqlar olduq. Bizim yaşadığımız müharibə dəhşətləri, Gəncə, Bərdə terroru gözlərimiz qarşısında baş verdi. İndi mən özümü 20–25 yaşlı bir insan kimi hiss edirəm. Müharibə şəh, şıltaq uşaqlığımla əlimdən aldı. Mən gözlərim önündə xalqın necə bir yumruq olduğunu görərək böyüdüm.

Mən gözüyaşlı şəhid anaları gördüm. Mən özünü xalqına, Vətəninə həsr edən bir dövlət başçısı gördüm. Mən sevincdən gözləri yaşaran, ürəyi Vətən eşqi ilə döyünən bir Ali Baş Komandan gördüm. Mən ata nəsihəti və bu nəsihəti həyata keçirən bir oğul gördüm. Yaşa, var ol, cənab Ali Baş Komandan! Və təəssüf ki, mən müharibə gördüm...

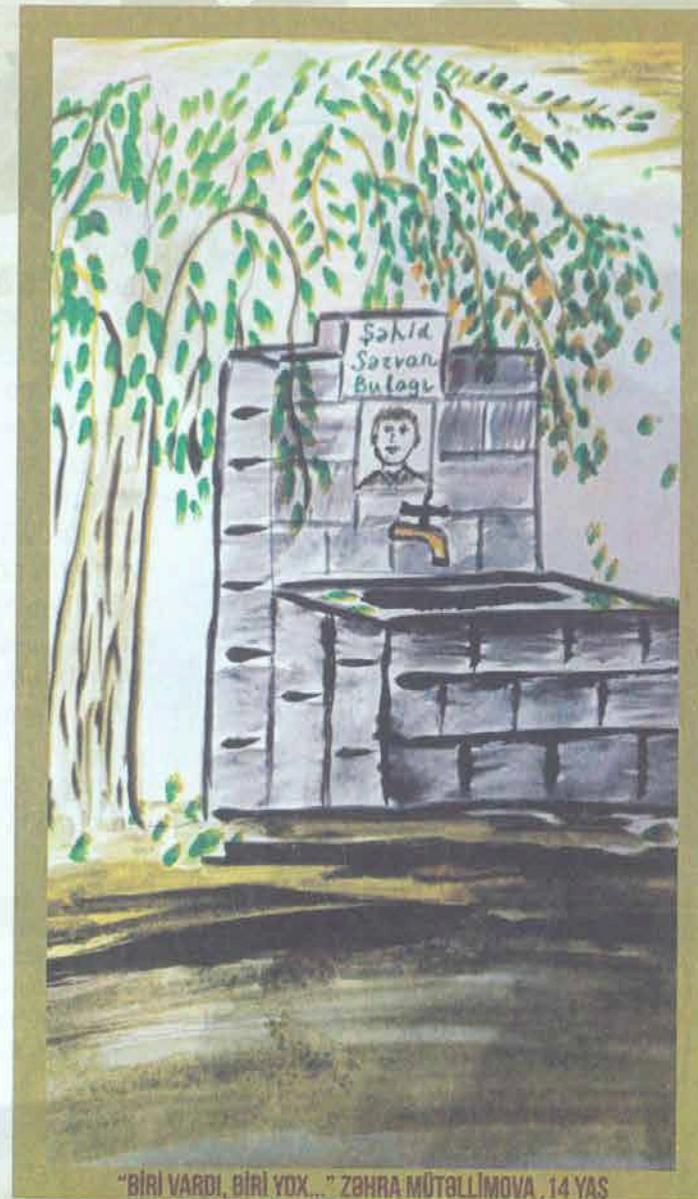
Ibrahim Axundov,
Bakı Avropa liseyi, 12 yaş

Zəfər

Mən müharibə haqqında çox eşitmişdim. Ona görə də zəfəri böyük həyəcan və sevinclə qarşıladım. Həmişə atam və nənəm mənə doğma yurdları Ağdam haqqında danışanda gözləri dolurdu. Çünki düşmən onların Ağdamdakı evlərini dağıtmışdı. Həm də təkçə onların yox, bütün qohumlarının və qonşularının da. Nənəmin söhbətlərindəki gözəl Ağdamı görmək istəyirdim. Amma bilirdim ki, artıq o Ağdam yoxdur, onun yerində uçuq-sökük evlər, qurumuş ağaclar və saralmış çöllər var. Müharibənin nə qədər ağır olduğunu da bilirdim. Onun uşaqlara, heyvanlara və gəlinciklərə vurduğu zərbə haqqında "Ağca və Cuppulu" adlı bir hekayə oxumuşdum. Qarabağda yaşayan balaca qız Sürəyya, onun gəlinciyi Cuppulu və sevimli dostu göyərçin Ağca haqqında idi hekayə. Düşmənlər onların kəndini dağıtmış, Sürəyya dağıntılar altında qalmış Cuppulu itirmiş və kənddən çıxmağa məcbur olmuşdu. Hekayənin sonunda Ağca Cuppulu dağıntılar arasından çıxarıb, onu Sürəyyaya çatdırmışdı. Hekayənin sonu belə qutarırdı: "İndi onlar üçü də birlikdə müharibənin bitəcəyi və doğma yurda qayıdacaqları günü gözləyirdilər". Mən də sevimli hekayənin qəhrəmanları ilə o günü gözləyirdim.

Nəhayət, Zəfər günü gəldi. Mən də hamı kimi sevinirdim. Əllərində bayraq küçələrə çıxan insanların arasında biz də vardıq. Biz zəfərimizi qarşılayırıq. Çox xoşbəxt idik.

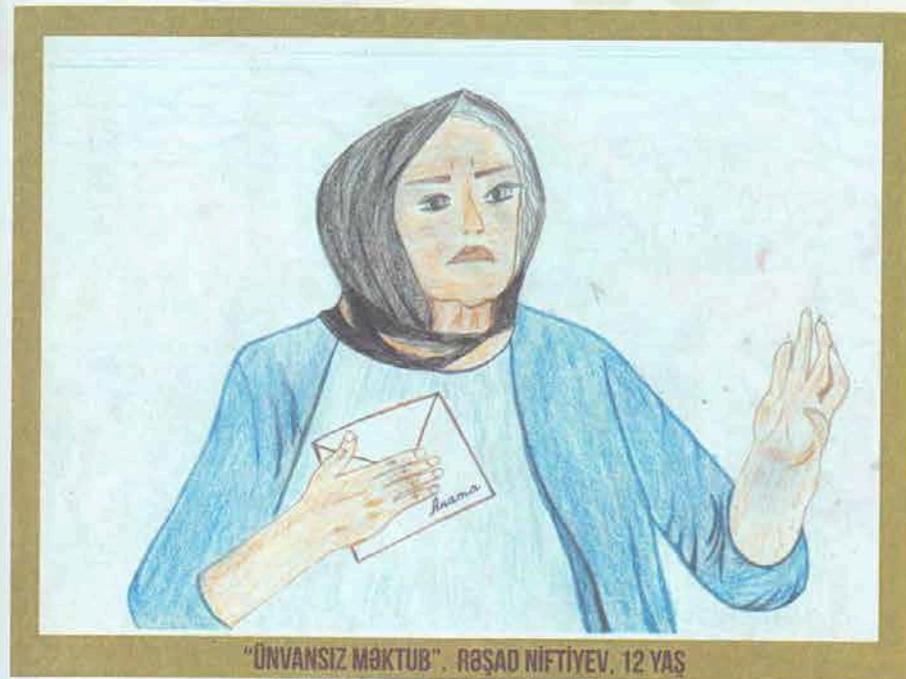
Əzizə Bəhrüzlu
Bakı Slavyan Universitetinin
Məktəb-Lisey Kompleksi,
4-cü sinif

"BİRİ VARDI, BİRİ YOX..." ZƏHRA MÜTƏLLİMOVA, 14 YAŞ

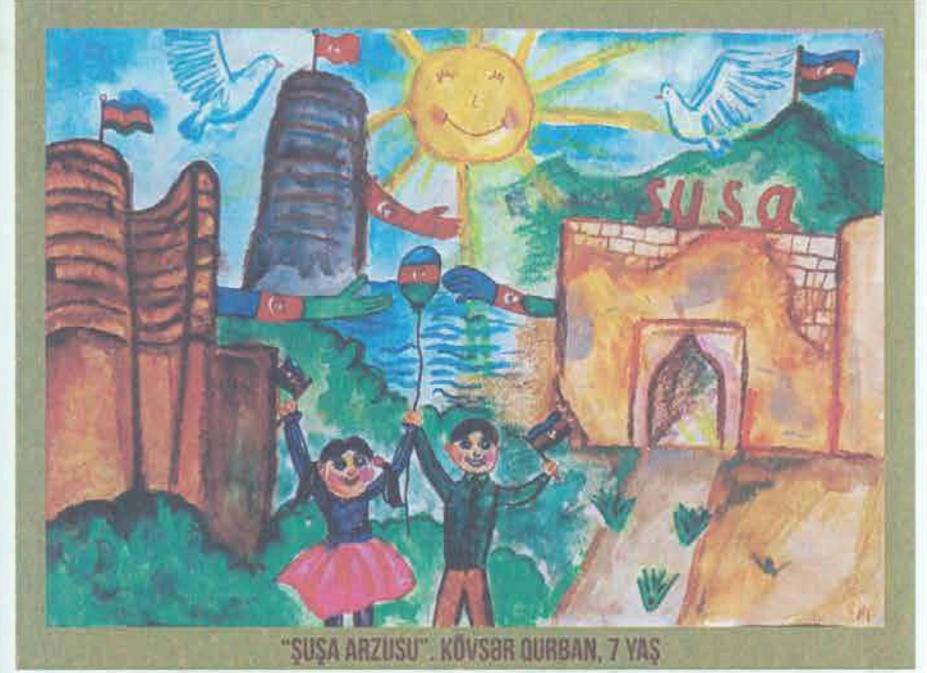
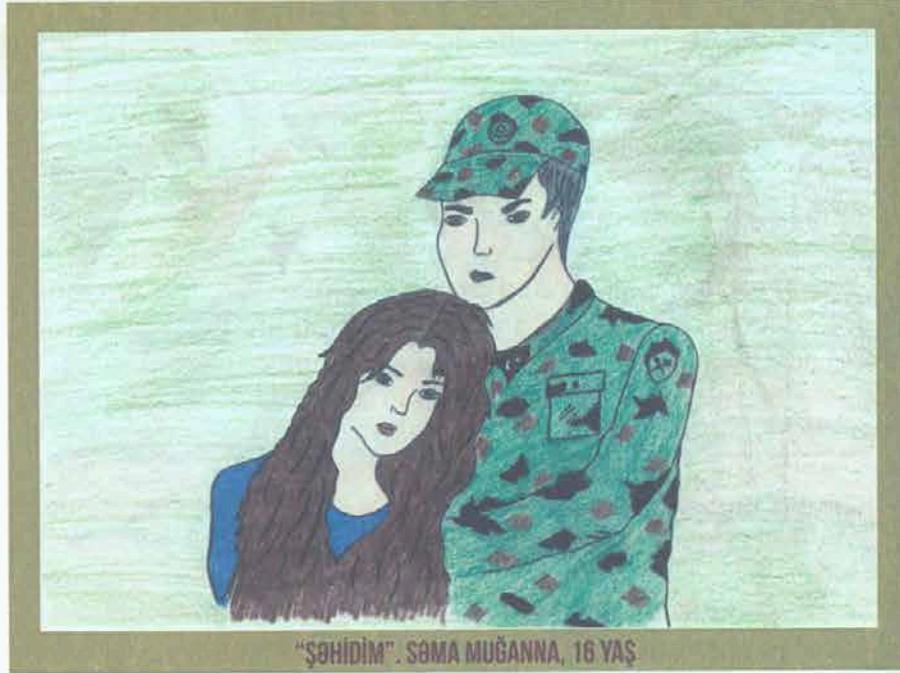
"ATAM MƏNİM QƏHRƏMANIMDIR". AYDAN İBRAHİMLİ, 16 YAŞ

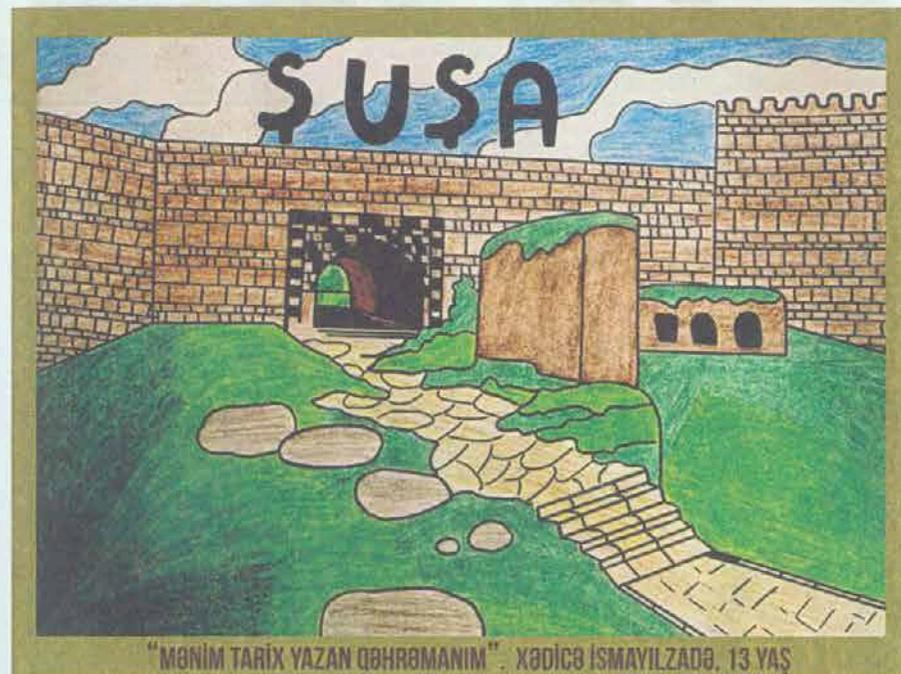
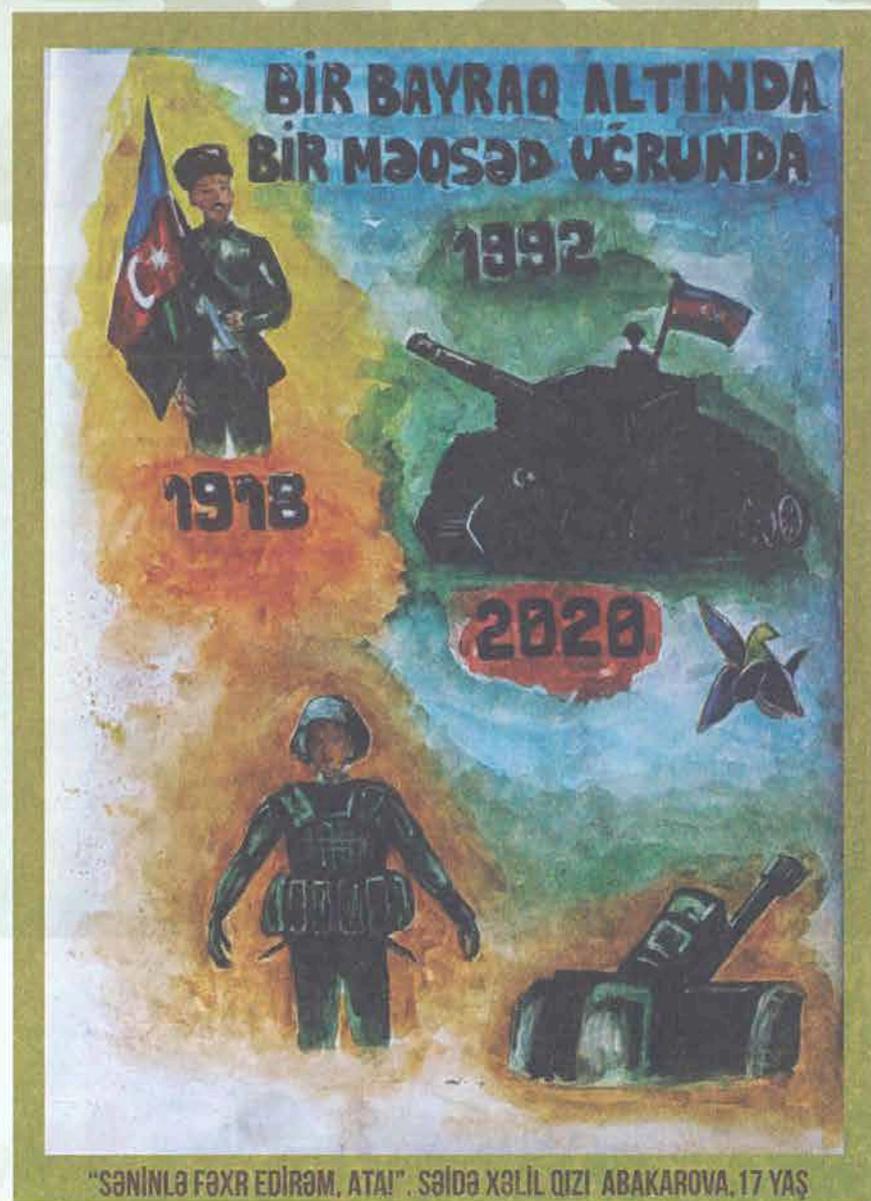

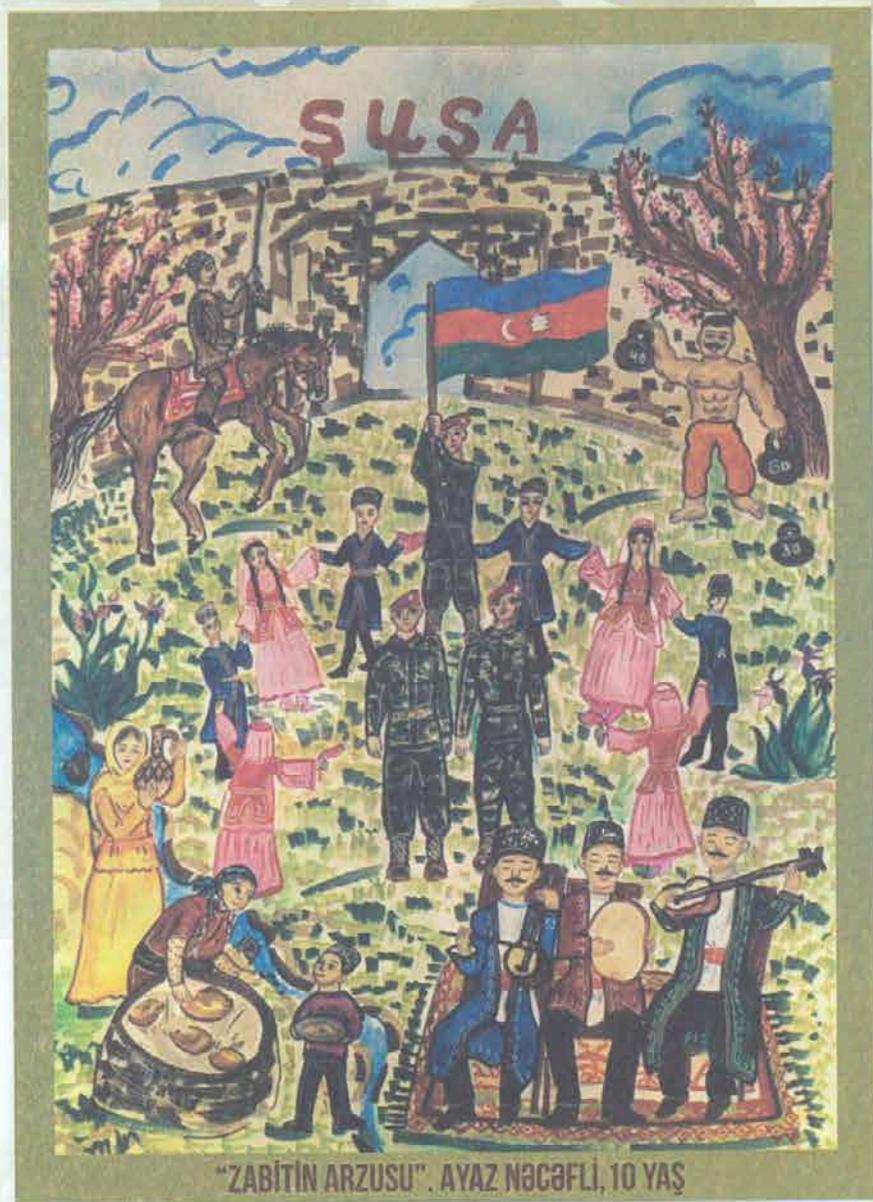
"ÜNVANSIZ MƏKTUB". RƏŞAD NİFTİYEV, 12 YAŞ

"ŞƏHİDLƏR ÖLMÜR". GÜLXANIM ƏMİRLİ, 16 YAŞ

"QORXMAZ GİZİR". GÜLAY ƏSGƏRLİ, 14 YAŞ

"XARIBÜLBÜL, SƏN AZADSAN". HƏSƏN İBRAHİMLİ, 12 YAŞ

"QƏHRƏMANIM QƏHRƏMANDIR". SÜSƏN MİKAYİLOVA, 12 YAŞ

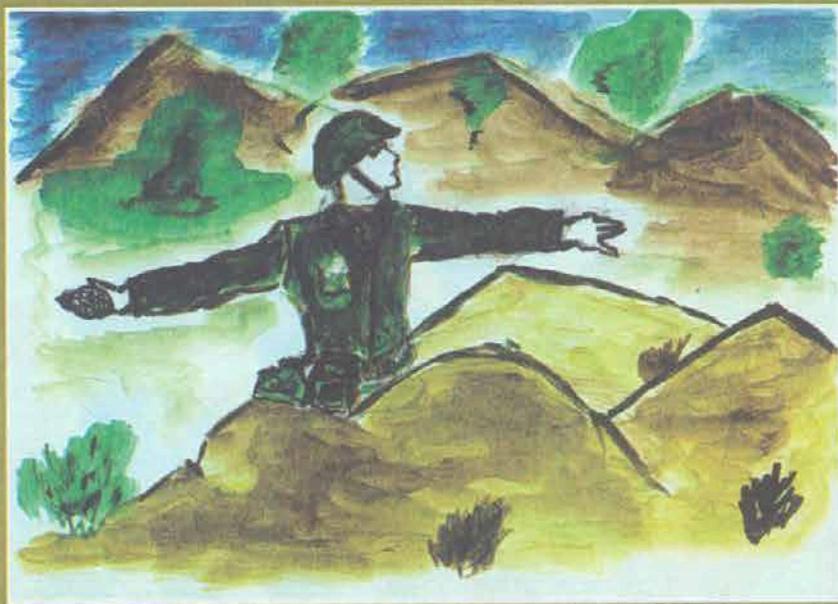

"ƏFSANƏYƏ DÖNƏN BİR ÖMÜR". GÜLXANIM ƏMİRLİ, 16 YAŞ

"ARZUSUNA ÇATAN XOŞBƏXT ŞƏHİD". AYAZ NƏCƏFLİ 11 YAŞ

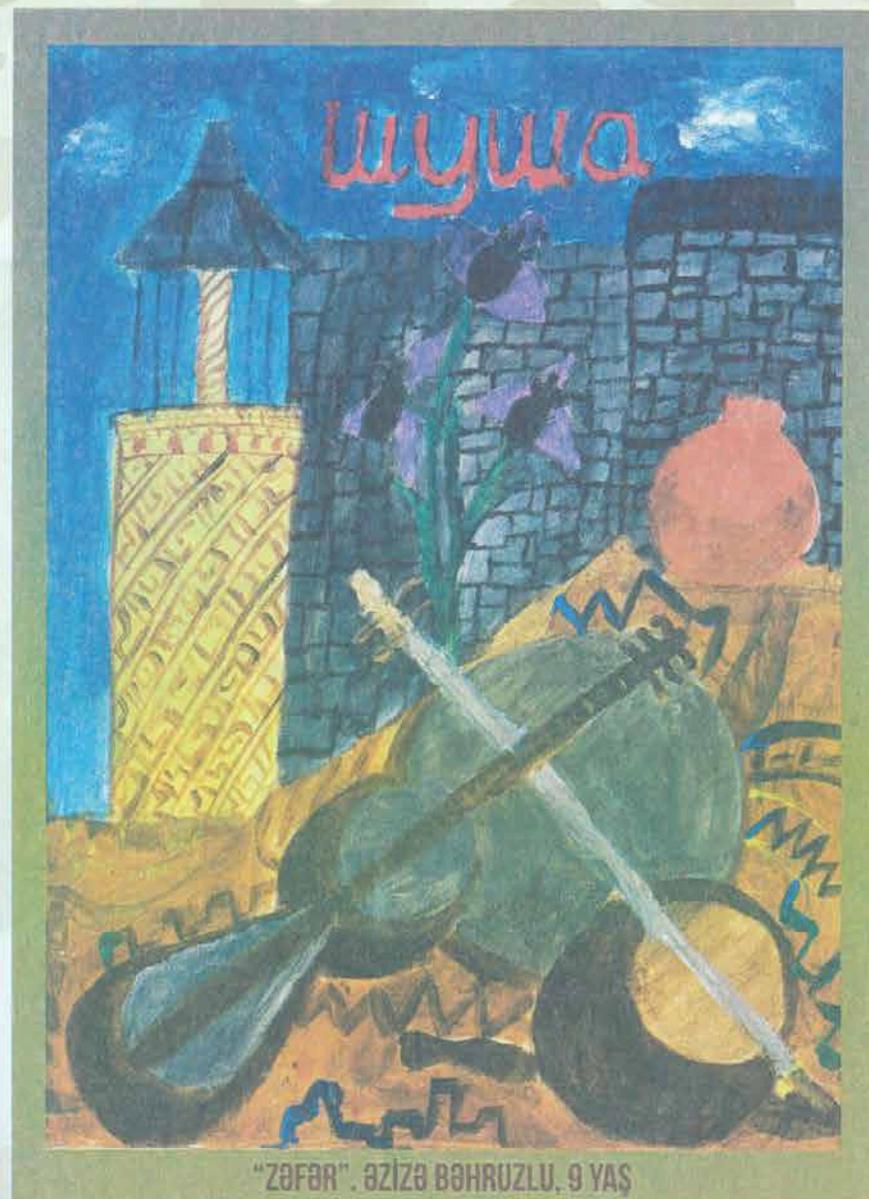
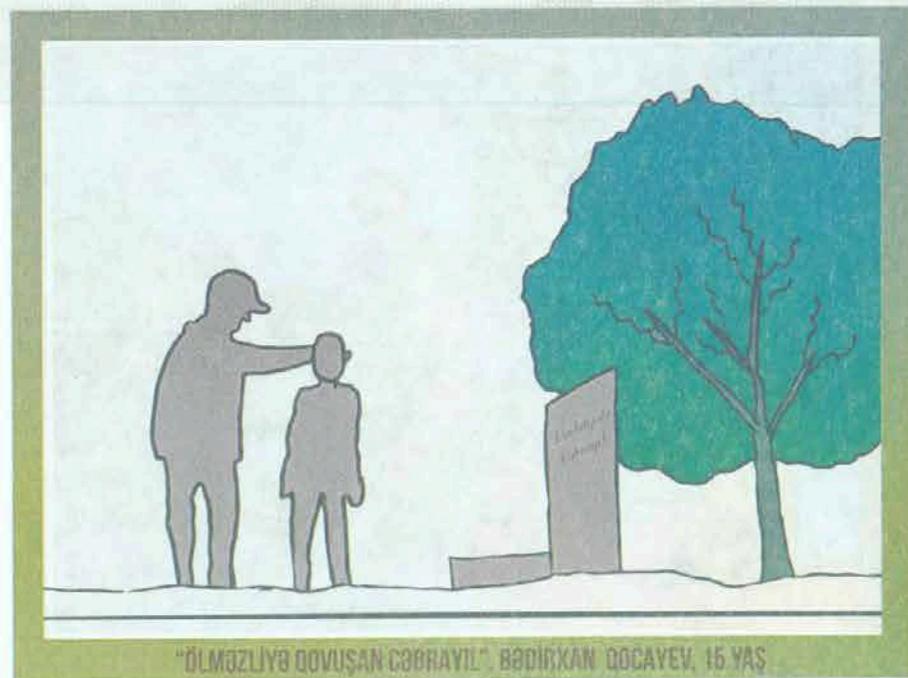

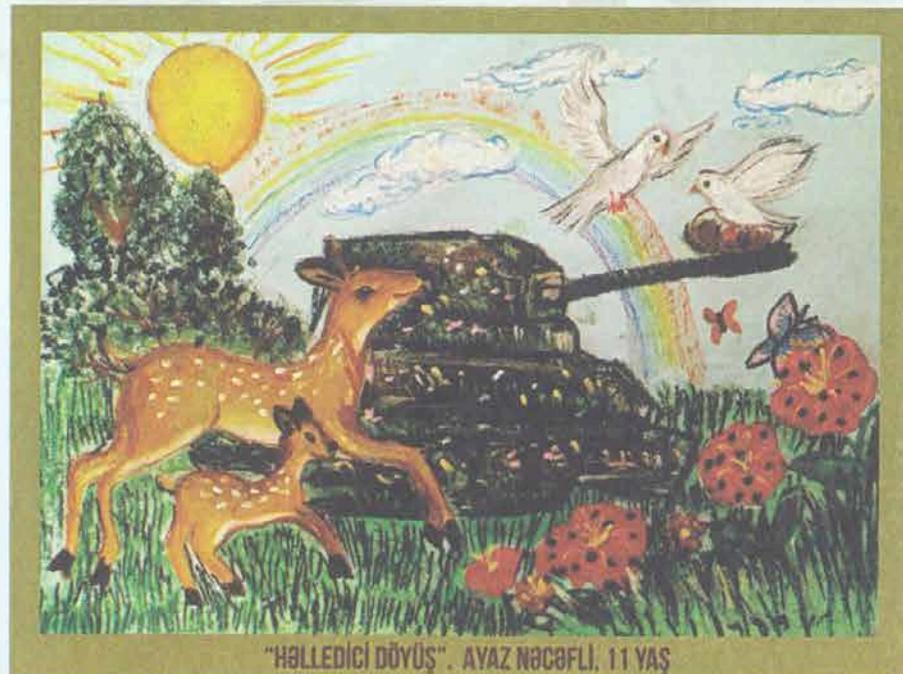
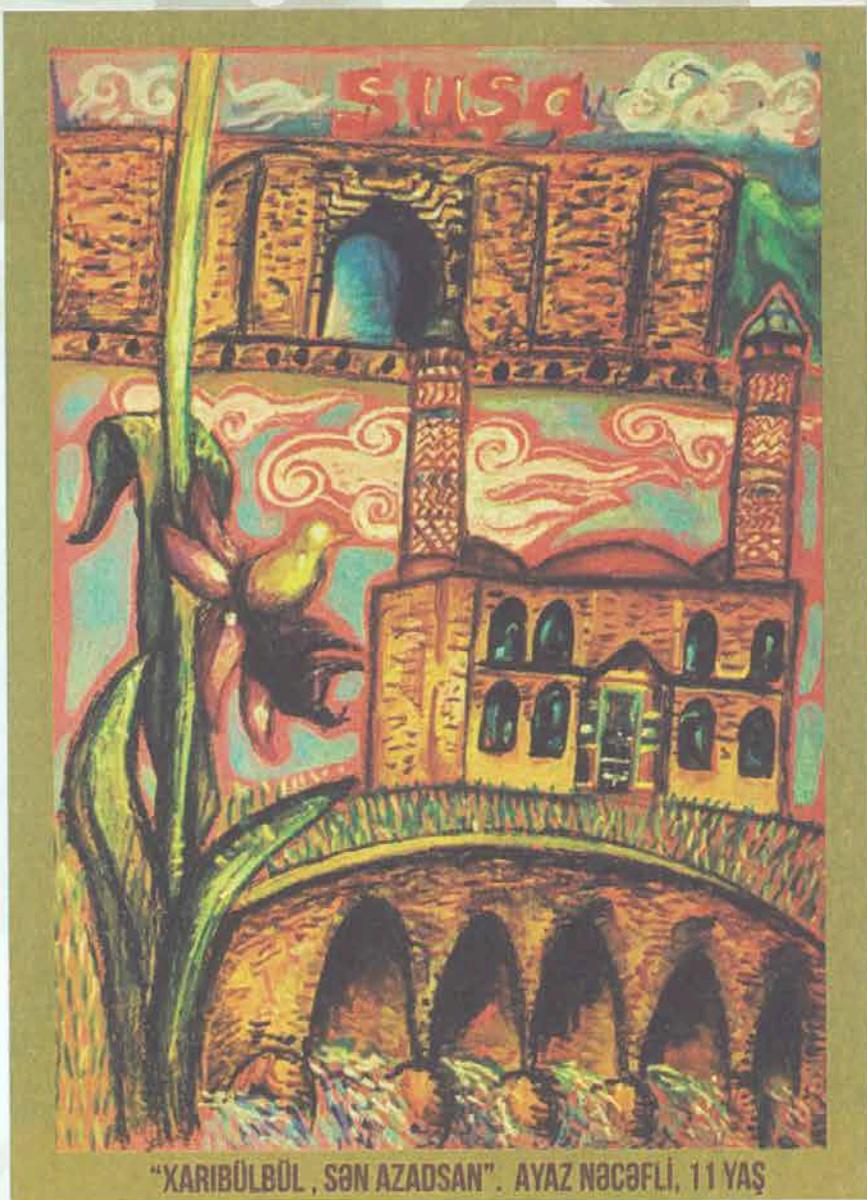

"ŞƏHİD QARDAŞIM". ÇİMNƏZ MƏMMƏDLİ, 14 YAŞ

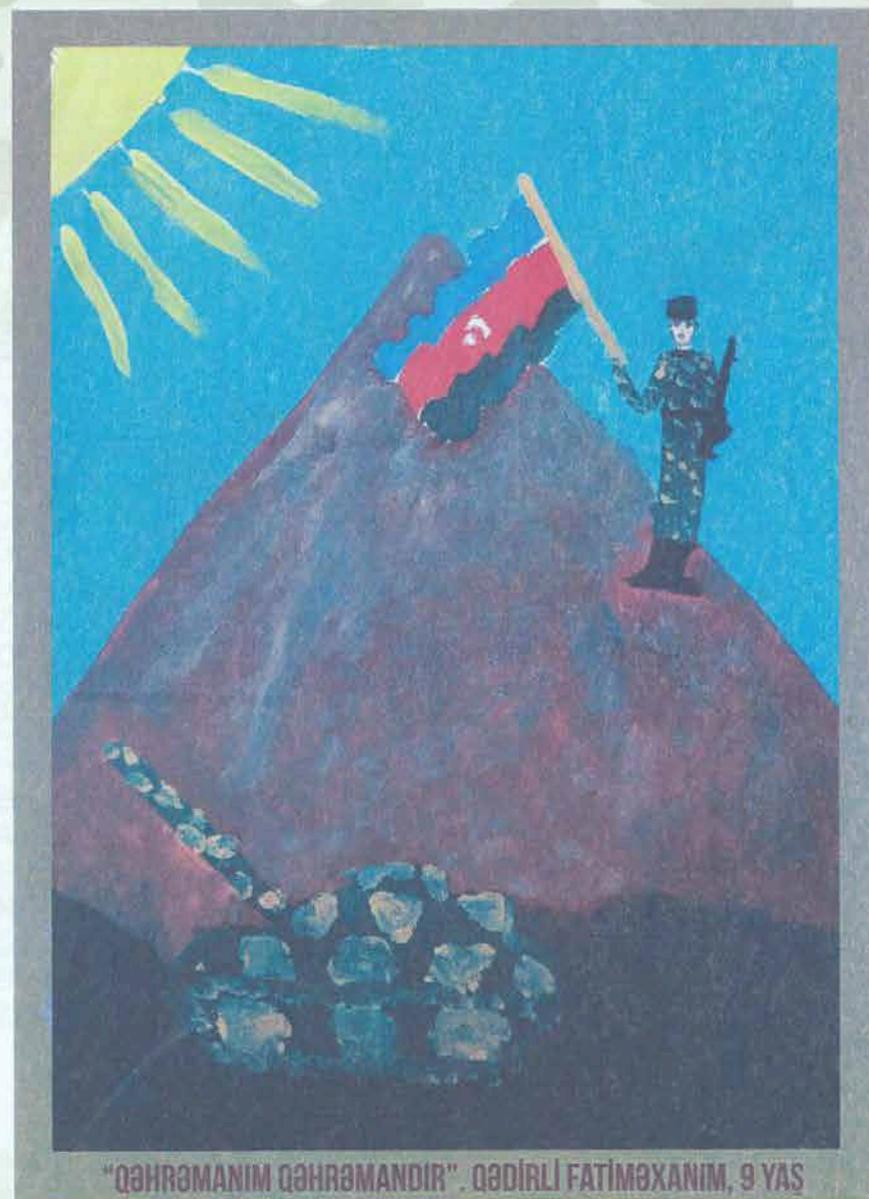
"BİR GƏCƏDƏ BÜYÜYƏN UŞAQLAR". HƏMİDƏ SALAMOVA, 16 YAŞ

"ATAM MƏNİM QƏHRƏMANIMDIR". NİSƏ MURADOVA, 12 YAŞ

"QƏHRƏMANIM QƏHRƏMANDIR". QƏDİRLİ FATİMƏXANIM, 9 YAŞ

"XARIBÜLBÜL".

EMİL İSMAYLOV,
ƏNVƏR ƏHMƏDZADƏ,
ÜLVİ ƏSƏDLİ

Mündəricat

Ön söz.....	3
Biri vardı, biri yox.....	6
Atam mənim qəhrəmanımdır.....	8
Ünvensiz məktub.....	10
Ölümsüzlüyün üfüqlərində əbədiləşən qəhrəman.....	12
Xaribülbül, sən azadsan.....	18
Şəhidim.....	21
Ölməzliyə qovuşan Cəbrayıl.....	24
"Qumbara" Tərhan.....	27
Şəhid atası.....	29
Vətən sənə oğul deyib güvənsin.....	31
Şuşa arzusu.....	36
Səninlə fəxr edirəm, Ata.....	38
Mənim tarix yazan qəhrəmanım.....	40
Zabitin arzusu.....	45
Qəhrəmanım qəhrəmandır.....	48
Şəhidlər ölmür.....	52
Qorxmaz gizir.....	54
Hələdici döyüş.....	57
Əfsanəyə dönən bir ömür.....	59
Arzusuna çatan xoşbəxt şəhid.....	63
Şəhidlər ölməz, Vətən bölünməz.....	68
Nə gözəldir ölmək bizə sevimli vətən üçün.....	70
Şəhid qardaşım.....	75
Bir gecədə böyüyən uşaqlar.....	78
Zəfər.....	80

116330

00000000268110

Kompüter dizaynı:
Elmir Allahverdiyev

Çapa imzalanıb: 28.10.2021. Formatı: 62x86 ¹/₁₆.
Ofset çapı. Fiziki çap vərəqi: 7. Tiraj: 200. Sifariş: 91

"Təhsil Nəşriyyat-Poliqrafiya" MMC-nin
mətbəəsində hazır diapozitivlərdən çap olunmuşdur.
AZ 1052, Bakı, Fətəli xan Xoyski küçəsi, 149

